

Inwestycyjna
Wyżyna

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023 – 2029

STOWARZYSZENIE LGD INWESTYCYJNA WYŻYNA

UGM-LAPTOP17

Plan
Strategiczny dla
Wspólnej
Polityki
Rolnej
na lata 2023-2027

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

ROZDZIAŁ 1. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	4
1.1. Nazwa i forma prawna stowarzyszenia	4
1.2. Proces tworzenia partnerstwa	4
1.3. Struktura LGD	5
1.4. Skład organu decyzyjnego	5
1.5. Rozwiązania stosowane w procesie decyzyjnym	6
1.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	7
ROZDZIAŁ 2. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	8
2.1. Opis obszaru objętego LSR.....	8
2.2. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru objętego LSR	8
ROZDZIAŁ 3. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	12
3.1. Zastosowane metody i techniki włączenia społeczności lokalnej do budowy strategii.....	12
3.2. Podstawowe informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną.....	14
3.3. Metody angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii z określeniem grup docelowych, do których metody te są skierowane (etap wdrażania LSR)	15
3.4. Charakterystyka planowanych metod animacji społeczności lokalnej	18
ROZDZIAŁ 4. Analiza potrzeb i potencjału LSR	21
4.1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup ..	21
4.2. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR	24
4.3. ANALIZA SWOT	36
ROZDZIAŁ 5. Spójność , komplementarność i synergia	41
5.1. Zgodność i komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi/ strategiami w szczególności strategiami rozwoju województwa, ze strategiami i planami operacyjnymi na poziomie gmin członkowskich, politykami regionalnymi i krajowymi.	41
5.2. Wartość dodana podejścia LEADER w realizacji LSR	43
ROZDZIAŁ 6. CELE I WSKAŹNIKI	46
6.1. Specyfikacja i opis celów i przedsięwzięć – uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT i diagnozą obszaru	46
ROZDZIAŁ 7. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW.....	51
7.1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych.....	51
7.2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów.....	52
7.3. Innowacyjność w kryteriach	54
7.4. Informacja o realizacji projektów grantowych i operacji własnych	55
ROZDZIAŁ 8. PLAN DZIAŁANIA	56
ROZDZIAŁ 9. Plan finansowy LSR	57
ROZDZIAŁ 10. MONITORING I EWALUACJA	59
WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY	60
ZAŁĄCZNIKI DO LSR	62
Załącznik nr 1. Cele i przedsięwzięcia	62

Załącznik nr 2. PLAN DZIAŁANIA.....	64
Załącznik nr 3. BUDŻET LSR	68
Załącznik nr 4. Plan wykorzystania budżetu LSR	69

ROZDZIAŁ 1. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

1.1. Nazwa i forma prawna stowarzyszenia

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Inwestycyjna Wyżyna” zostało wpisane do KRS pod nr 0000972356 w dn. 18.05.2022 r. Formą prawną partnerstwa jest stowarzyszenie „specjalne” – jest to jednolita dla wszystkich LGD forma organizacyjno-prawna, charakteryzująca się tym, że w stowarzyszeniu oprócz osób fizycznych członkami zwyczajnymi mogą być także osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, z wyłączeniem województw, a nadzór nad nim sprawuje marszałek województwa i może ono prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji LSR. Poza tym w takim stowarzyszeniu, obok walnego zebrania członków, zarządu oraz organu kontroli wewnętrznej, funkcjonuje dodatkowy organ jakim jest rada, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru operacji realizowanych w ramach LSR (chyba że w statucie LGD przewidziano, że zadania te należą do właściwości zarządu).

1.2. Proces tworzenia partnerstwa

„Lokalna Grupa Działania –Inwestycyjna Wyżyna” powołana została w celu działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz wzmocnienia aktywności ludności wiejskiej (w tym budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.) Celem LGD Inwestycyjna Wyżyna jest wspieranie inicjatyw w zakresie zrównoważonego rozwoju kapitału ludzkiego oraz firm w oparciu o lokalne potencjały ze szczególnym uwzględnieniem projektów innowacyjnych i dostępnych cyfrowo.

Szczególnie istotnym jest, iż LGD współtworzone było i jest kierowane przez mieszkańców obszaru gmin powiatu świdnickiego: Mełgwi, Piaski, Trawnik, Rybczewic oraz gminy Milejów - osoby istotnie zaangażowane w działania związane z poprawą jakości życia lokalnej społeczności.

Początkowym etapem partnerstwa była niesformalizowana współpraca jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców i innych podmiotów z sektora społecznego, głównie z terenu powiatu świdnickiego oraz powiatów: łęczyńskiego, lubelskiego, chełmskiego oraz włodawskiego.

Głównym inicjatorem tworzenia LGD w 2022 roku na terenie ww. powiatów była gmina Mełgiew. Jako podmiot mający bogate doświadczenie w prowadzeniu przedsięwzięć mających na celu rozwój lokalny, koordynowała od początku procesem wyboru oraz zaangażowania partnerów z obszaru LGD.

W roku 2022 współpraca została sformalizowana dla wspólnej realizacji celów Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2029 (PS WPR), interwencji LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). W celu utworzenia LGD poprzez wybór odpowiedniego jej składu, zostali zaproszeni przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańcy.

Członkowie założyciele ustalili, że LGD będzie mieć formę Stowarzyszenia, przyjęto nazwę jako Stowarzyszenie Inwestycyjna Wyżyna, uchwalono Statut LGD i wybrano Władze LGD. W skład pierwszego Zarządu weszły 3 osoby, Prezes, Wiceprezes oraz Sekretarz. W skład Komisji Rewizyjnej weszły 3 osoby.

W dniu 18.05.2022r. LGD została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym Sądu Rejonowego w Lublinie, Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, VI Wydział Gospodarczy KRS, nr KRS 0000972356.

LGD została zarejestrowana w Urzędzie Statystycznym w rejestrze podmiotów gospodarki narodowej i otrzymała nr Regon 522 049 195. Decyzją Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w Lublinie został nadany Numer Identyfikacji Podatkowej NIP 712 343 55 32. Stowarzyszenie ma siedzibę w Mełgwi, 21 - 007 Mełgiew, ul. Partyzancka 2. Od dnia 5 maja 2023 r. stowarzyszenie obejmuje obszar 4 gmin powiatu świdnickiego: Mełgiew, Piaski, Rybczewice, Trawniki oraz 1 gminę powiatu łęczyńskiego: Milejów.

1.3. Struktura LGD

Organizacja ma w pełni otwarty charakter. Jej członkiem może zostać każda osoba fizyczna i prawna. Wystarczy złożyć prostą deklarację, a Zarząd na najbliższym posiedzeniu wpisuje aplikanta na listę członków. Uchwała Zarządu ma charakter techniczny i walor informacyjny. Żadne wewnętrzne regulacje nie dają żadnemu z organów organizacji prawa blokowania lub warunkowania członkostwa. W skład LGD „Inwestycyjna Wyżyna” wchodzi 15 członków. Skład grupy jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i uwzględnia przedstawicieli z sektorów publicznego, społecznego, gospodarczego oraz mieszkańców.

- Sektor publiczny – 5 członków
- Sektor społeczny – 5 członków (1 organizacji pozarządowych oraz 4 mieszkańców)
- Sektor gospodarczy – 5 członków

Możliwość oraz sposób rozszerzenia składu LGD jest uregulowana w Statucie LGD.

Reprezentacja sektora gospodarczego daje pewną szansę na tworzenie nowych miejsc pracy, co jest jednym z najważniejszych przedsięwzięć LSR.

TABELA 1 WYKAZ CZŁONKÓW LGD

Reprezentowany sektor		Członkowie LGD
Sektor publiczny		1. Marzena Wójcik (Sołtys sołectwa Dąbrowa) 2. Teresa Jasińska (sołtys sołectwa Jacków) 3. Magdalena Figura-Wrona (Przewodnicząca Rady Gminy Rybczewice) 4. Piotr Błaszczak (radny Gminy Piaski) 5. Agnieszka Pasieczna (radna Gminy Trawniki)
Sektor społeczny	os. fizyczne	6. Iwona Jaworska (mieszkaniec) 7. Magdalena Guz (mieszkaniec) 8. Robert Jaworowski (mieszkaniec) 9. Marta Graniczka (mieszkaniec)
	organizacje	10. Joanna Zagórska (Koło Gospodyń Wiejskich Jaszczowianki w Jaszczowie)
Sektor gospodarczy		11. Paweł Serej (Gospodarstwo ogrodnicze) 12. Krzysztof Sternik (Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., KRS: 0000481059) 13. Adam Andrzej Kwiatosz (rolnik) 14. Kazimierz Kiszczak (rolnik) 15. Monika Cyranowska (rolnik)

1.4. Skład organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym LGD „Inwestycyjna Wyżyna” jest Rada. Do jej wyłącznej właściwości należy wybór projektów, zgodnie z art. 34 ust. 3 lit. c, f rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r.

Funkcje członków Rady są pełnione osobiście, tj. w przypadku osób fizycznych wybranych do rady – przez te osoby, zaś w przypadku osób prawnych – przez osoby, które na podstawie dokumentów statutowych lub uchwał właściwych organów są uprawnione do reprezentowania tych osób prawnych. Żaden z wybranych członków Rady nie pełni funkcji w Zarządzie i Komisji Rewizyjnej, ani też nie jest zatrudniony w Biurze LGD.

1.5. Rozwiązania stosowane w procesie decyzyjnym

Organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady LGD regulują następujące dokumenty:

- Statut LGD
- Regulamin Rady
- Procedura oceny i wyboru operacji

Członkowie Rady LGD pełnią swoją funkcję osobiście. W przypadku osoby prawnej funkcję członka Rady pełni przedstawiciel organu reprezentującego osobę prawną. Dalsze udzielanie pełnomocnictwa jest zabronione. Członkowie Rady mają obowiązek uczestniczenia w posiedzeniach Rady.

Rada wybiera spośród swoich członków Przewodniczącego, który organizuje prace Rady i przewodniczy posiedzeniom, odpowiada za procedurę wyłączenia członka Rady oraz pełni rolę arbitra rozstrzygającego kwestie sporne związane z zastosowaniem jakościowych kryteriów oraz związane z rozstrzygnięciami protestów. W przypadku nieobecności Przewodniczącego jego zadania wypełnia jeden z Wiceprzewodniczących.

Sekretarzem Rady jest z urzędu pracownik biura. Sekretarz obsługuje posiedzenia Rady, oblicza wyniki głosowań, prowadzi nadzór formalny nad przebiegiem posiedzeń. Każdy z członków Rady na posiedzeniu dotyczącym bieżącego naboru wniosków, po zapoznaniu się z listą wnioskodawców ubiegających się o dofinansowanie, jest zobowiązany do wypełnienia deklaracji poufności i bezstronności, która stanowi załącznik do Regulaminu Rady i złożenia jej Przewodniczącemu Rady. Członek Rady podlegający wyłączeniu nie może uczestniczyć w ocenie operacji, z którymi jest powiązany oraz nie może brać udziału w głosowaniach dotyczących wyboru tych operacji, natomiast może oceniać inne operacje w danym naborze co do których spełnia zasadę bezstronności. Biuro LGD przekazuje na posiedzenie Rady wszystkie złożone w ramach konkursu wnioski wraz z dokumentami o przeprowadzeniu wstępnej oceny operacji. Weryfikacja i ocena operacji przez Radę obejmuje: ocenę zgodności operacji z LSR, ocenę operacji według kryteriów lokalnych, ustalenie kwoty wsparcia. Wszystkie głosowania Rady i wyniki przeprowadzonej oceny są jawne. Każdy wniosek oceniany jest przez Zespół Oceniający, składający się z dwóch członków Rady. Zachowanie parytetu podczas wyboru operacji odnotowuje się w protokole z posiedzenia Rady (określony w art. 34 ust. 3 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013). Oprócz konkursów dla beneficjentów w nowej strategii na lata 2023 – 2027 LGD planuje wdrażanie operacji własnych, projektów grantowych. Ich realizacja będzie się odbywać w sposób transparentny, włączający społeczność i partnerów, zgodnie z wypracowanymi wcześniej procedurami, które zostaną poddane stosownej aktualizacji, aby sprostać wymogom obecnego okresu programowania. Zarówno pracownicy Biura LGD, jak i członkowie Zarządu oraz Rady będą uczestniczyli w stosownych szkoleniach, warsztatach i wizytach studyjnych podnoszących ich kompetencje, zwłaszcza związane z gospodarowaniem środkami publicznymi oraz bezstronnym, transparentnym i niedyskryminującym sposobem podejmowaniem decyzji istotnych z punktu widzenia rozwoju organizacji jaką jest LGD, jak i całego obszaru LGD Inwestycyjna Wyżyna. Każdy etap oceny i wyboru operacji jest dokumentowany i niezwłocznie podawany do publicznej wiadomości przez umieszczenie list, uchwał, protokołów i innych dokumentów na stronie internetowej. Zapewniono niezmiennosc procedury, w tym i kryteriów w czasie całego procesu wyboru. Ważną cechą procedur oceny i wyboru operacji w LGD jest równy i pełny udział wszystkich członków organu decyzyjnego we wszystkich etapach, tj. ocenie formalnej, ocenie zgodności z PROW i LSR oraz ocenie wg. lokalnych kryteriach wyboru, a także oczywiście w podejmowaniu ich. Wszyscy członkowie Rady zapoznają się ze wszystkimi wnioskami i ich załącznikami.

1.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

TABELA 2 WYKAZ DOKUMENTÓW REGULUJĄCYCH FUNKCJONOWANIE LGD

Lp.	Nazwa dokumentu	Zakres	Uchwalenie dokumentu	Aktualizacja dokumentu
1	Statut LGD	Statut określa cele, zasady działania LGD, strukturę Stowarzyszenia, kompetencje władz i sposób reprezentacji.	Statut został przyjęty uchwałą Walnego Zebrania Członków nr 2 z dnia 27 kwietnia 2022 r. (zm. Uchwałą nr 5 z dnia 12 maja 2022 r. oraz Uchwałą nr 2 z dnia 5 maja 2023 r.)	w drodze uchwały Walnego Zebrania Członków – zgodnie z §22 ust. 5 pkt 5
2	Lokalna Strategia Rozwoju	Dokument wskazuje cele i kierunki rozwoju obszaru objętego strategią.	Strategię przyjmuje WZC w drodze uchwały	Propozycje aktualizacji przygotowuje biuro LGD, propozycje zostają poddane konsultacjom, a następnie zmiany przyjmuje Zarząd w drodze uchwały
3	Regulamin Rady	Regulamin określa organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady.	Regulamin przyjmuje WZC w drodze uchwały	Propozycje aktualizacji przygotowuje biuro LGD, propozycje zostają poddane konsultacjom, a następnie zmiany przyjmuje Zarząd w drodze uchwały
4	Procedury oceny i wyboru operacji	Dokument określa procedury dokonywania oceny i wyboru operacji przez Radę LGD.	Dokument przyjmuje WZC w drodze uchwały	Propozycje aktualizacji przygotowuje biuro LGD, propozycje zostają poddane konsultacjom, a następnie zmiany przyjmuje Zarząd w drodze uchwały
5	Kryteria wyboru operacji	Dokument określa kryteria, na podstawie których jest dokonywana ocena i wybór operacji przez Radę LGD.	Dokument przyjmuje WZC w drodze uchwały	Propozycje aktualizacji przygotowuje biuro LGD, propozycje zostają poddane konsultacjom, a następnie zmiany przyjmuje Zarząd w drodze uchwały
6	Plan komunikacji	Dokument określa działania komunikacyjne i środki przekazu używane w celu komunikowania LGD – społeczność lokalna	Plan przyjmuje WZC w drodze uchwały	Propozycje aktualizacji przygotowuje biuro LGD, propozycje zostają poddane konsultacjom, a następnie zmiany przyjmuje Zarząd w drodze uchwały
7	Regulamin pracy biura LGD	Dokument określa organizację i zasady funkcjonowania Biura, ramowy zakres działania i kompetencji Biura, porządek w procesie pracy oraz związane z tym prawa i obowiązki pracodawcy i pracowników.	Regulamin przyjmuje Zarząd LGD w drodze uchwały	Regulamin aktualizuje Zarząd LGD w drodze uchwały

ROZDZIAŁ 2. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

2.1. Opis obszaru objętego LSR

Obszar LSR w latach 2023-2029 będzie obejmować 5 gmin województwa lubelskiego. Łączna liczba mieszkańców obszaru LSR wynosi 41 698 mieszkańców.

TABELA 3 GMINY WCHODZĄCE W SKŁAD LSR NA LATA 2023-2029, STAN NA 2023 ROK

Gmina	Powiat	Typ gminy	Powierzchnia (ha)	Ilość sołectw	Ilość miejscowości	Liczba ludności
Milejów	łęczyński	gmina wiejska	11 654	24	24	8 769
Mełgiew	świdnicki	gmina wiejska	9 485	21	18	10 459
Piaski	świdnicki	gmina miejsko-wiejska	16 986	40	38	10 352
Rybczewice	świdnicki	gmina wiejska	9 913	14	17	3 296
Trawniki	świdnicki	gmina wiejska	8 416	11	12	8 680
Ogółem Obszar LSR			56 454	110	109	41 556

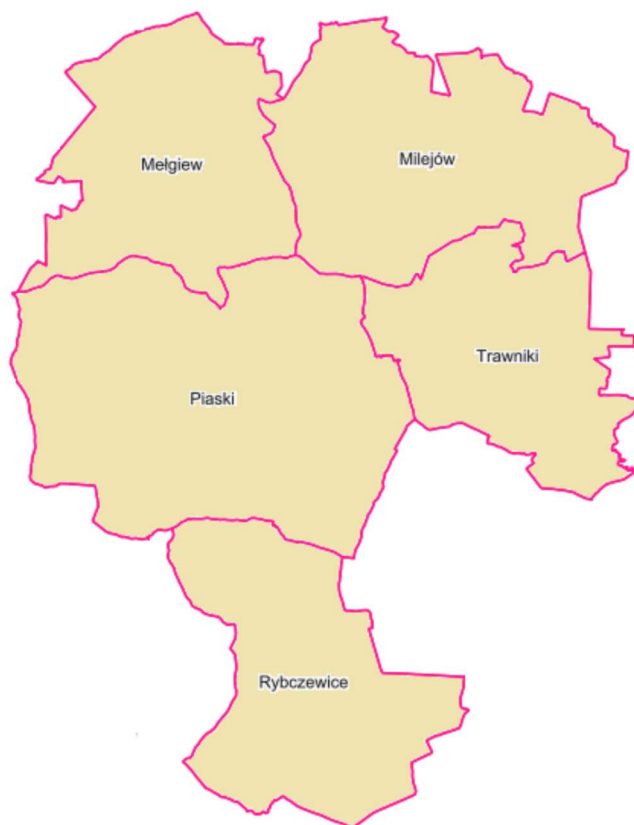
2.2. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru objętego LSR

SPÓJNOŚĆ GEOGRAFICZNA OBSZARU

Podobieństwa: Gminy na obszarze LGD „Inwestycyjna Wyżyna” wykazują wysoką spójność geograficzną pod względem ukształtowania terenu, wielkości terytorialnej oraz gęstości zaludnienia. Gminy leżą w województwie lubelskim w obrębie dwóch powiatów – świdnickiego (4 gminy) i łęczyńskiego (1 gmina). Gminy położone są kilkanaście km na wschód od Lublina, przy trasie międzynarodowej Warszawa – Kijów, Warszawa – Lwów. Odległość do przejść granicznych z Ukrainą i Białorusią wynosi ok. 70 km. Cały obszar jest spójny pod względem przestrzennym. W skład LGD wchodzi więcej niż dwie gminy pozostających w bezpośrednim lub przynajmniej w dalszym sąsiedztwie, tworząc tym samym zwarty geograficznie obszar, znajdujący się w jednym obrysie (mapa nr 1).

Spójność geograficzna obszaru LGD występuje poprzez: zbliżoną liczbę mieszkańców każdej z gmin (wyłączając gminę Rybczewice), zbliżoną powierzchnię administracyjną Gmin, przeważającą liczbę miejscowości wiejskich na terenie Lokalnej Grupy Działania. **Różnice:** Gmina Piaski terytorialnie zajmuje ponad 30% obszaru, na którym działa Lokalna Grupa Działania a na jej terenie znajduje się ponad 36% wszystkich miejscowości objętych Lokalną Strategią Rozwoju.

MAPA 1 MAPA OBSZARU OBJĘTEGO LSR

SPÓJNOŚĆ PRZYRODI

Podobieństwa pod względem: Klimatu, formy terenu, ukształtowania powierzchni i gleby (teren falisty, urozmaicony dolinkami i garbami, przechodzący ku północy w monotonną równinę, na obszarze gminy LGD występują gleby klasy bonitacyjnej I-III, które stanowią ponad 80 % gruntów ornych, co warunkuje rozwój produkcji roślinnej); Ze względu na bardzo dobre gleby oraz sprzyjający klimat rolnictwo stanowi główną gałąź produkcji na obszarze LGD (obszar Gminy Milejów słynie z produkcji owocowo-warzywniej, korzystne warunki glebowo-klimatyczne sprzyjają rozwojowi rolnictwa ekologicznego); Flory i fauny w lasach leżących na terenach objętych LGD (tereny leśne o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych – Nadwieprzański Park Krajobrazowy, Krzczonowski Park Krajobrazowy, Czarniejowski Obszar Chroniony Krajobrazu, sprzyja to rozwojowi turystyki w gminach LGD, zwłaszcza turystyki weekendowej ze względu na bliskość ośrodków miejskich); Udziału powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogółem Gmin (Grunty rolne stanowią 82 % powierzchni gminy LGD, z czego 70 % to grunty orne); Występowania znacznego potencjału w zakresie wykorzystania energii słonecznej (wszystkie gminy LGD uczestniczyły w projektach, w ramach których zamontowanych zostało ok. 1800 instalacji OZE na budynkach prywatnych oraz budynkach użyteczności publicznej, Gminy planują montaż kolejnych instalacji w dalszej perspektywie); Występowania znacznego potencjału w zakresie produkcji energii z biomasy i biogazu (ze względu na rolniczy charakter gminy LGD, dużą ilość surowców pozostałych po produkcji rolnej. Na terenie gminy Piaski funkcjonuje biogazownia rolnicza w Siedliszczkach (woj. lubelskie) powstała w 2011 roku. Jej właścicielem jest BIOENERGIA PLUS Sp. z o.o).

SPÓJNOŚĆ HISTORYCZNA I KULTUROWA

Podobieństwa: Wspólna historia oraz doświadczenia wynikają z bliskiej odległości terenów należących obecnie do gmin. Integralność historyczna gmin stanowiących część powiatu świdnickiego można zauważyć także poprzez pryzmat obiektów historycznych i zabytków, które zachowały się do dnia dzisiejszego, a także kultywowaniu

podobnych tradycji i zwyczajów. Odbywa się to poprzez działalność Kół Gospodyń Wiejskich, orkiestr dętych, zespołów ludowych, dożynki gminne, imprezy promujące produkty lokalne (Zaciera Trawnicka, Festiwal Flaków), rozwijanie lokalnego rękodzieła, dbałość o zabytki sakralne i świeckie. Obszar posiada żywe tradycje słowiańskie (Gród Słowiański Choina Horodyszczce) i szlacheckie (Szlak Sobieskiego). Równie ważnym elementem spójności obszaru są wspólne doświadczenia historyczne, świadczące o zaangażowaniu mieszkańców w walkę o odzyskanie niepodległości. Na obszarze LSR znajduje się wiele pomników upamiętniających wydarzenia historyczne (m.in. Dolina Krzyży, Las Krępiecki).

SPÓJNOŚĆ INFRASTRUKTURY KULTURY

Analiza współczesnej sytuacji spójności gmin wchodzących w skład LGD pozwala zauważyć wspólne korzystne cechy występujące we wszystkich gminach. Zgodnie z danymi na terenie Gmin LGD działa wiele instytucji kultury mających swoją renomę na poziomie ponadlokalnym. Są to min. : - Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice” w gminie Piaski - (założony w 1977 r.) jest teatrem o międzynarodowej sławie, którego spektakle były wielokrotnie prezentowane na najważniejszych światowych scenach, - kapele ludowe i zespoły śpiewacze (Gmina Milejów: Milejowska Kapela Ludowa, Zespół Śpiewaczy Jaszczowianki, Zespół Zapłocianie, Milejowska Orkiestra Dęta Gmina Mełgiew: Zespół Podzamcze, Orkiestra Dęta Mełgiew Gmina Piaski: Orkiestra Dęta Piaski Gmina Rybczewice: Kapela z Pilaszkowic Drugich przy KGW, Kapela ze Stryjna Pierwszego przy KGW Gmina Trawniki: Kapela ludowa z zespołem śpiewaczym z GOK Trawniki), - Izba Pamiątek Regionalnych w Mełgwi (Portal internetowy www.muzeummelgiew.pl, W Izbie Pamiątek zgromadzono ponad 250 eksponatów – od przedmiotów związanych z życiem codziennym dawnych mieszkańców wsi i przedmiotów obrzędowych do zabytkowych przedmiotów związanych z historią obszaru), - Gród Słowiański Choina – Horodyszczce (gm. Milejów), - Muzeum Pożarnictwa w Krzesimowie (gm. Mełgiew). Ponadto na obszarze LGD głównymi instytucjami odpowiedzialnymi za działalność kulturalno-oświatową są OŚRODKI KULTURY, które znajdują się na terenie 4 gmin: Gminny Ośrodek Kultury w Mełgwi, Gminny Ośrodek Kultury w Milejowie, Miejskie Centrum Kultury w Piaskach, Gminny Ośrodek Kultury w Trawnikach. Na terenie LGD brak rozwiniętej sieci instytucji kulturowych typu muzea, kina.

SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA

Podobieństwa: Liczba mieszkańców poszczególnych gmin jest do siebie zbliżona (za wyjątkiem gminy Rybczewice);

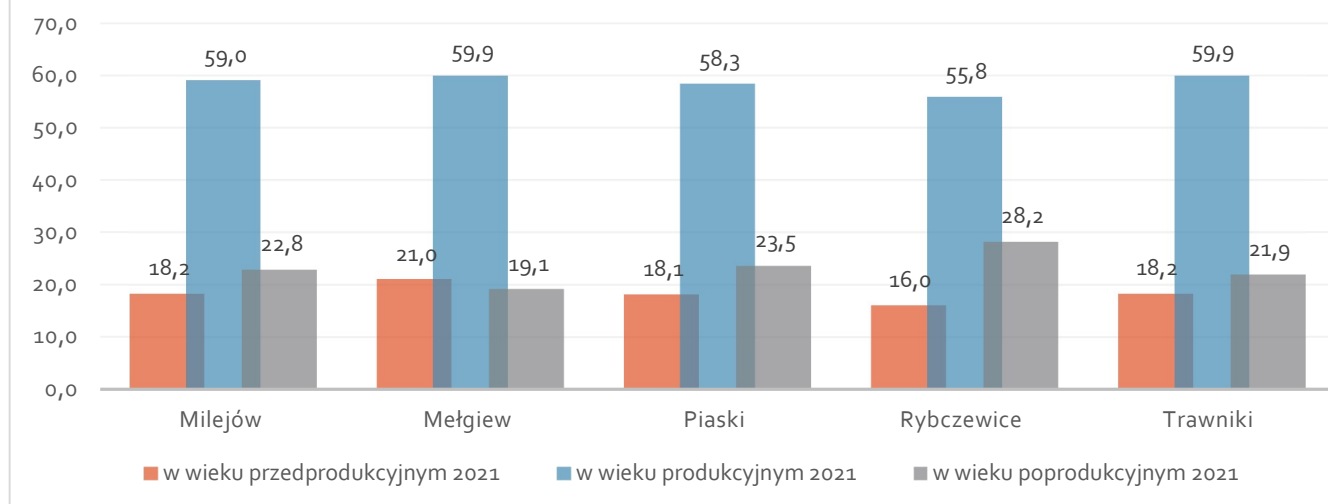
TABELA 4 LICZBA LUDNOŚCI WRAZ Z PODZIAŁEM WEDŁUG PŁCI W LATACH 2016 – 2021

Gmina	mężczyźni						kobiety					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Milejów	4 496	4 518	4 465	4 426	4 301	4 262	4 712	4 672	4 642	4 659	4 468	4 451
Mełgiew	4 655	4 709	4 785	4 866	5 160	5 250	4 895	4 931	4 995	5 062	5 299	5 352
Piaski	5 039	5 049	5 061	5 069	4 977	4 967	5 506	5 531	5 490	5 461	5 375	5 365
Rybczewice	1 687	1 682	1 680	1 658	1 616	1 599	1 805	1 763	1 741	1 704	1 680	1 652
Trawniki	4 442	4 430	4 394	4 349	4 276	4 218	4 581	4 585	4 581	4 535	4 404	4 326
Ogółem obszar LSR	20 319	20 388	20 385	20 368	20 330	20 296	21 499	21 482	21 449	21 421	21 226	21 146

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym we wszystkich Gminach jest zbliżony (na obszarze LGD przeważają osoby w wieku produkcyjnym 63% mieszkańców LGD, który utrzymuje się na podobnym poziomie do lat ubiegłych);

WYKRES 1 UDZIAŁ LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W % LUDNOŚCI OGÓŁEM W GMINACH LGD

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminach LGD

Różnice: Gmina Piaski jest najbardziej zaludnioną gminą w LGD i jedyną gminą miejsko -wieską, pozostałe gminy są wiejskie. Ze względu na bliskie położenie Lublina, na terenie gmin Mełgiew oraz Piaski wyraźnie wzrasta gęstość zaludnienia, w pozostałych Gminach wskaźnik wykazuje lekką tendencję spadkową.

SPÓJNOŚĆ INFRASTRUKTURALNA

Wszystkie gminy obszaru LGD są w zwodociągowane w znacznym stopniu. Większość mieszkań ma dostęp do sieci wodociągowych. Problemem jest niski stopień skanalizowania gmin obszaru LGD. Najlepszy dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej posiadają mieszkańcy gminy Trawniki.

TABELA 5 BUDYNKI MIESZKALNE PODŁĄCZONE DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ - W % OGÓŁU BUDYNKÓW

Gmina	wodociąg						kanalizacja					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Milejów	95,7	97,1	97,1	100,0	100,0	100,0	7,9	7,9	7,9	7,5	19,3	19,4
Mełgiew	92,6	92,7	92,5	73,4	91,5	97,1	1,7	1,7	1,6	1,3	1,6	1,6
Piaski	80,0	79,9	81,8	81,9	81,9	87,9	15,3	15,3	14,7	14,6	16,0	18,4
Rybczewice	86,1	86,3	86,3	84,7	99,1	99,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trawniki	90,8	91,6	91,9	91,9	92,2	92,4	30,0	30,3	30,5	30,5	30,7	31,1

SPÓJNOŚĆ INSTYTUCJONALNA

Gminy wchodzące w skład LGD od lat współpracują przy realizacji różnorodnych projektów. Realizacja wspólnych przedsięwzięć, inwestycji opartych na partnerstwie lokalnym wpłynęła na poszerzenie możliwości wdrażanych zadań przez samorządy gminne. Przykładem takich powiązań instytucjonalnych i partnerskich gmin obszaru LSR są następujące przedsięwzięcia: Wirtualne Powiaty. Budowa społeczeństwa informacyjnego na Lubelszczyźnie Etap III (współpraca i partnerstwo gmin: Milejów, Mełgiew, Piaski, Rybczewice, i Trawniki), Obszar Funkcjonalny Szlaku Jana III Sobieskiego (współpraca i partnerstwo gmin: Piaski, Milejów i Mełgiew), ZIT LOF (współpraca i partnerstwo gmin: Piaski i Mełgiew), Program „Marka lokalna szansą rozwoju przedsiębiorczości na Szlacheckim Szlaku w Województwie Lubelskim” (współpraca i partnerstwo gmin: Mełgiew, Piaski, Rybczewice). Przekonanie o celowości budowania partnerstwa i współpracy na szczeblu lokalnym znajduje swoje odzwierciedlenie w strukturze LGD. Obszar objęty LSR obejmuje jednorodnie, spójne społecznie i funkcjonalnie terytorium, które charakteryzuje się wspólnymi tradycjami, lokalną tożsamością, poczuciem przynależności lub wspólnymi potrzebami i oczekiwaniami.

ROZDZIAŁ 3. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Lokalna Strategia Rozwoju, która będzie realizowana na terenie LGD „Inwestycyjna Wyżyna” w latach 2023-2029 została przygotowana z zastosowaniem zasad włączenia społecznego w tworzenie dokumentu strategicznego. W trakcie prac zastosowano zróżnicowane metody i techniki angażowania mieszkańców do budowy Strategii. Wykorzystane procedury zapewniły najwyższy poziom partycypacji społecznej w podejmowaniu decyzji co do zawartości Strategii. Współdecydowanie, którym charakteryzował się cały proces tworzenia LSR uznawane jest za najwyższy poziom na drabinie określającej stopień partycypacji społecznej.

Oddolność to jedna z siedmiu podstawowych cech metody LEADER. Oddolność tworzenia niniejszej LSR została zapewniona poprzez angażowanie partnerów lokalnych oraz rzeczywisty, partycypacyjny udział mieszkańców w procesie jej powstawania. Aktywność podmiotów zaangażowanych w przygotowanie LSR będzie kontynuowana również w trakcie jej wdrażania.

Zarówno na etapie tworzenia jak i realizacji LSR uwzględniano/będzie się uwzględniać zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- poszanowanie i przestrzeganie praw podstawowych zapisanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej;
- zasady równości kobiet i mężczyzn;
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyn poważnych szkód”.

Przedstawione poniżej sposoby zaangażowania społeczności lokalnej w opracowanie LSR, pozwoliły na zmobilizowanie szerokiego grona mieszkańców reprezentujących wszystkie sektory partnerstwa LGD. Dzięki zastosowaniu wielu metod i technik, mieszkańcy z powodzeniem mogli dopasować do swoich oczekiwań i preferencji formę włączenia się w opracowywanie LSR.

3.1. Zastosowane metody i techniki włączenia społeczności lokalnej do budowy strategii

TABELA 6 OPIS METOD ANGAŻOWANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W PRZYGOTOWANIE LSR

Kluczowe kwestie odnośnie zapewnienia partycypacyjnego charakteru LSR na etapie opracowywania strategii	Opis metod angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR
Etap I Identyfikowanie potrzeb i problemów (tzw. partycypacyjna diagnoza)	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, publikowanie informacji na stronie internetowej

Etap II Określanie celów i ustalanie ich hierarchii	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, publikowanie informacji na stronie internetowej
Etap III Formułowanie wskaźników realizacji LSR	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, publikowanie informacji na stronie internetowej
Etap IV Identyfikacja grup docelowych strategii	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, publikowanie informacji na stronie internetowej
Etap V Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR	Udostępnianie do publicznej wiadomości (strona internetowa) propozycji planu komunikacji oraz przyjmowanie wniosków i opinii od wszystkich sektorów tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców publikowanie informacji na stronie internetowej. Ponadto, w konstruowaniu i konsultacji planu zastosowano: badania focusowe, wywiady telefoniczne, konsultacje grupy roboczej.
Etap VI Przygotowanie i konsultacja kryteriów wyboru projektów	Spotkania z mieszkańcami, badania ankietowe, badania focusowe, wywiady telefoniczne, w których udział wzięli przedstawiciele wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie LGD, tj. przedstawiciele sektora społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, publikowanie informacji na stronie internetowej
Kluczowe kwestie odnośnie zapewnienia partycypacyjnego charakteru LSR na etapie realizacji strategii	Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii
Monitorowanie i ocena realizacji strategii	Badania ankietowe wśród przedstawicieli wszystkich sektorów tj. społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, prowadzone za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia, cykliczne spotkania w ramach metody World Café oraz kawiarnia obywatelska
Aktualizacja strategii	Zgłaszanie do Biura LGD propozycji zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju; Zgłaszanie do Biura poprawek lub uwag w sprawie zatwierdzonych zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju. Prawo mają zgłaszać przedstawiciele wszystkich sektorów tj. społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, cykliczne spotkania w ramach metody World Café oraz kawiarnia obywatelska
Opracowanie i zmiana lokalnych kryteriów wyboru	Zgłaszanie do Biura poprawek lub uwag w zakresie kryteriów wyboru. Prawo mają zgłaszać przedstawiciele wszystkich sektorów tj. społecznego, publicznego, gospodarczego i mieszkańców, cykliczne spotkania w ramach metody World Café oraz kawiarnia obywatelska

3.2. Podstawowe informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną

Przed przystąpieniem do prac nad strategią upubliczniono „Plan włączenia społeczności”, poprzez umieszczenie na stronie internetowej LGD. Zasady konsultacji społecznych, dostosowano do lokalnych warunków, w których funkcjonuje LGD i prowadzono je w zaplanowany sposób i w oparciu o czytelne reguły.

W kwietniu 2022 roku odbyło się spotkanie przedstawicieli 3 sektorów z pierwotnego obszaru 13 gmin: Mełgiew, Rybczewice, Trawniki, Milejów, Puchaczów, Cyców, Łączna, Ludwin, Spiczyn, Wólka, Piaski, Urszulin i Wierzbica, które wskazało na konieczność tworzenia dokumentu strategii w związku z nowym okresem programowania, nowymi wytycznymi w zakresie tworzenia dokumentów strategicznych.

Pierwsze spotkanie odbyło się w siedzibie gminy Mełgiew, w dniu 5 kwietnia 2022 roku, w którym to dyskutowano o procesie tworzenia dokumentu strategii, przedstawiano zarys prac, a także formowano skład członków z poszczególnych gmin, którzy będą koordynowali proces partycypacyjnego udziału mieszkańców i przedstawicieli instytucji i firm w tworzeniu strategii. W spotkaniu brało udział 18 osób.

PRZEBIEG PRZEPROWADZENIA KONSULTACJI LSR ZE SPOŁECZNOŚCIĄ LOKALNĄ

Partycypacyjny charakter tworzenia LSR LGD Inwestycyjna Wyżyna wszedł w etap konsultacji z udziałem wszystkich zainteresowanych gmin i mieszkańców w marcu 2023 roku i trwał on przez cały proces jej tworzenia. W trakcie spotkań konsultacyjnych i/lub partycypacyjnych opierano się na danych ilościowych i jakościowych. Grupa robocza ds. LSR składała się z 5 osób, w skład której wchodził ekspert zewnętrzny, Prezes LGD i 2 przedstawiciele stowarzyszeń. W trakcie procesu partycypacji nastąpiło zawężenie członów LGD Inwestycyjna Wyżyna. Ostateczny kształt LGD Inwestycyjna Wyżyna został uchwalony w dniu 5 maja 2023 r.

Konsultacje na obszarze 5 gmin będących ostatecznymi członkami LGD Inwestycyjna Wyżyna odbyły się zgodnie z zaplanowanym harmonogramem. Szczegółowe informacje zostały zamieszczone na stronie internetowej LGD a także wysłane mailem do członków stowarzyszenia. Ponadto pojawiły się pisemne informacje na tablicach ogłoszeń o planowanych konsultacjach.

W realizowanych spotkaniach uczestniczyli przede wszystkim lokalni liderzy, przedstawiciele organizacji pozarządowych (OSP, KGW itp.), samorządowcy oraz przedstawiciele lokalnego biznesu. Plan spotkania obejmował:

- Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń najbliższego otoczenia / gminy, diagnoza obszaru.
- Prezentacja możliwości
- Wyznaczenie kierunków przyszłej strategii (proponując projekty, których realizację powinna uwzględniać nowopowstająca LSR.
- Podsumowanie spotkania oraz rekomendacje do nowej LSR.

Efektom spotkań, rozmów i dyskusji było wyznaczenie optymalnych warunków przyszłego rozwoju obszaru lokalnej grupy działania. Analiza SWOT i diagnoza obszaru wskazała na co przeznaczyć środki (inwestycje w infrastrukturę, przedsiębiorczość).

W całym procesie partycypacji wzięło udział blisko 200 osób, którzy reprezentowali cały przekrój mieszkańców zamieszkujących teren LGD Inwestycyjna Wyżyna, jednak kluczową rolę w procesie partycypacji odegrali przedstawiciele urzędów gminnych, stowarzyszeń, sołtysi, dyrekcja i pracownicy szkół, radni gminni, a także osoby kierujące ośrodkami pomocy społecznej i ośrodków kultury. Cenne też było uczestniczenie przedstawicieli sektora prywatnego w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, podkreślanie wsparcia dla lokalnej przedsiębiorczości i uczestnictwo w badaniach ankietowych.

W ramach tworzenia dokumentu Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Inwestycyjna Wyżyna na lata 2023 – 2029 zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród 300 mieszkańców gmin w okresie marzec – maj. Z uwagi na różną strukturę mieszkańców gminy jak i badanych respondentów nie można w pełni potwierdzić reprezentatywności przeprowadzonych badań z perspektywy badań statystycznych. Charakter jednak badań wskazuje, że ich adekwatność i fakt iż uczestniczyli w badaniu liderzy lokalni z trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego, znacznie podnosi rangę i jakość otrzymanych wyników.

3.3. Metody angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji strategii z określeniem grup docelowych, do których metody te są skierowane (etap wdrażania LSR)

Przystępując do opracowania lokalnej strategii zaplanowane zostało wykorzystanie wielu narzędzi pozwalających włączyć społeczność lokalną w prace związane z opracowaniem dokumentu. Głównym narzędziem stały się spotkania zrealizowane w każdej z gmin. Pozostałe metody partycypacji wykorzystywane do dalszego opracowywania strategii to: badania, spotkania zespołu roboczego, konsultacje on-line, spotkania organów stowarzyszenia. W ramach opracowanej metodyki zagwarantowano udział wszystkich sektorów partnerstwa, w tym mieszkańców, a dzięki zastosowanym, zróżnicowanym metodom i technikom możliwe będzie kilkustopniowe włączenie się społeczności lokalnej we wdrażanie LSR. Tak przemyślany schemat postępowania umożliwi włączenie się społeczności lokalnej we wdrażanie LSR bez przeszkód i przy wykorzystaniu preferowanych przez siebie form. Warto również zauważyć, że proponowane metody i techniki mogą być stosowane w ramach bieżącej działalności LGD i dodatkowych działań. Na etapie wdrażania i realizacji LSR również przewiduje się dalszy udział społeczności lokalnej i konsultacje społeczne. Dzięki odpowiednim zapisom w dokumentach regulujących, w sytuacjach tego wymagających możliwe jest przeprowadzenie jej aktualizacji. W trakcie wdrażania LSR uwagi i zastrzeżenia mieszkańców poddawane będą analizie i na ich podstawie możliwe będzie dokonywanie zmian w zakresie doradztwa czy w planie komunikacji z lokalną społecznością. Zgodnie z procedurą aktualizacji, informacje o planowanych zmianach udostępnione zostaną do publicznej wiadomości za pomocą strony internetowej LGD oraz mediów społecznościowych, a także na tablicach ogłoszeń w każdej z gmin obszaru, do dalszej konsultacji społecznej.

Wszystkie zainteresowane strony, szczególnie partnerzy lokalni i mieszkańcy będą angażowani we wdrażanie Strategii poprzez odpowiednią komunikację i animację, umożliwienie podejmowania decyzji (planowane mobilizowanie biernych interesariuszy do realizacji Strategii), możliwość wdrażania projektów oraz rozwijanie współpracy między podmiotami i zachęcanie do realizacji projektów partnerskich (budowanie zaufania).

Również na etapie wdrażania planuje się stosować metody komunikacji, które nie wykluczają żadnej z grup społecznych – osoby, które mają problem z przemieszczaniem się czy są ograniczone czasowo (np. młodzi rodzice), będą mogli pozyskiwać informacje w swoich domach – poprzez media społecznościowe, strony internetowe LGD i gmin zrzeszonych w LGD, rozmowy telefoniczne, podczas konsultacji będą mieli możliwość zgłaszania uwag w formie elektronicznej, przewiduje się także transmisję spotkań w czasie rzeczywistym z możliwością zabierania głosu poprzez czat. Osoby, które są wykluczone cyfrowo lub preferują tradycyjne formy komunikacji, będą mogły uzyskać wszelkie informacje w siedzibie LGD lub podczas spotkań, a także będą miały możliwość zgłaszania uwag w formie papierowej. Badania ankietowe prowadzone będą zarówno w formie tradycyjnej (papierowej), jak i on-line. LGD o swoich działaniach będzie informował również tradycyjnymi kanałami komunikacji, tj. ogłoszenia w lokalnych mediach, na tablicach informacyjnych w podmiotach publicznych i prywatnych, a także na słupach ogłoszeniowych. Zaplanowane metody pozwolą na dotarcie do szerokiego grona odbiorców, zarówno tych, którzy do tej pory uczestniczyli we wdrażaniu LSR, jak i osób do tej pory niezainteresowanych współpracą w ramach LGD. Wszystkie opisane metody zostały uwzględnione w planie komunikacji.

Udział mieszkańców obszaru LGD, reprezentujących różne sektory w tworzeniu Strategii, nie był wystarczający. To pokazało, iż mieszkańcy nie chcą się angażować w rozwój regionu. Dlatego bardzo istotne jest animowanie

mieszkańców do współpracy na rzecz regionu. Pierwszym działaniem w tym kierunku będzie organizacja konferencji otwierającej wdrażanie nowej LSR, na której uczestnicy zostaną zapoznani z możliwościami jakie płyną z wdrażania założeń dokumentu.

Na etapie wdrażania LSR bardzo istotne będą relacje między członkami LGD. W związku z tym LGD będzie otwarta na inicjatywy członków i będzie do takich inicjatyw zachęcała poprzez zaproszenia do zgłaszania propozycji dotyczących funkcjonowania LGD i wdrażania LSR (konkursy). Sugestie członków LGD jak i zwykłych mieszkańców będą brane pod uwagę przez Zarząd Stowarzyszenia oraz Radę.

Pracownicy Biura LGD będą organizowali spotkania otwarte przez cały okres wdrażania LSR oraz przed ogłoszeniem naborów wniosków, na którym będą informować mieszkańców o możliwościach realizacji projektów w partnerstwie oraz innowacyjnych. Podczas spotkań mieszkańcy dowiedzą się jakie korzyści płyną z współpracy partnerskiej oraz jak wdrażanie rozwiązań innowacyjnych wpłynie na rozwój obszaru. W spotkaniach będą uczestniczyć również potencjalni partnerzy z obszaru LGD oraz spoza niego. Ponadto raz na kwartał LGD planuje udział w wydarzeniu otwartym, na którym będzie prezentowała informacje na temat wdrażania LSR, gdzie również zostanie uwzględniony temat wyżej opisanych projektów. Ważnym zadaniem stojącym przed LGD jest zachęcanie mieszkańców z różnych grup do podejmowania działania w partnerstwie. W związku z tym na stronie internetowej LGD powstanie również baza z projektami partnerskimi, które będą zgłaszane przez mieszkańców obszaru, a także informacja z listą potencjalnych partnerów, którzy będą chcieli realizować projekty zarówno z partnerami z obszaru oraz spoza niego. Oprócz spotkań z członkami oraz potencjalnymi partnerami z obszaru, planuje się również wspierać współpracę z innymi podmiotami, czyli animować podmioty z obszaru LSR do współpracy z innymi podmiotami poprzez szkolenia, spotkania aktywizacyjne i kojarzenie partnerów. W LSR przewidziano także aktywizowanie społeczności poprzez projekty grantowe oraz własne.

Ponadto LGD będzie otwarte na przyjmowanie nowych członków, w celu lepszej realizacji Strategii. Informacje o możliwości przystąpienia nowych członków do Stowarzyszenia będą również umieszczane na stronie internetowej LGD oraz w mediach społecznościowych.

W ramach wdrażania niniejszej LSR zaplanowano preferencje punktowe dla projektów realizowanych w partnerstwie, co przyczyni się do rozwinięcia współpracy między podmiotami z obszaru LGD, zwiększenia zainteresowania, a docelowo realizacji projektów partnerskich.

Wszystkie wskazane powyżej metody i kanały komunikacji będą służyły konkretnym celom. Niektóre stosowane będą w celu wywołania zmiany czy wygenerowania działania (preferencje punktowe dla projektów partnerskich, animowanie społeczności, animowanie podmiotów z obszaru LSR do współpracy z innymi podmiotami, możliwość zgłaszania pomysłów na realizację nowych projektów), ale też umożliwienia zarówno członkom LGD jak i zwykłym mieszkańcom wzajemnego zrozumienia przekazywanych informacji lub zadania pytania (badania ankietowe, publikowane w różny sposób informacje, organizowane spotkania i szkolenia itp.).

Działania związane z wdrażaniem LSR oraz wszelkie planowane formy i metody komunikacji z mieszkańcami, partnerami czy potencjalnymi beneficjentami będą możliwie szeroko spełniały wymagania w zakresie dostępności architektonicznej (powstająca w ramach LSR infrastruktura dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, również spotkania informacyjne będą odbywały się w obiektach pozbawionych barier architektonicznych), dostępności cyfrowej oraz dostępności informacyjno-komunikacyjnej.

Zastosowana metoda i zakres konsultacji	Grupa docelowa/ uczestnicy	Wnioski z badań, analiz i ekspertyz
Etap 1. Definiowanie potrzeb i problemów (tzw. Partycypacyjna diagnoza)		
Spotkanie przedkonsultacyjne w siedzibie LGD (marzec 2023)	Grupa robocza	Potrzeby i problemy występujące w gminach są w dużej mierze zbieżne. Główne problemy zostały pogrupowane w trzy obszary: społeczny, gospodarczy oraz infrastruktury i środowiska naturalnego. Przygotowano wstępną wersję kwestionariusza.
Spotkania konsultacyjne z mieszkańcami 13 gmin (marzec/kwiecień 2023) Wśród społeczności lokalnej zorganizowano 13 spotkań, podczas których na podstawie kwestionariusza ankiety określono hierarchię problemów w gminach i możliwości ich rozwiązania.	Społeczność lokalna	Dyskusja nad problemami gminy w świetle wstępnej diagnozy gmin wchodzących w skład LGD.
Ankieta elektroniczna CAWI i papierowa PAPO	Mieszkańcy LGD	Otrzymano dane do diagnozy, listę ważnych potrzeb i potencjałów
Etap 2. Określanie celów i ich hierarchii/ Opracowanie zasad wyboru operacji i kryteriów		
Otwarte spotkania konsultacyjne z mieszkańcami 5 gmin (po ograniczeniu zasięgu LGD Wyżyna Inwestycyjna) – maj 2023	Społeczność lokalna reprezentująca 3 sektory	Sporządzono listę projektów do realizacji a terenie LGD. Określono grupy odbiorców strategii, w tym grupy defaworyzowane. Uzyskanie wniosków związanych z głównymi kierunkami rozwoju partnerstwa i ujęcie ich w procedurach.
Warsztat ekspercki	Komisja Rewizyjna i Rada LGD	Przygotowano strukturę celów z podziałem na 3 obszary tematyczne, a do nich 8 przedsięwzięć, propozycja do wstępnej wersji kryteriów wyboru operacji
Etap 3. Konstrukcja zasad monitoringu i ewaluacji		
Opiniowanie	Grupa robocza	Przygotowano podstawowe wskaźniki do monitoringu.
Warsztat ekspercki	Komisja Rewizyjna i Rada LGD	Przedstawienie głównych wskaźników rezultatu i produktów dla przyszłych projektów LGD.

3.4. Analiza przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji

Wnioski i rekomendacje wypracowane w trakcie spotkania, to przede wszystkim strategia obejmująca działania w zakresie poprawy ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, pomoc dla osób chcących założyć działalność gospodarczą lub rozwinąć już istniejące przedsiębiorstwo i działania w obszarze społecznym kierowane do dzieci, młodzieży i osób starszych. We wnioskach uwzględniono przede wszystkim takie obszary interwencji, które są zgodne z zasadami realizacji RLKS oraz obowiązującymi przepisami, natomiast pominięto analizę problemów, których rozwiązanie leży poza możliwościami czy kompetencjami LGD.

Konkretne propozycje projektowe to:

- remonty i modernizacja obiektów infrastruktury społecznej,
- remonty / wyposażenie istniejących świetlic wiejskich,
- wsparcie przedsiębiorczości (podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej)
- dofinansowanie do istniejących świetlic wiejskich,
- wyposażenie świetlic szkolnych na potrzeby realizacji inicjatyw, zajęć dodatkowych,
- wsparcie KGW na bieżącą, statutową działalność,
- zajęcia dodatkowe dla dzieci,
- zajęcia pozalekcyjne aktywizacyjne dla dzieci,
- usługi opiekuńcze/ wytchnieniowe dla osób starszych
- wsparcie dotyczące włączenia społecznego poprzez realizację małych projektów,
- wyjazdy studyjne, wymiana doświadczeń z innymi organizacjami,
- organizacja wydarzeń kultywujących obrzędy, zwyczaje,
- zajęcia społeczne dla dzieci, wsparcie inicjatyw, projekty aktywizacyjne,
- innowacyjne formy pomocy osobom starszym,
- ułatwianie integracji osobom starszym w ich środowisku,
- wyjazdy studyjne dla seniorów (integracja),
- wsparcie dla KGW, NGO na organizację imprez kulturalnych,
- zajęcia dla dzieci ze stopniem niepełnosprawności,
- rekreacja- powstanie obiektów, wyposażenie istniejących,
- wsparcie projektów z zakresu lokalnego dziedzictwa (zabytki, kapliczki)
- wsparcie na działalność kulturalną,
- organizacje pozarządowe – wsparcie dotyczące włączenia społecznego,
- szkoły/ przedszkola/ żłobki- zajęcia dla dzieci, wsparcie inicjatyw, projekty aktywizacyjne,
- turystyka aktywna (weekendowa)- zagospodarowanie terenów zielonych atrakcyjnych turystycznie
- imprezy kulturalne, imprezy związane z konkretnym wydarzeniem historycznym na terenie gminy,
- place zabaw,
- atrakcje turystyczne, które wyróżniałyby gminę,
- trasy, ścieżki rowerowe,
- multimedialne pokazy, prezentacje dla młodzieży np. wirtualny spacer.

3.4. Charakterystyka planowanych metod animacji społeczności lokalnej

Strategia LGD Inwestycyjna Wyżyna budowana będzie według metody partycypacyjno-ekspertckiej, czyli uspołecznionej, w której równoważne jest doświadczenie ekspertów oraz wiedza i potencjał społeczności lokalnych. Metoda partycypacyjno-ekspertcka zakłada silną współpracę konsultantów i ekspertów ze społecznością lokalną na każdym etapie opracowywania dokumentu. Łączy ona zalety obu podejść metodycznych (ekspertckiego i partycypacyjnego), a polega na tym, że:

- część prac wykonywana zostanie w wersji uczestniczącej (partycypacyjnej) z udziałem władz samorządowych, sektora prywatnego i organizacji pozarządowych z obszaru projektowego,
- część prac wykonają konsultanci i eksperci, wykorzystując dane także pozyskane od społeczności lokalnych,
- wyniki prac konsultantów zostaną udostępnione i skonsultowane z samorządami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi, tak aby uzyskać ostateczny kształt LSR.
- ostateczną wersję Lokalnej Strategii Rozwoju zaakceptuje właściwy organ lokalnej grupy działania po wcześniej przeprowadzonych konsultacjach.

LGD w swoich działaniach planuje szereg działań animacyjnych np.: spotkania animacyjne, inicjatywy kulturalno-edukacyjne, projekty służące kultywowaniu tradycji i kultury regionu, projekty sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu wsi. Wybranie metod będzie uzależnione od sytuacji konkretnych społeczności czy grup.

W dłuższej perspektywie stosowanie wybranych metod animacji przyczyni się do rozwoju społeczności lokalnej, wzmocnienia lokalnego kapitału społecznego, budowania lokalnego społeczeństwa obywatelskiego oraz podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców. LGD w ramach działań animacyjnych planuje również pracę z indywidualnymi członkami społeczności, z lokalnymi grupami lub organizacjami, z sieciami grup i organizacji, z władzami publicznymi, zawodowymi agencjami i biznesem, a także z wszystkimi innymi osobami z terenu LGD.

Podstawową metodą będą spotkania ze społecznościami lokalnymi i animowanie wielostronnego dialogu. Spotkania mogą przebierać postać spotkań otwartych, warsztatów, konkursów, szkoleń, zebrań wiejskich, spotkań grup roboczych, debat lokalnych, konsultacji społecznych itp. Trafiona forma oraz temat spotkań może w znacznym stopniu zdecydować o późniejszym zaangażowaniu mieszkańców w planowanie i realizację działań służących lokalnej społeczności.

LGD realizując LSR będzie stosowała różne metody i kanały komunikacji, w tym sposoby udostępniania informacji. Wykorzystując stronę internetową www oraz portal społecznościowy LGD na bieżąco informuje lokalną społeczność o realizowanych projektach animacyjnych, o zaawansowaniu realizacji LSR czy innych działaniach. Często umieszczone informacje nie służą jedynie aspektowi informacyjnemu lecz również poznawczemu tj. zadawane są pytania, realizowane krótkie ankiety, konkursy czy konsultacje społeczne. W swoich działaniach LGD uwzględnia również współpracę z urzędami gmin. Na każdej ze stron internetowych gmin na bieżąco pojawiać się będą również informacje o działaniach LGD. W lokalnych biuletynach/gazetach pojawiać się będą artykuły z życia LGD. Działania rozpowszechniane są również za pomocą sołeckich tablic informacyjnych.

TECHNIKI I METODY ANGAŻOWANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Kampanie informacyjne, kierowane do ogółu społeczności lokalnej, a wśród niej potencjalnych beneficjentów. Celem kampanii będzie szeroka informacja i promocja samej LSR, zaplanowanych w niej przedsięwzięć i kryteriów oceny wniosków aplikacyjnych. W kampaniach zostaną wykorzystane przede wszystkim środki masowego przekazu oraz spotkania bezpośrednie.
- Materiały informacyjne promocyjne i szkoleniowe (w formie drukowanej i elektronicznej) – będą wykorzystane częściowo w kampanii informacyjnej, a częściowo w realizowanych działaniach edukacyjnych.
- Spotkania informacyjno-konsultacyjne będą zastosowane głównie celem informacji i wsparcia potencjalnych beneficjentów w postaci informacji i doradztwa merytorycznego.
- Okazjonalne imprezy masowe – organizowane przez LGD w partnerstwie z podmiotami gospodarczymi, społecznymi i publicznymi oraz uczestnictwo LGD w tego typu imprezach organizowanych przez inne podmioty gospodarcze lub społeczne.
- Portale internetowe – biura LGD oraz podmiotów wchodzących w skład LGD, a także portale społecznościowe. Ten środek komunikacji posłuży do prezentacji wszystkich dokumentów związanych z wdrażaniem LSR, a także do bieżącego informowania, np. o terminach naboru wniosków, planowanych konkursach; rodzajach i wysokości wsparcia projektów, itp. Wszystkie informacje udostępniane na portalach internetowych będą miały formę przejrzystą i zrozumiałą dla każdego potencjalnego beneficjenta.
- Metoda World Café - jest metodą służącą do prowadzenia dialogu, dzielenia się wiedzą i kreatywnymi pomysłami. LGD stworzy odpowiednio zaaranżowaną przestrzeń, która pozwoli na dyskusję w nieoficjalnej atmosferze na temat informacji i pomysłów oraz określenia potrzeb i oczekiwań wszystkich

zaangażowanych stron. Na takie spotkania LGD będzie zapraszać cyklicznie w celu wymiany dotychczasowych doświadczeń związanych z wdrażaniem LSR.

- Kawiarnia obywatelska - jest metodą nastawioną na dialog – on sam w sobie jest celem. Jest to nieformalne spotkanie, gdzie ok. 8-10 uczestników dyskutuje między sobą na ważny dla nich temat. Nie jest to metoda, która służy do osiągnięcia porozumienia czy podjęcia decyzji. LGD będzie organizować spotkania w tym formacie cyklicznie, tak aby wszyscy zainteresowani mogli uczestniczyć w dyskusjach. Zastosowanie tej metody w trakcie wdrażania LSR pozwoli na pogłębienie dialogu oraz wzmacnianie relacji pomiędzy mieszkańcami obszaru LGD Inwestycyjna Wyżyna w celu lepszego wzajemnego poznania się, wymiany poglądów i doświadczeń, tworzenia przestrzeni dla innowacyjnych pomysłów.

Natomiast w odniesieniu do komunikacji wewnętrznej ustalono, iż komunikację tę definiują podstawowe dokumenty pracy biura (np. zakresy czynności, umowy cywilnoprawne, regulamin pracy biura) i działalności organów LGD, które zapewnią prawidłowość procesu komunikowania, w tym także prowadzenie odpowiedniej dokumentacji związanej z procesem, jego monitorowaniem i ewaluacją działań komunikacyjnych.

Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu będzie prowadzona poprzez:

Bieżącą analizę liczby uczestników/odbiorców poszczególnych działań. Zebranie poszczególnych danych z prowadzonych działań i stosowania środków przekazu będzie odbywało się na podstawie zbieranych przez pracowników LGD informacji (listy uczestników, ankiety satysfakcji, uczestnictwo w wydarzeniach) oraz za pomocą pomiarów (liczba odwiedzających stronę, liczba odbiorców danego medium). Dzięki bieżącemu kontrolowaniu liczby odbiorców/uczestników danego działania komunikacyjnego i stosowanego środka przekazu, możliwe będzie szybkie reagowanie przez pracowników LGD, Komisję Rewizyjną i Zarząd w celu poprawy jakości realizowanych działań, zmiany realizowanych działań lub rezygnacji z realizowanych w danym zakresie działań.

Zakłada się prowadzenie cyklicznych podsumowań – półrocznych lub rocznych, w których zbierane dane będą stanowiły podstawę do oceny skuteczności i efektywności działań. Podejmowane działania będą ponadto prowadzone zgodnie z założeniami planu monitoringu.

Ewaluację prowadzoną w trakcie wdrażania (ewaluacja on-going) – dzięki przeprowadzonej ewaluacji możliwe będzie zebranie dodatkowych danych dotyczących działalności komunikacyjnej LGD. Zebranie danych po trzech latach działalności pozwoli na szerokie spojrzenie na podejmowane działania pod kątem podstawowych kryteriów ewaluacji.

W obu przypadkach, wyniki pokazujące skuteczność prowadzonych działań będą konsultowane z Zarządem LGD. Biuro LGD będzie przygotowywało propozycje wprowadzenia zmian i podniesienia skuteczności zaplanowanych działań.

Pozyskiwane w ten sposób informacje będą poddawane analizie przez pracowników biura, Zarząd, Komisję Rewizyjną, a w określonych przypadkach ekspertów zewnętrznych, którzy będą przedstawiali wnioski wskazujące konieczność wprowadzenia zmian, aktualizacji. W przypadku wykrycia sytuacji problemowej lub niesatysfakcjonującej akceptacji społecznej któregoś z wymiarów działania LGD i/lub wdrażania LSR, Komisja Rewizyjna LGD po zapoznaniu się z przedstawioną analizą przygotowaną przez odpowiedni podmiot (pracowników lub ekspertów zewnętrznych) lub mieszkańców, jeśli będą miały miejsce skargi bezpośrednie, będzie podejmowała kroki naprawcze zgodnie ze schematem zarządzania sytuacją kryzysową:

- a) rozpoznanie problemu,
- b) rozpoznanie przyczyn problemu,

- c) wprowadzenie niezbędnych zmian/aktualizacji w celu rozwiązania przyczyn problemu (jeśli będzie to konieczne, Komisja Rewizyjna będzie zwoływała zebranie innych organów, aby przeprowadzić procedury zmian zgodnie z założeniami regulaminów),
- d) publikowanie informacji na temat prowadzonego postępowania m.in. na stronie internetowej LGD.

Podobny schemat postępowania będzie obowiązywał w przypadku stwierdzenia wyjątkowej skuteczności zastosowanych metod. Wówczas, do decyzji Komisji Rewizyjnej będzie należało, czy warto wprowadzić zmiany oparte na pozytywnych wnioskach z prowadzonych analiz.

Ważną zasadą, którą bezwzględnie będzie przestrzegało LGD są zasady horyzontalne określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- zasada równości kobiet i mężczyzn;
- zasada równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- zgodność działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czynić poważnych szkód” - dlatego również w sytuacji problemowej, zespół LGD (pracownicy, członkowie) będą zobligowani do pełnego informowania o przyjętych rozwiązaniach na każdym etapie realizacji LSR.

ROZDZIAŁ 4. Analiza potrzeb i potencjału LSR

4.1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup

Szczególnie istotne grupy z punktu widzenia realizacji LSR zostały zdefiniowane na podstawie badań własnych LGD, przeprowadzonych konsultacji oraz danych i analiz ujętych w diagnozie. Wyodrębniono następujące grupy:

- **Mieszkańcy**

Problem/potrzeba grupy	Obszary interwencji – Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczone możliwości spędzania wolnego czasu • Brak miejsc służących integracji lokalnych społeczności 	<p>Przygotowanie oraz rozwój miejsc spełniających funkcje przestrzeni publicznej; Przygotowanie terenów do uprawiania sportu i rekreacji. Ponadto operacje realizowane w ramach LSR będą brały pod uwagę działania dotyczące aktywizacji osób zamieszkujących miejscowości peryferyjne obszaru LSR, w tym również ułatwienie im dostępu do infrastruktury i oferty społecznej.</p>

- **Przedsiębiorcy i przyszli przedsiębiorcy**

Problem/potrzeba grupy	Obszary interwencji – Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Nie podejmowanie współpracy gospodarczej na obszarze, • Brak dostępności do wykwalifikowanych pracowników na rynku lokalnym, • Niski profesjonalizm usług, 	<p>Tworzenie warunków wzrostu gospodarczego w MŚP, szczególnie w sektorze turystyki na obszarze LGD przede wszystkim poprzez koncentrację wsparcia na działania innowacyjne w kontekście lokalnym i pro środowiskowe, wiążące się z tworzeniem miejsc pracy z wykorzystaniem rozwiązań cyfrowych. Inwestycje poprawią oferowane przez MŚP produkty i usługi, zwiększając ich potencjał do</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Sezonowość miejsc pracy • Niezadawalająca promocja obszaru • wpływająca na rozwój przedsiębiorczości 	<p>przekształcania posiadanych zasobów w realne efekty gospodarcze, co przełoży się na rozwój całego obszaru. Właściciele mikro i małych przedsiębiorstw, które dominują na obszarze LSR jednakże, podmioty te generują małą liczbę miejsc pracy (dominują firmy mikro). LSR winna przewidzieć zatem bezpośrednią interwencję w formie dofinansowania do inwestycji, dzięki którym możliwe będzie rozwijanie prowadzonej działalności oraz wspieranie współpracy między podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą.</p>
--	--

• **Organizacje pozarządowe**

Problem/potrzeba grupy	Obszary interwencji – Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Niski odsetek aktywności działalności • Niski potencjał ludzki jak i finansowy, co powoduje ograniczone możliwości realizacji lokalnych inicjatyw 	<p>Zaangażowanie i wsparcie ze strony organizacji pozarządowych jest kluczowym czynnikiem do sukcesu lokalnych inicjatyw. Silną stroną organizacji pozarządowych jest ich bardzo dobra znajomość lokalnych problemów i lokalnej rzeczywistości. Często reprezentują one bardziej praktyczne podejście do rozwiązywania problemów. Jednak znikomy odsetek organizacji wykazuje się codzienną aktywnością, zatrudnieniem pracowników, czy też prowadzeniem działalności odpłatnej pożytku publicznego albo gospodarczej. LSR winna zatem koncentrować się również na wsparciu tej grupy m.in. poprzez umożliwienie realizacji inicjatyw w ramach mechanizmu Projektów Grantowych.</p>

• **Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR (grupy w niekorzystnej sytuacji):**

1. Osoby młode – dzieci i młodzież do 29 roku życia

Problem/potrzeba grupy	Obszary interwencji – Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Brak infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży • Brak miejsc spotkań i integracji młodzieży, • Brak oferty wysokiej jakości zajęć sportowych, kulturalnych i edukacyjnych • Wzrost liczby uzależnionych (od używek, komputera, niewłaściwego odżywiania itp.), 	<p>Grupą docelową, do której skierowane będą działania LSR, są dzieci i młodzież. Niezależnie od tego z jakiej grupy społecznej pochodzą i gdzie mieszkają, wszędzie ich potrzeby są podobne i najlepiej jeśli przynajmniej część z nich byłaby zaspakajana blisko miejsca zamieszkania. Młodsze dzieci powinny mieć place zabaw, przeznaczone dla nich tereny sportowo-rekreacyjne, świetlice i miejsca spotkań oraz ofertę wysokiej jakości zajęć sportowych, edukacyjnych i kulturalnych. Wiele dzieci bardzo rzadko (lub w ogóle) korzysta z możliwości, które oferują pobliskie miasta. Trzeba im zatem zapewnić odpowiednią ofertę na miejscu. Operacje realizowane w ramach LSR będą brały pod uwagę działania dotyczące aktywizacji dzieci i młodzieży, ale również ułatwienie im dostępu do oferty i infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i społecznej. Na spotkaniach z konsultacyjnych pozyskano informacje o drastycznie zwiększającej się liczbie osób uzależnionych i to w coraz młodszym wieku. Uzależnienia dotyczą wielu sfer, nie tylko tradycyjnie rozumianych używek. LGD zamierza włączyć się w edukację społeczności lokalnej na ten temat poprzez np. kampanie informacyjne a także wspierać będzie inicjatywy społeczne związane z systemową pomocą dla takich osób.</p> <p>Zadania planowane do realizacji w ramach projektów dla osób młodych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zajęcia tematyczne w świetlicach wiejskich; ✓ zajęcia sportowe i rekreacyjne na wsi; ✓ wycieczki dla dzieci i młodzieży sołectw na terenie LGD; ✓ działania w sferze kultury i dziedzictwa lokalnego;

	<p>✓ działania z zakresu ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu</p> <p>LGD przewiduje również działania skierowane do osób niepełnosprawnych oraz rodzin z dysfunkcjami społecznymi, których celem jest stworzenie warunków sprzyjających integracji społecznej zarówno dzieci wiejskich jak i ich rodzin oraz aktywizacja społeczna mieszkańców wiejskich w zakresie organizowania działań odnawiających więzi społeczne między rodzicami i mieszkańcami. Przewiduje się przeprowadzenie szeregu nowatorskich zajęć integracyjno-edukacyjnych oraz warsztatów edukacyjno-wspierających dla dzieci i ich rodziców/opiekunów pozwalających na rozwój umiejętności.</p>
--	--

2. Osoby powyżej 50 roku życia/seniorzy

Problem/potrzeba grupy	Obszary interwencji – Działania
<ul style="list-style-type: none"> • Udział osób starszych w populacji ogółem wzrasta, a przy aktualnym trendzie migracyjnym wielu starszych jest też samotnych, • Starsi nie zawsze są świadomi zagrożeń cywilizacyjnych wynikających np. z zanieczyszczenia środowiska czy zagrożeń cyfrowych 	<p>Seniorzy są to osoby, które dysponują zazwyczaj większą ilością wolnego czasu (często emeryci), dużym doświadczeniem w różnych dziedzinach (czy to zawodowym, czy dotyczącym tradycji, kultury, rolnictwa), bardzo często wielką energią i zapałem, które należy pomóc im zidentyfikować, uświadomić i spożytkować. Seniorzy nie tylko powinni otrzymać ofertę pożytecznego i atrakcyjnego spędzania wolnego czasu (nauka, sport i rekreacja), ale powinno się pracować nad wykorzystaniem ich potencjału, energii, wiedzy i doświadczenia dla rozwoju gospodarczego i społecznego regionu (rozwój przedsiębiorczości, działania społeczne na rzecz rozwoju miejscowości). Operacje realizowane w ramach LSR będą brały pod uwagę działania dotyczące aktywizacji tych osób, ale również zapewnienie zasady dostępności do infrastruktury i oferty społecznej. LGD zamierza wspierać aktywizację seniorów poprzez dodatkowe punkty w kryteriach za: Relacje międzypokoleniowe (w tym wykorzystywanie doświadczeń seniorów do edukacji młodych); Edukację młodych w zakresie potrzeb seniorów; Edukację ekologiczną i cyfrową seniorów. Projekty planowane do realizacji przez LGD to przede wszystkim: rozwój umiejętności cyfrowych seniorów (cyfrowa edukacja międzypokoleniowa - nauki wykorzystywania nowoczesnych narzędzi multimedialnych do realizacji swoich hobby, kawiarenki cyfrowe dla seniorów), a także zajęcia animacyjne i integracyjne, (pomoc w nauce, rozwijanie pasji i zainteresowań, nabywanie kompetencji kluczowych, atrakcyjne spędzanie czasu wolnego itp.) oraz kluby seniora, organizacja wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych, wsparcie psychologiczne i pedagogiczne, zajęcia usprawniające intelektualnie i ruchowo.</p>

4. Kobiety

Problem/potrzeba grupy	Obszary interwencji – Działania
------------------------	---------------------------------

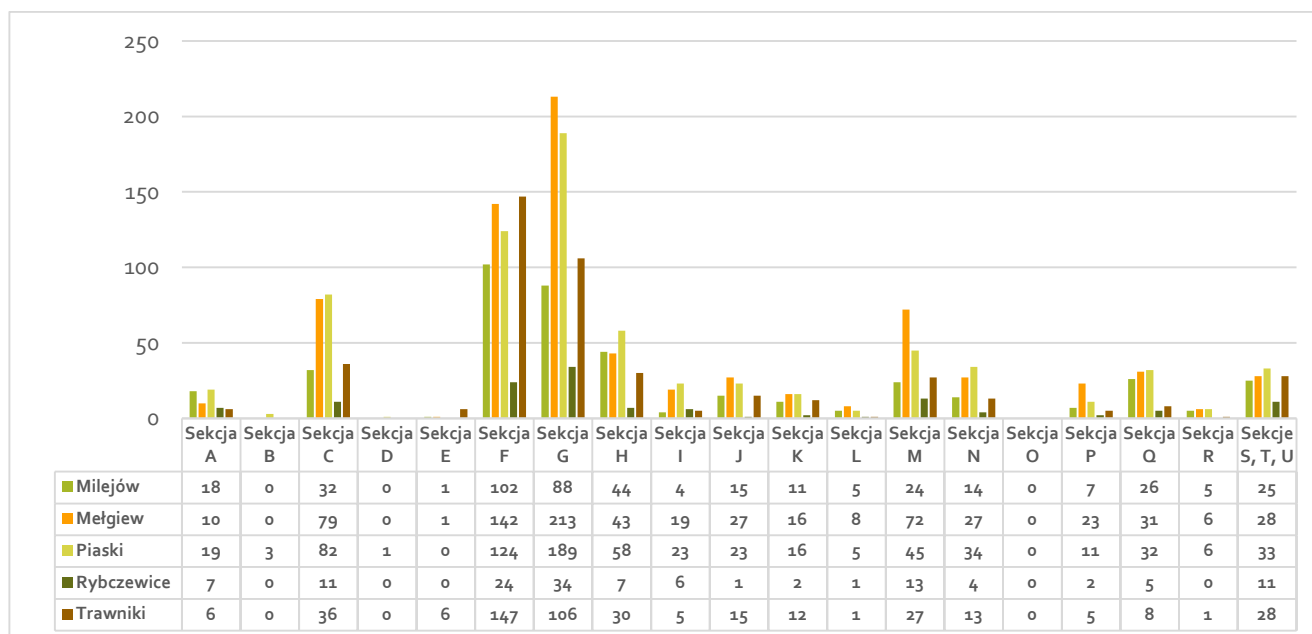
<ul style="list-style-type: none"> • Niska aktywność społeczna kobiet • Niska aktywność gospodarcza kobiet • Małe spektrum działalności i rozwoju w możliwych obszarach 	<p>Grupą docelową, do której skierowane będą działania LSR, są kobiety. Działania będą miały na celu zwiększanie aktywności kobiet w zakresie społecznym, m.in. w obszarze możliwości tworzenia sfery wspierania kobiet, aktywizacji, nowych szans i możliwości. Działania będą nakierowane również na włączaniu kobiet w nowoczesne formy aktywności a także aktywizujące w zakresie działań rozwojowych w tym wsparcie pozarolniczych działalności gospodarczych, formy innowacyjnych form edukacji.</p>
--	---

4.2. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR

CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI/PRZEDSIĘBIORCZOŚCI (W TYM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ)

Obszar LSR posiada charakter rolniczy o niewielkim stopniu uprzemysłowienia. Sferę gospodarczą z uwagi na rolniczy charakter obszaru można podzielić pomiędzy rolnictwo i usługi. Nieliczne, większe zakłady przemysłowe z branży produkcyjnej, znajdują się w gm. Mełgiew (produkcja części do traktorów) i Trawniki (produkcja środków czystości). Podobnie jak i w całym województwie lubelskim dominuje sektor nieuspołeczniony, tworzony przez indywidualne gospodarstwa rolne. Według danych GUS użytki rolne zajmują 45 377 ha, tj. 80,37% powierzchni obszaru (56 454 ha), przy czym grunty orne stanowią aż 63,53% (35 866 ha). W strukturze zasiewów gruntów ornych na obszarze LSR dominują zboża. Wśród uprawianych zbóż największe znaczenie ma pszenica, do innych zbóż uprawianych należy także zaliczyć owies, pszenżyto oraz mieszanki zbożowe. Bardzo ważnymi uprawami na obszarze LSR są owoce oraz warzywa. Do upraw warzyw charakteryzujących się znaczną powierzchnią zasiewów zalicza się ziemniaki i pomidory oraz inne warzywa gruntowe. Największy obszar sadowniczy (uprawa jabłek, czarnej porzeczki) znajduje się w gm. Rybczewice. Chów zwierząt gospodarskich na obszarze LSR nie jest rozpowszechniony, gdyż główny nacisk położony jest na produkcję roślinną. W każdej z gmin z obszaru LGD zauważalny jest stały, choć nierównomierny rozwój przedsiębiorczości. Każdego roku przybywa podmiotów gospodarczych, w szczególności prowadzonych przez osoby fizyczne. Ogółem na terenie obszaru działania LGD w systemie REGON zarejestrowanych było na koniec 2021 r. 3105 podmiotów gospodarczych., w tym 97% (2 582) należy do sektora prywatnego, w tym aż 95 % (2444) stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na całym obszarze dominują mikro- i małe przedsiębiorstwa. Zaletą takiej struktury przedsiębiorstw na obszarze LSR, jest brak uciążliwości dużego przemysłu na środowisko, dzięki czemu jest atrakcyjnym terenem rekreacyjnym i przyjaznym do zamieszkania. Główny przedmiot działalności gospodarczej tych podmiotów to usługi handlowe, transportowe, budowlane i naprawy pojazdów.

WYKRES 2 OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ WG SEKCJI PKD 2007

Do najważniejszych podmiotów gospodarczych działających na terenie LSR należą m.in.:

- CBM Polska Sp. z o.o. – produkcja maszyn rolniczych, części zamiennych do traktorów, zatrudnia ponad 300 osób (gm. Mełgiew);
- Nicols Poland Sp. z o.o. – produkcja środków utrzymania czystości, zatrudnia ponad 600 osób (gm. Trawniki);
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Piaskach (gm. Piaski);
- Stryjno Sad Sp. z o.o. w Kawęczynie (gm. Piaski);
- A.J. Motyl - Przedsiębiorstwo przetwórstwa rolno-spożywczego (gm. Piaski);
- Piekarnia i cukiernia Grela (gm. Mełgiew);
- Kampol-Fruit w Milejowie – produkcja mrożonek, koncentratów i przecierów (gm. Milejów).

Na obszarze LSR działają nieliczne *przedsiębiorstwa społeczne*. Mamy zarejestrowane 3 spółdzielnie socjalne, z czego dwie od niespełna roku prowadzą działalność w Mełgwi (3 kwadraty, Simplus). Trzecia spółdzielnia socjalna „Inicjatywa” działa już od 2011r. w Bystrzejowicach Trzecich (gm. Piaski) i prowadzi działalność w zakresie gospodarki odpadami oraz prace remontowo-budowlane.

Na obszarze LGD dominują mikroprzedsiębiorstwa. W kategorii do 9 pracowników we wszystkich gminach obszaru zarejestrowano wzrost liczby podmiotów. Taką strukturę, z przewagą mikro przedsiębiorstw można uznać za silną stronę obszaru, bo rozporozszona przedsiębiorczość szybciej i elastyczniej reaguje na zmiany makroekonomiczne. Przedsiębiorcy, ale i mieszkańcy zwracali uwagę na wciąż nierozwiązany problem dużej zmienności regulacji prawnych, a także nowe zagrożenie jakim jest gwałtowny i nieprzewidywalny wzrost kosztów prowadzenia działalności spowodowany podniesieniem cen nośników energii. Oba powodują, że wyrażana jest opinia co do celowości podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej w obszarze OZE.

Odnawialne źródła energii (OZE)

Potencjał naturalny obszaru LSR oraz jego rolniczy charakter stwarzają dogodne warunki do rozwoju energetyki słonecznej i wiatrowej, a także upraw roślin energetycznych oraz produkcji energii z odpadów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego. Doskonałe warunki solarne (uśonecznienie i natężenie promieniowania słonecznego) dla pozyskania energii słonecznej ze względu na swoje położenie posiada gmina Rybczewice. O potencjale obszaru LSR w zakresie rozwoju branży OZE świadczy znaczna liczba instalacji rozproszonych: Piaski, Rybczewice, Mełgiew (kolektory), Trawniki (fotowoltaika). W kontekście powierzchni gruntów ornych możliwych do przeznaczenia na cele biogazowni – zdecydowana większość obszaru LSR posiada bardzo dobre perspektywy rozwoju. Na obszarze działa już jedna biogazownia w Siedliszczkach, gm. Piaski. Wytwarzanie tam biogazu odbywa się w procesie rozkładu

biomasy pochodzenia rolniczego. Substratem jest wsad roślinny – kukurydza, pochodząca z upraw okolicznych gospodarstw, a także dodatek serwatki i gnojowicy z Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Piaskach.

Branża rekreacyjno-turystyczna

Położenie obszaru LSR w pobliżu Lublina i Świdnika, czyste środowisko urozmaicone malowniczymi krajobrazami, dolina rzeki Wieprz w połączeniu z bogactwem dziedzictwa kulturowego – stwarzają możliwości do rozwoju usług świadczonych w zakresie rekreacji i turystyki ukierunkowanych na wypoczynek weekendowy, ze szczególnym uwzględnieniem budowy atrakcji, miejsc wypoczynku, aktywnego spędzania czasu, a w mniejszym zakresie – budowy nowych obiektów noclegowych i gastronomicznych.

Obszar LSR ma duży potencjał do rozwoju branży usług rekreacyjno-turystycznych, który tworzą:

- lokalne atrakcje – udostępnianie turystyczne walorów przyrodniczych, związanych z dziedzictwem lub współczesnym stylem życia lokalnej ludności, organizacja specjalnych wydarzeń;
- dostępność obszaru – bliskość dużych aglomeracji, dobra infrastruktura drogowa, lotnisko;
- usługi dla turystów – istniejąca baza noclegowa i gastronomiczna;
- aktywność – dostępne możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego podczas pobytu turystycznego lub wypoczynkowego, np. usługi związane z rekreacyjnym uprawianiem sportów: wycieczki rowerowe, spływy kajakowe, wyprawy piesze.

Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne ich promocja i sprzedaż

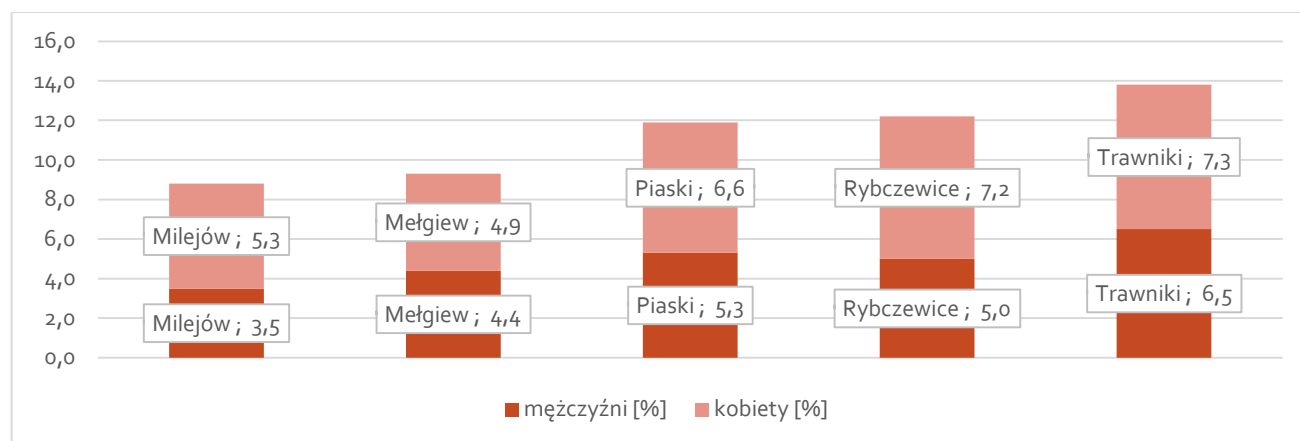
Należy podkreślić znaczenie branży związanej z produkcją, przetwórstwem, dystrybucją i sprzedażą naturalnej i zdrowej żywności oraz produktów lokalnych dla rozwoju branży rekreacyjno-turystycznej na obszarze LSR. Współpraca przedsiębiorstw tych branż da obustronne korzyści, a jednocześnie przyczyni się do kształtowania wizerunku turystycznego obszaru LSR i jego rozwoju. W dążeniu do rozwoju atrakcyjności rekreacyjno-turystycznej obszaru LSR, strategia kładzie duży nacisk na ochronę przyrodniczych, historycznych i kulturowych atrybutów obszaru. Przedsiębiorcy z branży handlowej są zainteresowani sprzedawaniem markowych produktów lokalnych, ale muszą mieć zapewnione stałe dostawy i certyfikowane produkty. Na obszarze LSR występują naturalne potencjały do uprawy i przetwórstwa owoców i warzyw. Świadczy o tym ilość gospodarstw rolnych, systematycznie wzrastająca ilość przetwórców, producentów zdrowej i naturalnej żywności (np. Pierogarnia Piaski, sery piaseckie, miody z pasieki w Kolonii Trawniki, miody Apidis z Rybczewic Drugich, pomidory milejowskie). Wzrasta również zainteresowanie rolnictwem ekologicznym – w msc. Ostrówek-Kolonia (gm. Milejów), pan Janusz Biały wraz z małżonką uprawia w 13-hektarowym gospodarstwie truskawki, maliny, warzywa, ziemniaki, zboża oraz rośliny motylkowe. Hoduje także krowy mleczne, kozy i drób, w tym kury zielononóżki. Gospodyni robi pyszne sery kozie i krowie, z którymi chce wejść na rynek, kiedy tylko przepisy prawne będą łaskawsze dla rolników. Gospodarstwo jest certyfikowane (nr cert. PL-EKO-01-1088). Na terenie objętym strategią aktualnie funkcjonują duże zakłady spożywcze, wykorzystujące produkcję rolną regionu: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Piaskach, Stryjno-Sad, Kampol-Fruit w Milejowie i A.J. Motyl. Produkty OSM Piaski i Stryjno Sad są rozpoznawalne w skali województwa, kraju, a nawet w Europie. Należy podkreślić, że na obszarze LSR mamy dobre przykłady organizowania się rolników w grupy producenckie: Zrzeszenie Producentów Owoców Stryjno-Sad oraz Zrzeszenie Producentów Owoców i Warzyw w Milejowie.

RYNEK PRACY

Obszar objęty LSR charakteryzuje się dość umiarkowanym poziomem bezrobocia na tle województwa lubelskiego i kraju. Analizując dane na koniec 2021 roku można zauważyć, że stopa bezrobocia na obszarze LSR jest zróżnicowana: dla powiatu świdnickiego – wynosi 9,7 % i jest zdecydowanie wyższa od średniej krajowej

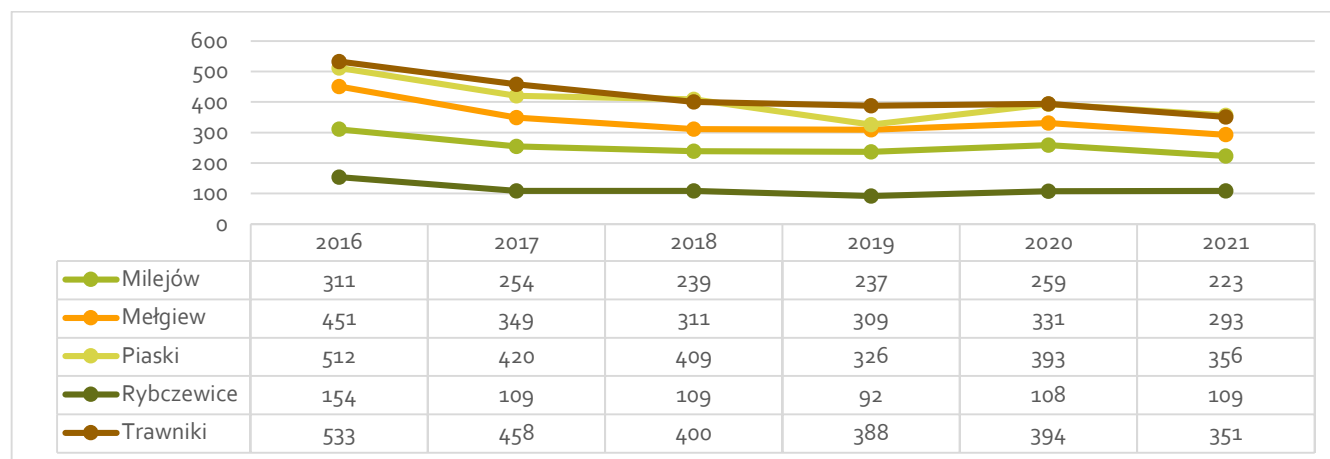
i wojewódzkiej, zaś dla powiatu łęczyckiego wynosi 6,3 % i jest niższa niż stopa bezrobocia dla województwa, która wyniosła w tym czasie 8,7 %, a w Polsce 5,8 %.

WYKRES 3 UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM WG PŁCI

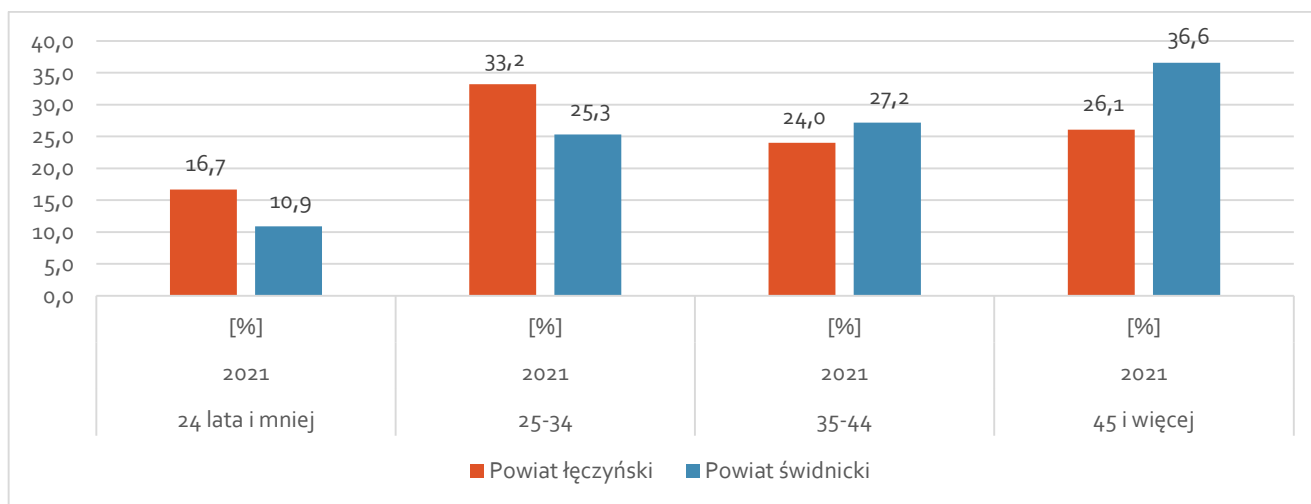
Na dzień 31.12.2021 r. na obszarze LSR było zarejestrowanych 1 332 bezrobotnych. W grupie tej nieznacznie przeważa liczba kobiet, które stanowiły 50,60 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. W 2020 roku nastąpił nieznaczny wzrost poziomu bezrobocia w gminach LGD. Przyczynił się do tego niewątpliwie kryzys gospodarczy związany z wybuchem pandemii COVID -19. Ogólnie jednak bezrobocie na obszarze LSR wykazuje stałą tendencję spadkową.

WYKRES 4 LICZBA BEZROBOTNYCH NA OBSZARZE LSR

Grupy pozostające poza rynkiem pracy

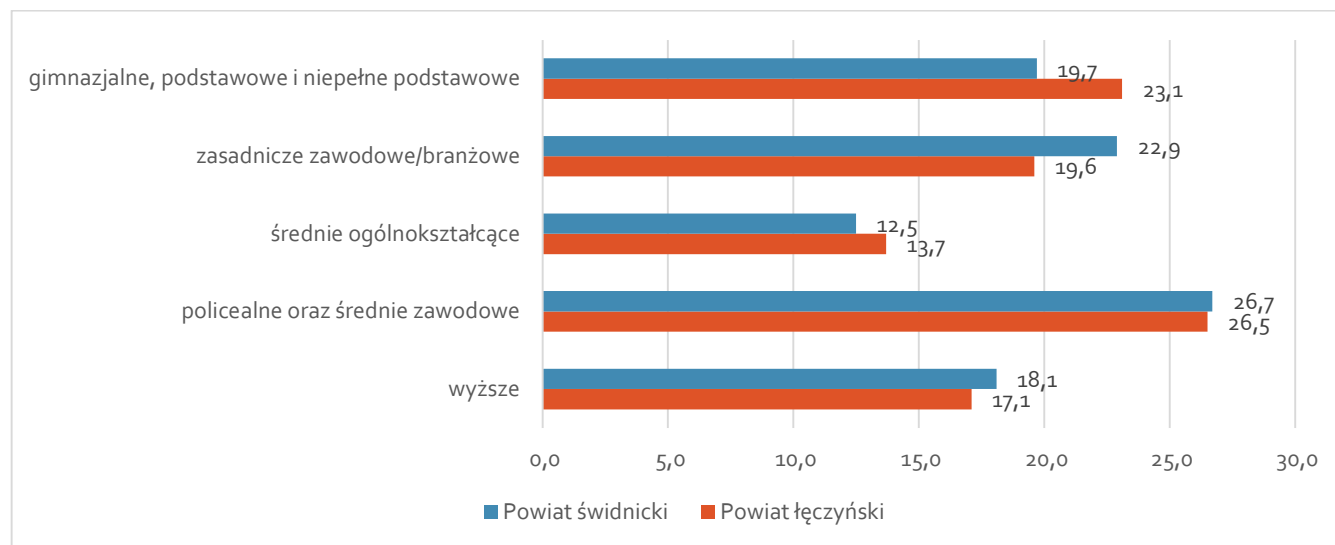
WYKRES 5 ODSETEK BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH WG GRUP WIEKU NA OBSZARZE LSR

Wśród głównych przyczyn bezrobocia w grupie osób bezrobotnych powyżej 45 roku życia, na pierwszym miejscu należy wymienić niski poziom adaptacyjności zawodowej, jak również mobilności przestrzennej. Generalnie osoby starsze, wyrażają opór w stosunku do konieczności przekwalifikowania się, a także zmiany miejsca zamieszkania, w celu łatwiejszego znalezienia pracy. Jest to poważny problem ponieważ kwalifikacje i umiejętności tych osób, często nie przystają do zapotrzebowania na rynku.

Co prawda, bezrobocie wśród osób młodych, na terenie LSR ma głównie charakter frykcyjny, wiążąc się z etapem wejścia na rynek pracy po zakończeniu edukacji, to jednak wśród bezrobotnych poniżej 29 roku życia, są osoby, które przez dłuższy czas nie mogą znaleźć pracy, ze względu na niski poziom wykształcenia oraz kwalifikacji, bądź też brak odpowiedniego doświadczenia zawodowego.

WYKRES 6 ODSETEK BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH WG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA NA OBSZARZE LSR

DZIAŁALNOŚĆ SEKTORA SPOŁECZNEGO, W TYM INTEGRACJA, ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

Na całym obszarze LSR działają 152 organizacje pozarządowe, w tym 39 ludowych klubów sportowych – najwięcej organizacji działa na obszarze gminy Piaski i Mełgiew. Zdecydowana większość z nich prowadzi aktywną działalność i to one niejednokrotnie są motorem napędowym życia społecznego i kulturalnego w danej miejscowości. Zdecydowana większość z nich nie jest nastawiona na zysk. Ich wkładem własnym jest zazwyczaj praca członków, świadczona nieodpłatnie. Aktywność kobiet widoczna jest w funkcjonowaniu licznych Kół Gospodyń Wiejskich, włączających się w organizację wielu imprez promujących lokalną kuchnię i tradycje, z kolei mężczyźni aktywnie angażują się w działalności ludowych klubów sportowych i ochotniczych straży pożarnych [Mełgiew – 6 jednostek (Minkowice, Trzeszkowice, Dominów, Janowice, Krzesimów, Mełgiew); Piaski – 13 jednostek

(Bystrzejowice Drugie, Piaski, Brzezice, Giełczew, Kłębów, Kozice Górne, Majdan Kawęczyński, Majdan Kozic Górnych, Majdanek Kozicki, Siedliszczki, Wierzchowiska, Gardzienice, Janówek); Rybczewice – 8 jednostek (Rybczewice, Częstoborowice, Bazar, Izdebno, Pilaszkowice, Podizdebno, Stryjno, Wygnanowice); Trawniki– 7 jednostek (Trawniki, Oleśniki, Biskupice, Dorohuczka, Pełczyn, Siostrzytów, Struża) Milejów – 6 jednostek (Milejów, Łącuchów, Antoniów, Starościce, Białka, Ostrówek Kolonia)].

Na obszarze LSR funkcjonują organizacje o dużym kapitale społecznym, wysokich standardach działania, posiadające doświadczenie w pozyskiwaniu środków pomocowych, m.in.:

Piaseckie Stowarzyszenie „Wajzerówka” w Piaskach	Piaski
Fundacja Wspierająca Osoby Niepełnosprawne oraz Wykluczone Społecznie „ECCE HOMO” w Kozicach Górnych	Piaski
Fundacja „Panorama” w Częstoborowicach	Rybczewice
Stowarzyszenie „Razem dla Krzesimowa” w Krzesimowie	Mełgiew
Fundacja „Krok do Marzeń” w Minkowicach	Mełgiew
Stowarzyszenie Rozwoju Aktywności Społecznej „NURT” w Krzesimowie	Mełgiew
Stowarzyszenie „Pomocy szkole i ekorozwoju Wsi” w Krzesimowie	Mełgiew
Stowarzyszenie Wsi Franciszków we Franciszkowie	Mełgiew
Stowarzyszenie miłośników koni i tradycji szlacheckiej	Mełgiew
Stowarzyszenie „Sobieski” we Franciszkowie	Mełgiew
Stowarzyszenie „Podaj rękę” w Dominowie	Mełgiew
Fundacja Tradycje i Historie Gminy Trawniki	Trawniki
Towarzystwo Przyjaciół Gardzienic Z Siedzibą w Gardzienicach	Piaski
Fundacja „Inaczej”	Mełgiew
Towarzystwo Społeczno-Kulturalne w Strynie	Rybczewice
Stowarzyszenie Inicjatyw Trawnickich	Trawniki
Fundacja „Fundusz Lokalny im. Jana III Sobieskiego”	Mełgiew
Fundacja Portus	Rybczewice
Stowarzyszenie Inicjatyw Biskupice	Trawniki
Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Takt” w Mełgwi	Mełgiew
Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Gminie Rybczewice	Rybczewice
Fundacja Zrównoważonego Rozwoju „2BS”	Piaski
Stowarzyszenie na rzecz Integracji Społecznej „Modrzew”	Mełgiew
Fundacja Gardzienice	Piaski
Stowarzyszenie Wsparcia Społecznego „Dąb”	Mełgiew

PROBLEMY SPOŁECZNE, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM PROBLEMÓW UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO ORAZ SKALI TYCH ZJAWISK

Dostęp do miejscowej infrastruktury i kultury

Dla rozwoju społecznego niezwykle ważnym jest dostęp od usług społecznych, dostęp do miejscowej infrastruktury i kultury, liczba osób objętych opieką społeczną, dostęp do usług społecznych, zdrowotnych i szeroko rozumianych usług publicznych np. edukacji). Na obszarze LSR głównymi instytucjami odpowiedzialnymi za działalność kulturalno-oświatową są ośrodki kultury, które znajdują się na terenie 4 gmin: Gminny Ośrodek Kultury w Mełgwi, Gminny Ośrodek Kultury w Milejowie, Miejskie Centrum Kultury w Piaskach, Gminny Ośrodek Kultury w Trawnikach. Do ich zadań należy: organizowanie imprez kulturalnych, prowadzenie działalności informacyjnej i oświatowo-wychowawczej, upowszechnienie i promocja kultury lokalnej, rozbudowanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych

mieszkańców. W jednej z pięciu gmin obszaru LSR, tj. w Rybczewicach nie ma takiego obiektu, który pełniłby funkcję ośrodka kultury.

W życiu społeczności wiejskich szczególnie miejsca zajmują świetlice, które pełnią różnorodne funkcje. Obywają się w nich oficjalne zebrania wiejskie, ale także imprezy kulturalne i warsztaty, a także imprezy rodzinne. W dość zgodnej ocenie i samorządów i mieszkańców ich liczba odpowiada aktualnym potrzebom, ale standard i wyposażenie części z nich mogłyby ulec poprawie. Problemem od lat jest brak środków na prowadzenie w nich zajęć, atrakcyjnych i zgodnych z oczekiwaniami oraz aspiracjami różnych grup mieszkańców. Potwierdzają to po raz kolejny opinie zebrane w trakcie konsultacji. Nowym sygnalizowanym problemem może być brak pieniędzy na utrzymanie obiektów, w tym tak podstawowe jak ich ogrzewanie i oświetlenie. Wynika to z faktu wzrostu cen nośników energii przy jednoczesnym prognozowanym spadku dochodów własnych samorządów gminnych. W kryzysowych czasach można spodziewać się, że w ramach oszczędności w pierwszej kolejności z budżetów samorządów znikną środki na działania czasu wolnego. Mieszkańcy czasami sygnalizują potrzebę powstania nowych obiektów sportowych lub rekreacyjnych, ale obserwacje i oceny zarządców pokazują, że te już istniejące nie zawsze są w pełni wykorzystane. Także i w tej kategorii obawy budzą bieżące koszty eksploatacji, choćby oświetlenia i ogrzewania w okresie jesiennym i zimowym. Powtarzającym się sygnałem jest brak animatorów (trenerów) działań społecznych, w tym kulturalnych i rekreacyjnych.

Liczba świetlic wiejskich lub obiektów pełniących ich funkcje łącznie z obszaru LGD wynosi 35, jednak nie wszystkie funkcjonują z uwagi na brak odpowiedniego wyposażenia, czy braku środków finansowych na aktywizowanie społeczności. W większości świetlice wykorzystywane są podczas spotkań sołeckich. W ciągu ostatnich lat dokonano wielu przedsięwzięć modernizacyjnych ww. obiektów, tak aby mogły służyć wydarzeniom integrującym lokalną społeczność oraz zaspokajać potrzeby kulturalne i edukacyjne mieszkańców. Liczba obiektów kulturalnych na obszarze LSR wydaje się być zadowalająca, natomiast istotnym problemem pozostaje kwestia braku wystarczającej ilości zajęć świetlicowych i oferty (szczególnie dla dzieci, młodzieży i seniorów) we wspomnianych obiektach. Ponadto, mieszkańcy wielu miejscowości peryferyjnych nadal odczuwają brak takich miejsc wspólnych spotkań w swoich miejscowościach lub utrudniony dostęp do obiektów znajdujących się w miejscowościach gminnych.

Sieć biblioteczna na terenie LSR liczy obecnie 7 placówek oraz 8 filii. Najwięcej podmiotów zlokalizowanych jest w gminie Piaski i Milejów.

- 1) Miejska Biblioteka Publiczna w Piaskach (filie w Bystrzejowicach, Gardzienicach i Woli Piaseckiej)
- 2) Gminna Biblioteka Publiczna w Mełgwi (filie w Krępcu i Krzesimowie)
- 3) Gminna Biblioteka Publiczna w Rybczewicach
- 4) Biblioteka w Gminnym Ośrodku Kultury w Trawniskach
- 5) Biblioteka Publiczna w Biskupicach
- 6) Biblioteka Publiczna w Oleśnikach
- 7) Gminna Biblioteka Publiczna w Milejowie (filie w Białce, Łańcuchowie i Łysołajach)

TABELA 7 WSKAŹNIKI CZYTELNICTWA NA OBSZARZE LSR

Gmina	czytelnicy w ciągu roku						wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[wol.]	[wol.]	[wol.]	[wol.]	[wol.]	[wol.]
Milejów	1 816	1 876	1 890	1 937	1 744	1 488	38 029	35 948	37 463	38 600	33 351	30 719
Mełgiew	740	731	723	792	754	788	22 249	22 319	21 091	21 294	18 907	21 475
Piaski	1 360	1 401	1 412	1 497	1 390	1 870	23 418	22 171	20 030	21 349	17 369	23 841
Rybczewice	305	221	227	227	204	221	3 424	2 455	2 433	2 603	1 593	2 366
Trawniki	1 490	1 424	1 408	1 443	1 347	1 232	20 510	19 262	20 391	20 719	16 997	16 398

Opieka społeczna

Ubóstwo prowadzi do zjawiska wykluczenia społecznego, polegającego na nieuczestniczeniu w zwyczajowej i społecznie akceptowanej drodze życiowej lub też „wypadaniu” z niej. Ubóstwo dotyczy osób i rodzin czy też grup ludności, które m. in.: posiadają dochody bardzo niskie, lub nie posiadają dochodów, nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy, posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby czy innych cech indywidualnych.

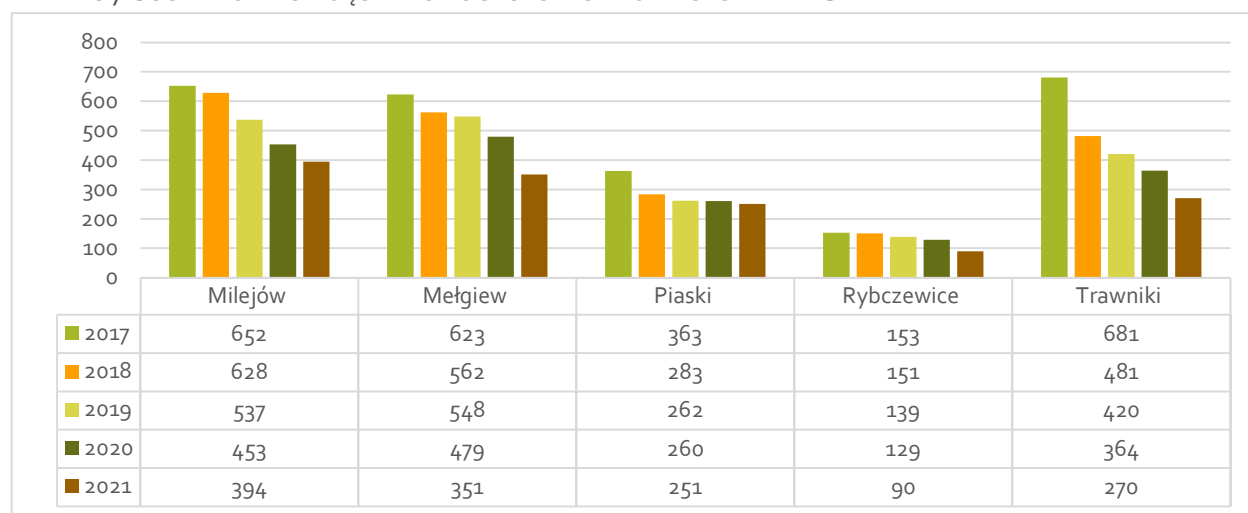
Na terenie LSR funkcjonują następujące instytucje świadczące usługi z zakresu pomocy społecznej:

- 1) Ośrodki Pomocy Społecznej - cztery gminne i jeden miejski, które mają za zadanie zapobiegać problemom bezrobocia, ubóstwa, patologii;
- 2) Domy Pomocy Społecznej – w Wygnanowicach (gm. Rybczewice) i w Krzesimowie (gm. Mełgwi);
- 3) Warsztaty Terapii Zajęciowej w Mełgwi;
- 4) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym - Koło w Milejowie, które prowadzi dwie placówki: Środowiskowy Dom Samopomocy PSOUU oraz Zespół Terapeutyczno-Rehabilitacyjny;
- 5) Klub Integracji Społecznej w Piaskach;
- 6) Placówka Opieki nad Dzieckiem i Rodziną „Nasz Dom” w Rybczewicach Drugich (Jedyna na obszarze LSR całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza o charakterze socjalizacyjnym. Ośrodek opiekuje się obecnie 13 wychowankami w wieku od 11 do 21 lat);
- 7) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kozicach Dolnych (gm. Piaski);
- 8) Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Majdanie Kozic Dolnych (gm. Piaski)
- 9) Spółdzielnie socjalne: "Spółdzielnia Umiejętności i Rozwoju" Spółdzielnia Socjalna (Trawniki), "INICJATYWA" Spółdzielnia Socjalna (Piaski).

TABELA 8 POWODY PRYZNANIA POMOCY SOCJALNEJ NA OBSZARZE LSR

	2017	2018	2019	2020	2021
ubóstwo	1 026	856	761	712	637
sieroctwo	9	5	2	1	0
bezdomność	50	50	47	40	44
potrzeba ochrony macierzyństwa	164	122	115	97	77
bezrobocie	710	568	488	471	415
niepełnosprawność	685	634	620	567	533
długotrwała lub ciężka choroba	460	436	466	412	418
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	234	228	214	194	164
przemoc w rodzinie	6	7	8	3	3
alkoholizm	138	135	129	126	105
narkomania	3	3	5	4	4
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	23	26	14	18	19

WYKRES 7 OSOBY KORZYSTAJĄCE Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA OBSZARZE LSR

Można zauważyć, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze LSR systematycznie spada. Największa ilość osób korzystała z pomocy społecznej w 2021 w gminie Milejów (394) oraz w gminie Mełgiew (351). Największy spadek (60%) ilości osób korzystających z pomocy społecznej zanotowano w gminie Trawniki. Wśród problemów społecznych, na jakie zwracali uwagę w trakcie konsultacji społecznych mieszkańcy, wyróżnić można przede wszystkim dostępność żłobków i klubów dziecięcych, co jest znacznym utrudnieniem w powrocie do pracy dla kobiet z dziećmi. O ile stan infrastruktury szkolonej został oceniony pozytywnie to zauważano znaczące braki w dostępie do opieki nad dziećmi w wieku 0-3. Ponadto w trakcie konsultacji społecznych zwrócono uwagę na dostępność miejsc pracy na rynku lokalnym i z drugiej strony dostępność pracowników dla przedsiębiorstw. Jest to problem ogólnopolski, polegający na braku na rynku pracy wykwalifikowanych specjalistów i nadmiar osób posiadających kwalifikacje nie dostosowane o rynku pracy. Problem ten mogą rozwiązać liczne szkolenia i kursy, których ilość na rynku lokalnym jest niewielka.

W sferze społecznej w gminach obszaru nastąpił znaczny przyrost mieszkańców pochodzących z terenów aglomeracji miejskich i jednoczesny odpływ młodych ludzi do dużych miasta, co zrodziło obawy o brak asymilacji, zanik więzi sąsiedzkich, nastawienia na karierę zawodową, znacznego osłabienia tożsamości kulturowej, a tym samym identyfikacji jednostek z zamieszkanym obszarem i lokalną społecznością, osłabienia relacji międzypokoleniowych oraz przeniesienie problemów miejskich (narkomania) na spokojne tereny wiejskie.

Jak pokazały konsultacje społeczne, zarówno te z mieszkańcami, jak i seniorami i młodzieżą, w szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością. Diagnozę tą potwierdziły też konsultacje z przedstawicielami instytucji publicznych jak i organizacji pozarządowych zajmujących się szerokorozumianym obszarem pomocy społecznej. Wskazywano, że ludzie starsi borykają się z powszechnymi, ale przez to nie mniej bolesnymi, problemami takimi jak: samotność, ubóstwo, zły stan zdrowia, trudności poruszaniu się, a z drugiej strony stosunkowo niskie kompetencje w wykorzystaniu nowych, zwłaszcza internetowych technologii. Problemy osób z niepełnosprawnością dotyczą nie tylko ich samych, ale w większości przypadków, także ich rodzin lub opiekunów. Także i ta grupa boryka się podobnymi problemami jak seniorzy. Natomiast ich rodziny potrzebują wsparcia w postaci opieki wytchnieniowej, co nie tylko poprawi ich komfort życia, ale może też ułatwić podjęci pracy zarobkowej. Dlatego ważnym zadaniem będzie przybliżenie i rozszerzenie wsparcia społecznego dla tych obu grup do ich miejsca zamieszkania, a także tam, gdzie będzie to możliwe deinstytucjonalizacja pomocy w ramach działań LGD, jej beneficjentów i partnerów.

Na terenie obszaru brak jest wystarczającej ilości podmiotów gospodarczych zajmujących się świadczeniem usług rehabilitacyjnych, opiekuńczych, asystenckich lub wytchnieniowych na terenach wiejskich i w miejscu zamieszkania osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Jeżeli tego typu usługi miałyby być realizowane w najmniejszych miejscowościach, to niezbędnym jest dostosowanie obiektów publicznych, takich jak świetlice

wiejskie, do ich świadczenia, zarówno przez złamanie barier architektonicznych jak i odpowiednie wyposażenie.

DZIEDZICTWO KULTUROWE/ZABYTKI

Obszar LSR charakteryzuje się bogactwem materialnego dziedzictwa kulturowego. Te obiekty zabytkowe wpisujące się w lokalny krajobraz kultury posiadają bogatą historię i mogłyby uzupełniać ofertę kulturalno-turystyczną obszaru. Jednak najczęściej jest to utrudnione z kilku powodów: obiekty są w złym stanie technicznym, wymagają renowacji i innych prac konserwatorskich, uporządkowania, utrudniony dostęp do obiektów zabytkowych ze względu na ich formę własności lub użytkowania (własność prywatna, użytkowane przez szkoły, ośrodki zdrowia, domy pomocy społecznej i in.), wybiórcze informacje o obiektach zabytkowych obszaru LSR.

Na obszarze LSR znajduje się 19 zabytkowych pałaców, dworów, zespołów dworsko-parkowych o różnym stanie zachowania (brak trwałych ruin). Część z nich jest użytkowana przez instytucje publiczne (DPS, ośrodki wychowawcze), a kilka jest własnością prywatną (m.in.: Łańcuchów, Jaszczów, Wierzchowiska, Pilaszkowice, Gardzienice Drugie, Brzezice). Na obszarze LSR znajduje się wiele cennych obiektów sakralnych: Zespół kościoła parafialnego w Częstoborowicach z końca XVIII w., Kościół par. w Dorohuczycach pw. Św. Judy Tadeusza, zbudowany w 1790 r., Drewniany kościół w Pilaszkowicach Pierwszych przeniesiony z parafii N.S.P. Jezusa z ulicy Kunickiego w Lublinie, wybudowany w latach 1933-1934 wg projektu architekta Tadeusza Witkowskiego, Zespół kościoła parafialnego w Biskupicach – późnobarokowy kościół par. pw. Św. Stanisława bpa, Zespół kościoła parafialnego w Mełgwi – neogotycki kościół wybudowany w latach 1906-1910, Zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Milejowie-Osadzie, Zespół kościoła parafialnego rzymskokatolickiego p.w. Św. Jana Chrzyciela w Łańcuchowie, Kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Piaskach wybudowany w latach 1720-1745. Na obszarze LSR znajduje się również 20 kapliczek murowanych i drewnianych, najstarsze z XVIII w. Na obszarze LSR znajduje się blisko 40 miejsc pamięci i martyrologii. Miejsca te są związane z okresem pierwszej i drugiej wojny światowej oraz okupacją hitlerowską. Są to cmentarze, mogiły, groby, pomniki i obeliski.

OBSZARY ATRAKCYJNE TURYSTYCZNIE ORAZ WSKAZANIE POTENCJAŁU DLA ROZWOJU TURYSTYKI

Na obszarze LSR ochroną zostało objęte 10 649,0 ha, co stanowi 18,9% powierzchni ogólnej obszaru, w tym: Parki krajobrazowe – 9 089,0 ha, Rezerваты przyrody – 24,5 ha, Obszary chronionego krajobrazu – 1 310,00 ha. Największy obszar objęty ochroną znajduje się na terenie gminy Rybczewice i Milejów.

Znajduje się tu obszar Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego (57% powierzchni gminy Milejów), ponadto w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 na terenie gminy Milejów wyznaczono specjalny obszar ochrony „Dolina Środkowego Wieprza” w celu ochrony siedlisk przyrodniczych. W otulinie Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego znajduje się również północno - wschodni skraj gminy Mełgiew oraz 150 ha terenu gminy Trawniki – jest to część południowa parku, mająca dolinny charakter i odznaczająca się wyraźnym zróżnicowaniem typów krajobrazu.

Na obszarze LSR, 37,2% obszaru Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego utworzonego w celu ochrony typowych dla Wyniosłości Giełczewskiej krajobrazów znajduje się na terenie gminy Rybczewice, co stanowi blisko połowę (45%) jej obszaru. Ten wyjątkowy krajobraz tworzą liczne źródłiska i wąwozy sięgające długość do 1 km, a głębokość do 15 m. W granicach obszaru LSR (gm. Mełgiew) znajduje się północno-wschodni fragment Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu o powierzchni około 100 ha. Do objęcia ochroną na obszarze LSR jest projektowana strefa ochrony źródłiskowej w Krępcu oraz zespół przyrodniczo krajobrazowy „Lubieniec” – oba na terenie gm. Mełgiew.

Przez teren LSR przepływają rzeki: Giełczew, Stawek (Mełgiewka), Sierotka, Marianka, Radomirka i Wieprz.

Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy zwracali uwagę, że znacznym ograniczeniem rozwoju turystyki i wzrostu ruchu turystycznego na obszarze jest stan i rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. W obszarze działania LGD znikoma jest ilość dostępnych hoteli, restauracji i innej bazy noclegowo-wypoczynkowej. Zniszczone

i niezagospodarowane pałacyki, dworki nie przyciągają turystów. Czynnikiem hamującym rozwój ruchu turystycznego jest również niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych i brak zagospodarowania terenów zielonych pod rekreację. To wszystko powoduje, że potencjał turystyczny obszaru LGD jest w znacznym stopniu nie wykorzystywany i nie przynosi dochodów pochodzących z turystyki i rekreacji. Stan ten może poprawić ukierunkowanie rozwoju na infrastruktury, zagospodarowanie terenów atrakcyjnych przyrodniczo, zachęcenie przedsiębiorstw do inwestycji w zaniedbane dworki, pałacyki zamieniając je na hotele, bazę noclegowo-rekreacyjną wraz z przeznaczeniem pod usługi dla biznesu (konferencje, spotkania biznesowe, szkolenia).

Na obszarze LSR są zgłoszone 22 gospodarstwa agroturystyczne, z czego ponad połowa znajduje się na terenie gminy Piaski (14), przez którą przebiega Szlak Jana III Sobieskiego, najmniej gospodarstw agroturystycznych zarejestrowano w gm. Trawniki (1). Jednak, nie wszystkie gospodarstwa agroturystyczne działają, spowodowane jest to brakiem konkretnej oferty, która mogłaby zatrzymać na dłużej osoby odwiedzające nasz teren. Odpowiednia promocja oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej i okołoturystycznej mogą przyczynić się do rozwoju całego obszaru. Kierunkiem pożądanym przez mieszkańców uczestniczących w konsultacjach społecznych jest rozwój innowacyjnych produktów turystycznych, doskonalenie oferty i zwiększanie jakości świadczonych usług.

PRODUKTY LOKALNE, TRADYCYJNE I REGIONALNE PODKREŚLAJĄCE SPECYFIKĘ OBSZARU LSR, ZASOBY KULTUROWE OBSZARU

Oferta kulturalna obszaru jest wynikiem zarówno specyfiki terenu jak i tradycji kulturalnych. Działania kulturotwórcze realizowane są tutaj w głównej mierze przez lokalnych twórców ludowych zajmujących się rzeźbiarstwem, garncarstwem, koronkarstwem, hafciarstwem, a także kapele ludowe i zespoły śpiewacze: Gmina Milejów: Milejowska Kapela Ludowa, Zespół Śpiewaczy Jaszczowianki, Zespół Zapłocianie, Milejowska Orkiestra Dęta, Gmina Mełgiew: Zespół Podzamcze, Orkiestra Dęta Mełgiew, Gmina Piaski: Orkiestra Dęta Piaski, Gmina Rybczewice: Kapela z Pilaszkowic Drugich przy KGW, Kapela ze Stryjna Pierwszego przy KGW, Gmina Trawniki: Kapela ludowa z zespołem śpiewaczym z GOK Trawniki.

Instytucja kultury - Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice” zyskała międzynarodową sławę zarówno dzięki spektaklom, cenionym przez krytyków i publiczność na całym świecie, jak i rygorystycznym praktykom teatralnym. Spektakle, widowiska i dydaktyka teatralna są podstawą działalności statutowej Ośrodka. W ciągu ponad 40 lat nieprzerwanej działalności w Ośrodku Praktyk Teatralnych „Gardzienice” pracowało kilkuset artystów i twórców kultury z Polski i ze świata.

Ważne znaczenie kulturowe i turystyczne ma historia obszaru LSR. Kultywowaniem historii obszaru zajmują się różne instytucje i organizacje, takie jak: Muzeum Regionalne w Mełgwi, Muzeum Pożarnictwa w Krzesimowie (gm. Mełgiew), Fundacja Fundusz Lokalny im. Jana III Sobieskiego, Gród Słowiański Choina – Horodyszczce (gm. Milejów).

Kultywowanie słowiańskich tradycji na obszarze LSR poprzez organizację imprez: Noc Świętojańska (Sobótka) w Jaszczowie, która przybliży lokalnej społeczności stare obrzędy i obyczaje. Impreza odbywa się nad brzegiem rzeki Wieprz. „Spotkania z żywą historią” cyklicznie odbywające się w rekonstruowanym wczesnośredniowiecznym grodzisku „Gród Słowiański Choina – Horodyszczce” w Wólce Bieleckiej.

Produkty lokalne na obszarze LSR

Kulebiak generałowej Kickiej. – przygotowywany na specjalne okazje przez KGW w Jaszczowie. Produkt był wielokrotnie nagradzany na różnego rodzaju konkursach – jest wizytówką gminy Milejów.

Chleb żytni wygnanowski. Nazwa chleba pochodzi od nazwy miejscowości tj. Wygnanowice, w której to wypiekano go w latach międzywojennych. Obecnie wypiekany poza obszarem LSR – w Stasinie.

Miodownik z Jaszczowa. Gmina Milejów, w skład której wchodzi miejscowość Jaszczów, ma dobre warunki do produkcji miodu, głównego składnika miodownika.

Sernik z kartoflami z Jaszczowa. Na Liście Produktów Tradycyjnych figuruje od 2015 r. Historia i tradycja pieczenia sernika z Jaszczowa – wsi położonej w gminie Milejów – sięga lat międzywojennych, a głównym składnikiem do jego wyrobu jest ser wymieszany z kartoflami.

Wybrane produkty lokalne: flaki piaseckie, twarogowe sery piaseckie, pieróg pilaszkowicki, forszmak pilaszkowicki, zaciera trawnicka, praśniak trawnicki na skwarkach, jabłka ze stryjeńskich sadów, miody z pasieki w Kolonii Trawniki, miody Apidis z Rybczewic Drugich, naleśniki z łobodą, pomidory milejowskie.

Tradycje kulinarne obszaru są kultywowane poprzez coroczne imprezy: Festiwal Flaków i Zacierę Trawnicką. Imprezy są okazją do promocji twórczości ludowej, rzemiosła artystycznego i kulinarnego. W stałym programie imprez są liczne konkursy kulinarne, m.in. turniej zacierkowy, konkurs nalewek.

ZASADY ZRÓWNOWAŻENIA ŚRODOWISKOWEGO

Istotnym aspektem, na który powinno się zwrócić uwagę, jest zachowanie zrównoważonego rozwoju obszaru polegającego na rozwoju infrastruktury turystycznej, gospodarczej przy jednoczesnym zachowaniu stanu środowiska i przyrody, zwłaszcza tej dzikiej, która jest niewątpliwie atrakcją i pozytywnym aspektem obszaru. Ważnym aspektem rozwoju będzie zadbanie o ekologię, zwłaszcza wzrost świadomości ekologicznej i środowiskowej mieszkańców obszaru. Powstaje potrzeba zadbania o promocje ekologicznych rozwiązań w rolnictwie, przemyśle i poprawę stanu środowiska naturalnego poprzez edukację i promocję. LGD będzie promować operacje przyczyniające się do realizacji na obszarach wiejskich celów w zakresie zrównoważenia środowiskowego oraz osiągnięcia celów w dziedzinie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania do niej. LGD poprzez wybór operacji monitorowanie efektów ich wdrażania będzie dążyć do zachowania równowagi między działaniami zmierzającymi do rozwoju gospodarczego, poszanowania środowiska naturalnego oraz tradycji i kultury obszaru LSR, zachowania lub poprawy ładu społecznego. LGD podejmuje się więc realizacji projektów łączących zasoby ludzkie, przyrodnicze, kulturowe, historyczne oraz wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego łącząc idee ładu społecznego, gospodarczego i środowiskowego.

PODEJŚCIE LGD DO KWESTII PRZESTRZEGANIA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS I NIEDYSKRYMINACJI, W TYM DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI LUB LUDZI MŁODYCH ORAZ ZASADY RÓWNOŚCI KOBIET I MĘŻCZYZN

LGD wychodzi na przeciw wyzwaniom związanym z realizacją rozporządzeń Krajowych oraz Komisji Europejskiej poprzez realizację projektów zgodnych z zasadami 6R, oraz zasadami dostępności. LGD Inwestycyjna Wyżyna zakłada kompleksowe stosowanie zasady dostępności na wielu płaszczyznach. Jego celem jest zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach. Powyższe założenia znajdują swoje odzwierciedlenie w kryteriach wyboru.

Przy realizacji zapisów LSR oraz Planu Komunikacji będą przestrzegane Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych. Wszystkie operacje w ramach wdrażania LSR będą realizowane w oparciu o zasadę równych szans i niedyskryminację, co oznacza, co najmniej neutralne podejście do równego traktowania kobiet i mężczyzn jako uczestników lub odbiorców operacji. Operacje będą miały co najmniej neutralny wpływ na zagadnienia związane z zachowaniem zasady równej dostępności dla osób niepełnosprawnych. Operacje będą realizowane z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, co oznacza zachowanie równowagi w przyrodzie, przy jednoczesnym kreowaniu warunków sprzyjających jej rozwojowi oraz budowanie konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej, która w sposób racjonalny oszczędny będzie wykorzystywała zasoby naturalne. W LSR planuje się aktywizację osób młodych (do 25. roku życia), a także aktywizację osób starszych, co ściśle związane jest z wnioskami z przeprowadzonej diagnozy. Podczas wdrażania LSR upowszechniane i wdrażane będą rozwiązania innowacyjne, w tym cyfrowe, usuwające bariery rozwojowe wsi.

4.3. ANALIZA SWOT

Prezentowana poniżej procedura SWOT jest syntezą przedstawionego wcześniej opisu stanu i tendencji rozwojowych obszaru LSR zawartych w diagnostycznej części opracowania. Analiza SWOT dla obszaru LSR wypracowana została w toku dyskusji z mieszkańcami obszaru LSR podczas spotkań zrealizowanych w maju 2023 r. w każdej z gmin członkowskich.

TABELA 9 ANALIZA SWOT

Lp.	Nazwa czynnika	Źródło diagnozy	
1.	Bliskość dużych miast: Lublina, Świdnika, Łęcznej	R 2.2. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru objętego LSR	
2.	Dobra dostępność komunikacyjna obszaru (lotnisko, droga ekspresowa S17, sieć kolejowa)	Wewnętrzna analiza na podstawie map	
3.	Bogate walory przyrodnicze (ukształtowanie terenu - lessowe wąwozy, Krzczonowski Park Krajobrazowy, Nadwieprzański Park Krajobrazowy, Obszar Natura 2000, naturalne źródła i źródlika, niezdegradowane tereny)	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR/ obszary atrakcyjne turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki	
4.	Baza doświadczeń ze zrealizowanych programów na rzecz ludności lokalnej, rozpoznawalne imprezy lokalne o charakterze cyklicznym	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR/ produkty lokalne, tradycyjne i regionalne podkreślające specyfikę obszaru LSR, zasoby kulturowe obszaru	
5.	Świadomość aktywności społecznej przez liderów lokalnych (kapitał społeczny)	Spotkania konsultacyjne,	
6.	Kultywowanie lokalnych tradycji, produkty lokalne (mleczarskie, piekarnicze) oraz produkty tradycyjne (wpisane na listę produktów tradycyjnych)	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR/ produkty lokalne, tradycyjne i regionalne podkreślające specyfikę obszaru LSR, zasoby kulturowe obszaru	
7.	Rezerwy potencjału ludzkiego	Spotkania konsultacyjne	
8.	Istniejące grupy producenckie (Milejów, Stryjno)	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR/ Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne ich promocja i sprzedaż	
9.	Potencjał OZE na terenie LGD	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR/ kluczowe branże rozwojowe na obszarze LSR	
10.	Występowanie licznych zabytków	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR/dziedzictwo kulturowe/zabytki	
11.	Systematyczny spadek bezrobocia	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR / rynek pracy	
12.	Identyfikacja i tożsamość kulturowa („szlak Sobieskiego”, gród słowiański, miejsca martyrologii, miejscowe legendy i podania)	R 2.2. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru objętego LSR /spójność instytucjonalna	
SŁABE STRONY	Lp.	Nazwa czynnika	Źródło diagnozy
	1.	Wysoki poziom wykluczenia społecznego osób starszych, brak integracji lokalnej dzieci i młodzieży	R. 4. Analiza potrzeb i potencjału LSR/4.2. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych

		grup/Spotkania konsultacyjne, badania ankietowe
2.	Emigracja osób młodych do większych ośrodków miejskich lub zagranicę	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR / problemy społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk/ Spotkania konsultacyjne
3.	Niedostateczna infrastruktura turystyczno-rekreacyjna (miejsca noclegowe i gastronomiczne, oznakowanie szlaków, wiaty odpoczynkowe i in.)	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR / OBSZARY ATRAKCYJNE TURYSTYCZNIE ORAZ WSKAZANIE POTENCJAŁU DLA ROZWOJU TURYSTYKI/Spotkania konsultacyjne
4.	Niezagospodarowane miejsca z potencjałem do rozwoju rekreacji	R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR / OBSZARY ATRAKCYJNE TURYSTYCZNIE ORAZ WSKAZANIE POTENCJAŁU DLA ROZWOJU TURYSTYKI/Spotkania konsultacyjne
5.	Słaba przedsiębiorczość mieszkańców	Spotkania konsultacyjne
6.	Niewystarczająca oferta edukacyjno-aktywizująca dla dzieci, dorosłych i seniorów	Spotkania konsultacyjne
7.	Niewystarczające zasoby instytucji kultury w stosunku do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, niewystarczające wykorzystanie lokalnych potencjałów kulturowych w celu ożywienia gospodarczego, promocji terenu integracji mieszkańców	Spotkania konsultacyjne, ankieta
8.	Niska aktywność społeczna mieszkańców,	Spotkania konsultacyjne
9.	Występujące patologie wśród mieszkańców	Spotkania konsultacyjne, R 4.3. Uzasadnienie potrzeb rozwojowych obszaru LSR / problemy społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk/ Spotkania konsultacyjne
10.	Trudności w rozwoju zainteresowań i hobby przez mieszkańców	Ankieta badawcza/ Spotkania konsultacyjne
11.	Niewystarczająca liczba miejsc spotkań mieszkańców oraz braki w wyposażeniu miejsca już istniejących	Spotkania konsultacyjne,
12.	Brak kompleksowej oferty oraz miejsc rekreacyjno-sportowych dla młodzieży	Spotkania konsultacyjne
13.	Słaby potencjał lokalnych przedsiębiorców	Spotkania konsultacyjne,
14.	Brak specjalistycznych szkoleń i form kształcenia na terenie LGD	Ankieta badawcza, spotkania konsultacyjne
15.	Niska świadomość ekologiczna wśród mieszkańców, szczególnie w zakresie odpadów	Ankieta badawcza, spotkania konsultacyjne
16.	Nierównomierny poziom aktywności organizacji pozarządowych na obszarze LGD	Spotkania konsultacyjne
Lp.	Nazwa czynnika	Źródło diagnozy

1.	Środki finansowe z nowej perspektywy unijnej	Spotkania konsultacyjne, dokumenty strategiczne, 5.1. Zgodność i komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi/ strategiami w szczególności strategiami rozwoju województwa, ze strategiami i planami operacyjnymi na poziomie gmin członkowskich, politykami regionalnymi i krajowymi
3.	Poprawa warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	Spotkania konsultacyjne
4.	Wykorzystanie walorów kulturowych i przyrodniczych obszaru LSR	Spotkania konsultacyjne, wiedza ekspercka
5.	Rozwój produkcji naturalnej i zdrowej żywności	Spotkania konsultacyjne, wiedza ekspercka
6.	Wzmocnienie roli przetwórstwa i rozwój usług w tym zakresie	Spotkania konsultacyjne, wiedza ekspercka
7.	Prorodzinna polityka rządu	Spotkania konsultacyjne, wiedza ekspercka
8.	Rozwój odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej na obszarze LSR	Spotkania konsultacyjne
9.	Rozwój biogospodarki w oparciu o lokalne zasoby	Spotkania konsultacyjne, ankieta
10.	Współpraca z innymi organizacjami z kraju i zagranicy – wymiana doświadczeń i wspólne projekty	Spotkania konsultacyjne, wiedza ekspercka
11.	Zwiększenie znaczenia wartości kultury i dziedzictwa kulturowego	Spotkania konsultacyjne
12.	Tendencja wśród mieszkańców dużych miast sąsiadujących z obszarem LSR do osiedlania się na terenach wiejskich	Spotkania konsultacyjne
13.	Rozwój technologii informacyjno-telekomunikacyjnych wraz z pełniejszym wykorzystaniem dostępu do informacji	Spotkania konsultacyjne, Ankieta, wiedza ekspercka
14.	Rozwój sektora usług realizujących potrzeby osób starszych	Spotkania konsultacyjne, ankieta
15.	Wzrost zainteresowania się działalnością LGD przez potencjalnych przedsiębiorców i obecnych pracodawców	Spotkania konsultacyjne
16.	Wzrost partycypacji mieszkańców w realizację zadań LGD	Spotkania konsultacyjne, ankieta
17.	Efekty synergii działań prowadzonych przez gminy, LGD i inne instytucje	Spotkania konsultacyjne, wiedza ekspercka
19.	Zwiększenie wykorzystania form pracy zdalnej i w niepełnym wymiarze czasu	Spotkania konsultacyjne
21.	Bliskie położenie z Lublinem (wzrost zainteresowania weekendową ofertą turystyczno-rekreacyjną)	Spotkania konsultacyjne
ZAG ROŻ Lp.	Nazwa czynnika	Źródło diagnozy

1.	Starzejące się społeczeństwo	R. 2.1. Opis obszaru objętego LSR/spójność społeczna
2.	Zagrożenie związane z konfliktem na Ukrainie	Spotkania konsultacyjne, wiedza ekspercka
3.	Utrata lub opóźnienia w wykorzystaniu źródeł finansowania unijnego i innych funduszy wsparcia,	Spotkania konsultacyjne, wiedza ekspercka
4.	Globalny kryzys gospodarczy i finansowy	Wiedza ekspercka
5.	Koncentracja kapitału ludzkiego w dużych miastach	Wiedza ekspercka
6.	Niewystarczające włączenie się partnerów społecznych i biznesowych w realizację celów i zadań LGD	Wiedza ekspercka
7.	Spadek zaufania do wspólnych działań na rzecz ludności lokalnej	Badania ankietowe
8.	Wzrost konkurencji o inwestorów, turystów i nowych mieszkańców ze strony innych gmin sąsiadujących z gminami LGD	Wiedza ekspercka
9.	Spory i gry polityczne	Wiedza ekspercka, badania ankietowe
10.	Opory przed nowymi technologiami i innowacjami	Spotkania konsultacyjne, wiedza ekspercka
11.	Pogorszenie się bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym i międzynarodowym	Wiedza ekspercka

WNIOSKI Z ANALIZY SWOT

Jak wynika z przeprowadzonej analizy SWOT, obszar LGD „Inwestycyjna Wyżyna” posiada korzystną lokalizację związaną z położeniem blisko rozwiniętego centrum kulturalno-gospodarczego, jakim jest miasto Lublin. Liczne szlaki komunikacyjne (drogi, kolej) przechodzą przez tereny obszaru, co zapewnia mieszkańcom bardzo dobre połączenie komunikacyjne nie tylko z samym Lublinem, ale także wewnątrz samego obszaru i z gminami ościennymi. Ponadto bardzo dużym atutem obszaru jest dostępność zabytków (pałace, dworki) oraz dzikiej przyrody jak lasy, tereny zielone, czyste powietrze co czyni ten obszar atrakcyjnym turystycznie.

Znacznym ograniczeniem rozwoju turystyki i wzrostu ruchu turystycznego na obszarze jest stan i rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. W obszarze działania LGD znikoma jest ilość dostępnych hoteli, restauracji i innej bazy noclegowo-wypoczynkowej. Zniszczone i niezagospodarowane pałacyki, dworki nie przyciągają turystów. Czynnikiem hamującym rozwój ruchu turystycznego jest również niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych i brak zagospodarowania terenów jezior pod rekreację. To wszystko powoduje, że potencjał turystyczny obszaru LGD jest w znacznym stopniu nie wykorzystywany i nie przynosi dochodów pochodzących z turystyki i rekreacji. Stan ten może poprawić ukierunkowanie rozwoju na infrastruktury, zagospodarowanie terenów zielonych, zachęcenie przedsiębiorstw do inwestycji w zaniedbane dworki, pałacyki zamieniając je na hotele, bazę noclegowo-rekreacyjną wraz z przeznaczeniem pod usługi dla biznesu (konferencje, spotkania biznesowe, szkolenia).

Rosnąca populacja ludzi znajdujących się w szczególnej sytuacji ze względu na wiek wymaga pewnej analizy. Badania ankietowe prowadzone w trakcie spotkań informacyjnych i wywiadów grupowych wyraźnie wskazują, że pośród grup wymagających wsparcia znajdują się zarówno młodzi jak i seniorzy. Malejąca liczba mieszkańców obszaru objętego LSR, tak jak i na większości obszarów wiejskich województwa lubelskiego oraz kraju dokonuje się za sprawą

naturalnych procesów demograficznych, ale także opuszczania wsi przez ludzi młodych. Młodzi ludzie porzucają swe rodzinne strony z wielu powodów. Jak pokazuje wywiad focusowy, generalnie nie znajdują oni na obszarach wiejskich (nieco lepiej jest w miasteczkach) zadowalającej infrastruktury. Mówią też o nieadekwatnym do oczekiwań stanie, funkcjonalności i estetyce miejsc publicznych, zwłaszcza w centrach najmniejszych miejscowości. Młodzi potrzebują też dostosowanej do ich oczekiwań infrastruktury i oferty spędzania czasu wolnego. Tu najczęściej wymieniane są boiska do piłki nożnej i siatkówki oraz siłownie terenowe. Ograniczone finansowe i organizacyjne możliwości instytucji publicznych powodują, że trudno im zaspokoić zróżnicowane potrzeby. Mankamentem jest też czasami przepływ informacji pomiędzy zainteresowanymi stronami, tj. instytucjami i potencjalnymi obiorcami, zarówno co do wyboru form działań kulturalnych czy rekreacyjnych jak i terminów ich organizacji. Przedmiotem analizy na potrzeby LSR nie było badanie gotowości ludzi młodych do spędzenia reszty życia na obszarze wiejskim lub warunków takiego pozostania, ale ze spotkań i ankiet można wywieść ogólny wniosek, że ludzie młodzi nie postrzegają swego obecnego miejsca jako szczególnie atrakcyjnego i perspektywicznego. Z drugiej jednak strony zauważają pewne plusy życia „na prowincji” - wolniejsze tempo życia lub bliższy kontakt z naturą. Nie wszystkie oczekiwania można spełnić poprzez operacje w ramach LSR, jednakże wsłuchanie się głos młodych i oddanie do ich dyspozycji części środków na wskazane przez nich cele (zarówno infrastrukturalne jak i miękkie) może wpłynąć na poprawę dobrostanu ich życia, a w konsekwencji na ograniczenie lub spowolnienie procesu wyludniania się obszarów wiejskich.

Seniorzy nie planują na ogół zmiany miejsca zamieszkania, ale postrzegają je w niektórych elementach podobnie jak ludzie młodzi. Na ogół dobrze czują się w swoich miejscowościach, odczuwają dumę z bogatej i ciekawej historii, czują się związani ze społecznością, wysoko oceniają władze samorządowe i podejmowane przez nie działania. Warty podkreślenia jest fakt wysokiego poziomu ich zorganizowania, czy to przez działające Kluby Seniora, organizacje pozarządowe, a nawet sporadyczne inicjatywy. Jednakże wskazują na podobne mankamenty: nienajlepszy stan obiektów rekreacyjnych czy estetykę miejsc publicznych, tym i braki zieleni. Seniorzy szukają okazji do podniesienia poziomu wiedzy, zwłaszcza w zakresie nowych technologii, a także rozszerzenia palety ofert atrakcyjnego spędzania czasu wolnego. Ankiety pokazały, że seniorzy są grupą, która w pierwszej kolejności powinna otrzymać wsparcie ramach LSR. Zauważono, że pewna ich część, zwłaszcza ci najstarsi, znajdują się w trudniejszej sytuacji materialnej, żyją samotnie, z dala od swoich rodzin, niejednokrotnie borykają się z problemami zdrowotnymi. Z tych powodów mają utrudniony dostęp nawet do podstawowej opieki medycznej czy usług rehabilitacyjnych.

Pomimo znacznego wzrostu liczby przedsiębiorstw na obszarze gmin wchodzących w skład LGD, liczba osób pobierających zasiłki wciąż jest wysoka a mieszkańcy w trakcie konsultacji społecznych wskazywali problem ubóstwa. Powstaje w związku z tym potrzeba dalszej promocji obszaru pod względem kulturalnym, a także gospodarczym zachęcającym do zakładania nowych przedsiębiorstw i przenoszenia na teren obszaru swoje przedsiębiorstwa, co spowoduje wzrost liczby nowych miejsc pracy a tym samym wzrost wynagrodzeń pracowników. W trakcie spotkań konsultacyjnych ustalono, że cała kwota budżetu LSR powinna zostać przeznaczona na rozwijanie przedsiębiorczości oraz realizację operacji służących ogółowi wdrażanych przez pozostałe podmioty. Takie podejście znajduje uzasadnienie w relatywnie silnym, operatywnym trzecim sektorze (organizacje pozarządowe) funkcjonującym na obszarze LSR, co gwarantuje osiągnięcie założonych wskaźników oraz pozwoli na wysoce efektywne upowszechnianie modelu partycypacji społecznej w faktycznym rozwoju regionu.

➤ **Kluczowe problemy i potrzeby:**

- braki w przedsiębiorczości i innowacyjności – niedostateczny rozwój lokalnej przedsiębiorczości;
- niedostatecznie zagospodarowany potencjał kulturowy, przyrodniczy i turystyczny;
- niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców;
- niewystarczająco dostosowana do osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów ogólnodostępna infrastruktura publiczna;
- niewystarczająca dostępność mieszkańców do usług społecznych i zdrowotnych.

➤ **Kluczowe zasoby i potencjały:**

- walory przyrodnicze i krajobrazowe;
- bogata historia i dziedzictwo kulturowe, w tym cenne zabytki,
- warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej obszaru (bliskość dużych ośrodków miejskich).

ROZDZIAŁ 5. Spójność , komplementarność i synergia

5.1. Zgodność i komplementarność z innymi dokumentami planistycznymi/ strategiami w szczególności strategiami rozwoju województwa, ze strategiami i planami operacyjnymi na poziomie gmin członkowskich, politykami regionalnymi i krajowymi.

Wypracowane przez społeczność LGD cele główne i szczegółowe, przed ich ostatecznym przyjęciem, poddane zostały badaniu spójności i komplementarności ze strategiami i politykami wyższej rangi, albowiem proces budowania LSR przypada na okres zmian w sposobie postrzegania i realizowania wielu aspektów polityki rozwoju lokalnego, regionalnego i rozwoju kraju. Opracowana strategia jest spójna wewnętrznie, bo wszystkie zaplanowane w niej działania zmierzają do osiągnięcia założonych celów. Przedsięwzięcia są komplementarne, bo wzajemnie się uzupełniają poprzez działania podmiotów z różnych sektorów, co w sumie daje efekt synergiczny. Dokument też wpisuje się w założenia programów strategicznych wyższego rzędu. Wszystkie te cechy odnoszą się zarówno do etapu planowania (opracowywania) LSR jak i planowanego jej wdrożenia. Wszystko to razem pozwoli na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb lokalnej społeczności i wzrost potencjału jej członków. Lokalna Strategia Rozwoju w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy obszaru określa cel, który uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym, a także dokumentów wyższego szczebla. Planowane w ramach jej realizacji konkretne przedsięwzięcia są spójne oraz powiązane ze sobą i wzajemnie się uzupełniają. Tworzą logiczne związki i wzajemnie na siebie oddziałują. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach LSR będą wpływać na osiągnięcie wskaźników rezultatu Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej, a zapewnienie ich realizacji będzie się odbywać poprzez kryteria dostępu oraz kryteria punktowe przyznawane wnioskodawcom w trakcie oceny operacji.

Zgodnie ze specyfiką podejścia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS), LSR ma charakter zintegrowany. Zintegrowane podejście dla przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach wdrażania dotyczy dwóch aspektów:

1. Zintegrowania celów i przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LSR zapewniających spójne i kompleksowe rozwiązanie zidentyfikowanych w analizie SWOT problemów, zachowując przy tym odpowiednią kolejność realizacji przedsięwzięć oraz współpracę różnych podmiotów.
2. Zgodności celu i przedsięwzięć LSR z dokumentami strategicznymi/planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym oraz zgodności co do celów przekrojowych PS WPR 2023–2027.

TABELA 10 .POZIOM ZINTEGROWANIA I KOMPLEMENTARNOŚCI LSR

Lp.	Nazwa dokumentu poddanego badaniu zgodności i komplementarności z LSR	Cel 1 LSR Poprawa atrakcyjności terenów oraz rozwój turystyki aktywnej na terenach LGD	Cel 2 Rozwój aktywności społeczności lokalnej z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb	Cel szczegółowy nr 3. Wsparcie rozwoju różnych grup społecznych (w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia celów LSR)
A. SPÓJNOŚĆ I KOMPLEMENTARNOŚĆ LSR Z CELAMI OKREŚLONYMI W PROGRAMACH, Z KTÓRYCH FINANSOWANA BĘDZIE LSR				

1.	Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR 2023–2027)	CS 8.P 11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego CS 8.P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno rekreacyjnej CS 8.P 8 Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym	CS 8.P 11.. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego CS 8.P 13. Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat CS 8.P 7. Poprawa dostępu do usług komercyjnych CS 8.P 8. Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym CS 8.P 9. Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów	CS 8.P 10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich CS 8.P 12. Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności
----	--	--	---	---

Z uwagi na specyfikę metody LEADER wymaga się, iż LSR zarówno na etapie jej przygotowania jak i wdrażania zakładały maksymalne zastosowanie podejścia partnerskiego – cały proces opracowania LSR oparty był na partnerstwie, zarówno w odniesieniu do partnerów skupionych w LGD, jak i z innymi partnerami z obszaru. Na etapie wdrażania zaplanowano działania zwiększające aktywność członków i ich zaangażowanie w realizację LSR, a także operacje polegające na kojarzeniu partnerów i animowaniu do realizacji projektów w partnerstwie. Zgodnie z zalecaniem (dużą wagę przywiązuje się do innowacyjności projektowanych rozwiązań), w LSR określono też mechanizmy mające zwiększyć poziom innowacyjności na obszarze, m.in. operację związaną z innowacyjnymi inicjatywami oddolnymi. Poza operacją dedykowaną, we wszystkich przedsięwzięciach będzie premiowana innowacyjność

B. SPÓJNOŚĆ LSR Z PROGRAMAMI/ STRATEGIAMI REGIONALNYMI

1.	Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030	PRZESTRZEŃ Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych 2.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich 2.4. Ochrona walorów środowiska 3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu 3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu	GOSPODARKA Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu 3.2. Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw	SPOŁECZEŃSTWO Wzmacnianie kapitału społecznego 4.3. Włączenie i integracja społeczna 4.6. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania
2.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL)	W dokumencie zostały określone dwa priorytety rozwoju przestrzennego: 1. Wzmacnianie zewnętrznych powiązań sieciowych oraz poprawa spójności wewnątrzregionalnej w układzie przestrzennym i społeczno-gospodarczym. 2. Wzrost konkurencyjności przestrzeni województwa pod względem atrakcyjności gospodarczej i warunków życia. Realizacja powyższego celu oraz priorytetów rozwoju będzie możliwa poprzez cele główne odnoszące się do 6 obszarów, których realizacja wymaga skoordynowanych działań na poziomie regionalnym i lokalnym. Te, z którymi najbardziej powiązane są założenia LSR to: obszar gospodarki oraz obszar środowiska kulturowego.		

	Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Szlaku Jana III Sobieskiego na lata 2021 – 2027 (projekt)	2. Wzmacnianie tradycji i dziedzictwa kulturowego 2.1. Rozwój i wsparcie instytucji kultury	1Budowanie rozpoznawalności obszaru 1.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej w obszarze usług, turystyki, rekreacji i wypoczynku	2. Wzmacnianie tradycji i dziedzictwa kulturowego 2.2. Integracja społeczna mieszkańców
--	--	---	--	---

5.2. Synergia

Synergia to współistnienie różnych czynników powodujące, że łączny efekt ich interakcji jest większy niż efekty ich osobnego działania. Współdziałanie to immanentna cecha podejścia Leader, który zakłada, że lokalne społeczności i ich mniejsze grupy będą razem podejmować działania, które opierają się o dobre rozpoznanie lokalnych potrzeb i miejscowego potencjału.

Małe grupy społeczne najlepiej wiedzą jakie mają potrzeby lub troski i kto najbardziej wymaga wsparcia. Mieszkańcy wsi lub osiedla, albo grupy osób połączonych wspólnymi problemami bądź pasjami najlepiej też wiedzą jaki jest potencjał otaczającej ich przyrody i dziedzictwa kulturowego i historycznego, z jednej strony, a z drugiej, jakie są parametry dostępnych obiektów i instytucji oraz, co najważniejsze, jakie są możliwości ludzi zainteresowanych rozwiązaniem problemu lub wprowadzeniem w życie jakiegoś lokalnego ulepszenia.

Takie nakładanie się czynników ma miejsce w całej działalności LGD, począwszy od etapu rozpoznania potrzeb i planowania LSR, poprzez realizację strategii, aż po jej monitorowanie i ewaluację. Synergiczny efekt LSR wynika też z umiejętnego połączenia możliwych do wykorzystania funduszy, co zaplanowano w każdym z obszarów. Z przebiegu konsultacji można też wnosić, że część inicjatyw młodzieżowych i senioralnych, zaplanowanych do sfinansowania ze środków PS WPR będzie związana z tematami ekologicznymi. Wzmocnieniu proekologicznych postaw mieszkańców służyć będą operacje, realizowane głównie przez organizacje pozarządowe, szkoleniowe i aktywizujące. Zbieżność czasu i różnych form działania spowodują, że efekt ich będzie większy niż gdyby były realizowane w oderwaniu od siebie. Ponadto udział podmiotów realizujących operacje z 3 sektorów i wynikające z niego interakcje przyczynia się do synergicznego wzmożenia rezultatu. Zaplanowane operacje wzmacniają działania podejmowane od lat przez samorządy gminne poza lokalnymi strategiami rozwoju, jak np. ochrona szczególnie cennych obiektów (pomników przyrody) czy użytków ekologicznych. Ważną cechą LSR, typową dla lokalnych grup działania, są wspólne działania różnych podmiotów. Operacje podejmowane przez kilka podmiotów, zwłaszcza przez podmioty z różnych sektorów, są premiowane w procedurze wyboru operacji. Znajduje to odzwierciedlenie w kryteriach wyboru. Wspólne działania rozpoczynają się już na etapie planowania operacji, a ich finałem jest wspólna realizacja. Dzięki temu działanie lepiej odpowiada na potrzeby partnerów, przebiega sprawnie, ale przynosi także lepszy efekt promocyjny dla LGD i Programu Leader, bo wiedzę o nim mają środowiska wszystkich współpracujących podmiotów. Ponadto tak rozpoczęta współpraca może przenieść się na kolejne wspólne przedsięwzięcia partnerów.

5.2. Wartość dodana podejścia LEADER w realizacji LSR

LSR ma charakter lokalny i zintegrowany; zorientowany na obszary wiejskie.

Zastosowane narzędzia partycypacji w budowaniu strategii w zestawieniu z zasadami monitorowania poziomu i efektów jej wdrażania tworzą mechanizm współodpowiedzialności za LSR jako narzędzie kreowania rozwoju. Zrównoważony rozwój obszaru LGD będzie możliwy do osiągnięcia dzięki zintegrowaniu poziomemu ze strategicznymi celami rozwoju gmin członkowskich i obszarów funkcjonalnych. LSR tworzy ramy do współpracy

pomiędzy sektorami, przedsiębiorcami i organizacjami społecznymi na rzecz aktywizowania i włączania w życie społeczne obszaru ludzi z grup defaworyzowanych – zwłaszcza osób starszych oraz młodzieży i dzieci.

Prospołecznemu i prorozwojowemu podejściu LSR służy przede wszystkim umiejętny dobór lokalnych kryteriów wyboru operacji i ustalony poziom wsparcia, dostosowany do diagnozy ekonomicznej sektorów oraz potrzeb, oczekiwań i możliwości grup docelowych. W przedsięwzięciach LSR oraz w kryteriach lokalnych został położony nacisk na promowanie innowacyjności. Przedsięwzięcia planowane przez LGD w ramach I celu ogólnego LSR podejmowane będą przede wszystkim z udziałem sektora społecznego, tj. mieszkańców, organizacji społecznych, osób z grup defaworyzowanych.

Przedsięwzięcia w ramach III obszaru tematycznego LSR będą podejmowane przez: mieszkańców – osoby z grupy defaworyzowanej. Społeczne inicjatywy mieszkańców zwiększą ich aktywność obywatelską przyczynią się do wzmocnienia poczucia wspólnoty lokalnej i więzi z obszarem. Realizacja wszystkich przedsięwzięć oraz dobra polityka na szczeblu lokalnym zapewni zrównoważony i zgodny z zasadami dbałości o środowisko rozwój całego obszaru LGD we wszystkich dziedzinach życia jego mieszkańców – pracy, zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i wolnego czasu. Wybrane cele ogólne i szczegółowe wynikają z uwarunkowań obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju, przeprowadzonej analizy SWOT i są odpowiedzią na zidentyfikowane podczas konsultacji potrzeby miejscowej ludności.

Planowane w strategii przedsięwzięcia i operacje będą realizowane przez podmioty z różnych sektorów, uzupełniając się i tworząc tzw. wartość dodaną w rozwoju obszaru LGD „Inwestycyjna Wyżyna”. W ramach przedsięwzięć realizowane będą operacje wykorzystujące różne zasoby przyrodnicze, kulturowe, historyczne i społeczne. Wszystkie działania przewidziane w ramach LSR są zintegrowane i mają na celu wzrost aktywności gospodarczej i społecznej. Wdrażanie strategii jest procesem kompleksowym, który odbywa się na kilku poziomach oddziaływania społecznego, z uwzględnieniem udziału administracji publicznej oraz sektora gospodarczego. Zintegrowanie odbywa się więc już na poziomie tworzenia lokalnej grupy działania, partycypacji społecznej przy opracowywaniu LSR, a następnie podczas wdrażania strategii.

W ramach celów i planowanych przedsięwzięć, wyraźnie daje się zauważyć, że każdy z sektorów pozostaje w efekcie korelacji z innymi, wzajemnie się uzupełniając. Występuje łączenie różnych form działalności w przedsięwzięcia zależne i powiązane, uzupełniające się. Podejście zintegrowane do planowanych przedsięwzięć jest bardzo szerokie. Dotyczy zarówno celów, przedsięwzięć, operacji, jak i związków między różnymi podmiotami uczestniczącymi w ich realizacji. Uwzględnia również specyfikę obszaru objętego LSR. Integrowanie sektorów wspiera działalność Biura LGD. Budżet strategii jest wypadkową potrzeb wynikających z diagnozy i zapisów programów, z których finansowana jest LSR. Zaproponowany podział środków jest wyrazem kompromisu w wymiarze tak podmiotowym, jak i przedmiotowym, co także jest wartością dodaną Leader.

Kolejną istotną wartością prac nad opracowaniem strategii jest wzrost kapitału społecznego lokalnych społeczności. Poprzez otwarte spotkania, prezentacje i warsztaty mieszkańcy reprezentujący wszystkie grupy wiekowe oraz wszystkie sektory partnerskie podnieśli swoje kompetencje pozyskując wiedzę o możliwościach wsparcia ich inicjatyw poprzez programy europejskie, rządowe i samorządowe. Nie mniej ważne są kompetencje społeczne, podniesione przez poznanie innych osób, organizacji i instytucji zainteresowanych i zaangażowanych w rozwiązywanie miejscowych problemów. Podobny proces rozwoju społecznego będzie następował na etapie wdrażania LSR. Po pierwsze, poprzez działania promocyjne, aktywizujące i integrujące prowadzone przez LGD. Otwartość i inkluzywność organizacji będzie uwypuklana począwszy od „kampanii otwarcia”, która zaprezentuje mieszkańcom nową strategię. LGD zadba też o podnoszenie poziomu wiedzy zarówno członków organów stowarzyszenia jak i zainteresowanych członków oraz sympatyków. poprzez organizowanie szkoleń i warsztatów – ich tematy, terminy i miejsca będą w miarę możliwości konsultowane uprzednio z zainteresowanymi. Planowane są też działania integrujące i sieciujące, których forma, temat i miejsce będą konsultowane z potencjalnymi uczestnikami. Po drugie, poprzez stymulowanie podobnych działań beneficjentów. W czasie realizacji LSR na lata 2023-2029 są wprost zaplanowane są kryteria premiujące działania wspólne różnych podmiotów. Wszystko to razem składa się na wartość dodaną programu Leader, bowiem uczestnicy prac nad strategią na co dzień widzą problemy

i trudności w życiu ich samych oraz osób z najbliższego otoczenia. Z bliska widzą też potencjał, znają możliwości własne i otoczenia, a przez to wiedzą najlepiej jakie działania są potrzebne, a zarazem jakie można najefektywniej zrealizować.

5.4. Sposób integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów i branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

Zakłada się, że LSR jest narzędziem prowadzącym do uruchomienia potencjałów i kreatywności różnych podmiotów lokalnych, które poprzez współpracę i komplementarne wykorzystywanie posiadanych zasobów będą tworzyć nowe wartości odpowiadające na oczekiwania społeczności lokalnych. Dlatego, proces wdrażania strategii opierać się będzie na partnerstwie lokalnym, w którym uczestniczyć winny różne sektory. Procesowi integracji służy szereg uzupełniających się działań podejmowanych na etapie formułowania i wdrażania LSR:

- formułowanie LSR osadzone zostało na dialogu, w którym uczestniczyć mogły wszystkie osoby zainteresowane przyszłością LGD; przeprowadzenie cyklu warsztatów w każdej gminie dostarczyło możliwości bezpośredniego uczestnictwa w procesie opracowania koncepcji rozwoju i wspólnego działania w ramach LSR; w praktyce, w każdym z warsztatów udział wzięli przedstawiciele wszystkich kluczowych sektorów; warsztaty stały się okazją do otwartego dialogu i wzajemnego poznania potrzeb i oczekiwań podmiotów sektora obywatelskiego, biznesowego i samorządowego; na warsztatach obecni byli także przedstawiciele instytucji kulturalnych i edukacyjnych pełniących ważną rolę w zaspokajaniu aspiracji mieszkańców; można więc uznać, że już na etapie formułowania strategii wzmocniono podstawy współpracy na rzecz partnerskiego wdrażania LSR;
- w procesie opracowania LSR silnie akcentowano oddolny charakter tego dokumentu; dołożono starań aby w LSR odzwierciedlone zostały realne oczekiwania podmiotów z różnych sektorów; to powoduje, że osiaganiem celów strategii zainteresowane będzie szerokie gremium podmiotów lokalnych o wysokiej motywacji do podejmowania partnerskich przedsięwzięć wdrożeniowych;
- dużą rolę w integrowaniu podmiotów przypisuje się prowadzeniu właściwej polityki informacyjnej zmierzającej do przekazywania podmiotom lokalnym wiedzy o istocie LSR i możliwościach włączania się w jej realizację; ponadto, prowadzone będą dalsze działania zmierzające do podnoszenia poziomu utożsamiania mieszkańców z obszarem LGD oraz przekraczaniem granic myślenia o swojej przestrzeni rozwoju sprowadzającym się do pojedynczej gminy czy miejscowości;
- LGD wspomagać będzie nawiązywanie relacji między podmiotami podejmującymi projekty i poszukującymi partnerów do ich realizacji; będzie więc LGD węzłem kontaktowym umożliwiającym budowanie partnerstw i poszerzanie grona podmiotów angażujących się w realizację działań wdrożeniowych;
- w procesie wyboru projektów do realizacji jako jedno z kryteriów wykorzystana zostanie ocena partnerstwa,
- rolę LGD jest także odpowiednie prowadzenie procesu konsultowania projektów zgłaszanych przez podmioty lokalne do wdrożenia w ramach LSR; w trakcie tego procesu wskazywane będą możliwości rozwijania projektów i nadawania im wyższej wartości poprzez wykorzystywanie partnerstwa, w tym międzysektorowego;
- promowane będą dobre praktyki związane z partnerskimi działaniami podejmowanymi na obszarze LGD Inwestycyjna Wyżyna oraz na innych obszarach wiejskich w otoczeniu;
- znaczna część celów i przedsięwzięć zawartych w LSR jest wprost nakierowana na budowanie i wzmocnianie partnerstw lokalnych; występują także przedsięwzięcia komplementarne angażujące różne sektory

Stale modyfikowane będą instrumenty wspierania integracji i partnerstwa podmiotów lokalnych. Prowadzona będzie ocena zaangażowania podmiotów w procesie wdrożeniowym LSR w celu eliminowania „białych plam” aktywności w ujęciu przestrzennym (aktywizacja wspólnot lokalnych w sołectwach) oraz sektorowym.

ROZDZIAŁ 6. CELE I WSKAŹNIKI

6.1. Specyfikacja i opis celów i przedsięwzięć – uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT i diagnozą obszaru

Ostateczny kształt wizji, celów LSR i zakres przedsięwzięć wypracowany został na spotkaniach roboczych członków LGD „Inwestycyjna Wyżyna”, spotkaniach z przedstawicielami Gmin wchodzących w skład LGD oraz ekspertami zewnętrznymi.

Nasza wizja wyznacza ramy działania, które sprawią, że obszar LGD Inwestycyjna Wyżyna będzie wspólnotą łączącą dynamiczny rozwój inwestycji w oparciu o lokalne dziedzictwo materialne, kulturowe i przyrodnicze z poszanowaniem każdego członka społeczności lokalnej, wzmacniającą więzy międzyludzkie oraz dbającą o zasoby naturalne.

1. *Inwestujemy w ludzi: chcemy być wspianiałym miejscem do życia i pracy, które inspirowe ludzi do najlepszego wykorzystania swego potencjału.*
2. *Inwestujemy w środowisko: chcemy chronić i promować lokalne zasoby przyrodnicze, angażując i wspierając społeczność lokalne.*
3. *Inwestujemy w wizerunek obszaru: chcemy promować i oferować lokalne marki i produkty wysokiej jakości.*
4. *Inwestujemy w partnerstwo: chcemy budować trwałe wartości poprzez nieustanne rozwijanie, doskonalenie i utrzymywanie współpracy pomiędzy podmiotami z różnych sektorów.*
5. *Inwestujemy w firmy: chcemy dynamizować wzrost przedsiębiorczości na obszarze LGD .*
6. *Inwestujemy w innowacje: chcemy promować nowe pomysły, produkty i usługi, które będą zaspokajając potrzeby technologiczne, gospodarcze, społeczne i kulturalne mieszkańców obszaru LGD.*

Wizja oraz cele LSR powstały w oparciu o analizy i dyskusje członków LGD, które dotyczyły silnych i słabych stron obszaru oraz szans i zagrożeń wnioskowanych w oparciu o przeprowadzoną kompleksową analizę statystyczną Gmin, analizę dokumentów strategicznych wdrażanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz indywidualne i wspólne analizy SWOT. Osiągnięcie celów przyczyni się do ograniczenia słabych stron obszaru

poprzez wykorzystanie zdiagnozowanych potencjałów, czego efektem będzie zniwelowanie wskazanych problemów i zaspokojenie zgłoszonych przez społeczność potrzeb. W niniejszej LSR określono 3 cele oparte o określone obszary tematyczne wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb. Do celów LSR przypisano konkretne przedsięwzięcia (zbiory konkretnych działań, pakiety komplementarnych operacji), dla których wskazano sposób ich realizacji wraz z uzasadnieniem, źródło finansowania, a także określono adekwatne rezultaty i wskaźniki.

W tabeli 12 przedstawiono powiązanie celu i przedsięwzięć ze zidentyfikowanymi podczas analizy obszaru problemami.

TABELA 11 ZESTAWIENIE CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ

Cel szczegółowy nr 1. Poprawa atrakcyjności terenów oraz rozwój turystyki aktywnej na terenach LGD	Cel szczegółowy 2. Rozwój aktywności społeczności lokalnej z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb	Cel szczegółowy nr 3. Wsparcie rozwoju różnych grup społecznych (w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia celów LSR)
1.1. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej obszaru z jednoczesnym poszanowaniem warunków przyrodniczych	2.1. Wsparcie inwestycyjne dla firm (w tym rozwój produktów lokalnych, pozarolniczych działalności gospodarczych, funkcji rekreacyjno-turystycznych)	3.1. Rozwój usług w zakresie srebrnej gospodarki (w tym upowszechnianie cyfrowych rozwiązań umożliwiających dostęp do usług społecznych i rynkowych, w tym dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami)
1.2 Odnowa i wyposażenie obiektów dziedzictwa kulturowego	2.2. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez podejmowanie działalności gospodarczej	3.2. Wsparcie inicjatyw wzmacniających integrację lokalną , kompetencje i umiejętności dzieci i młodzieży
1.3. Promocja obszaru i organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym z zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego		3.3. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury społecznej

TABELA 12 MATRYCA LOGICZNA POWIĄZAŃ DIAGNOZY OBSZARU I LUDNOŚCI, ANALIZY SWOT ORAZ CELÓW I WSKAŹNIKÓW

Zidentyfikowane problemy w analizie SWOT	Cele Szczegółowe (obszar tematyczny)	Planowane przedsięwzięcia	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Preferowane typy operacji/opis
<p>Niedostateczna infrastruktura turystyczno-rekreacyjna (miejsca noclegowe i gastronomiczne, oznakowanie szlaków, wiaty odpoczynkowe Niezagospodarowane miejsca z potencjałem do rozwoju rekreacji</p>	<p>C.1. Poprawa atrakcyjności terenów oraz rozwój turystyki aktywnej na terenach LGD</p>	<p>P.1.1.1. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej obszaru jednoczesnym poszanowaniem warunków przyrodniczych</p>	<p>W.P.1.1. (1) Liczba nowych obiektów dotyczących infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej , które otrzymały wsparcie W.P.1.1. (2) Liczba zmodernizowanych obiektów dotyczących infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej , które otrzymały wsparcie</p>	<p>Liczba operacji</p>	<p>Infrastruktura (zarówno nowa jak i zmodernizowana) umożliwiająca łagodzenie i ochronę walorów przyrodniczych przed skutkami ruchu turystycznego, umożliwiająca utrzymanie porządku, miejsca odpoczynku i biwakowania turystów, ścieżki kierujące ruch turystyczny w sposób zapewniający ochronę walorów przyrodniczych i kulturowych, monitoring, ułatwienia dla osób o szczególnych potrzebach.</p>

Niewystarczające zasoby instytucji kultury w stosunku do potrzeb i oczekiwań mieszkańców	C.1. Poprawa atrakcyjności terenów oraz rozwój turystyki aktywnej na terenach LGD	P.1.2 Odnowa i wyposażenie obiektów dziedzictwa kulturowego	W.P.1.2. Liczba obiektów/elementów dziedzictwa kulturowego, które otrzymały wsparcie	Liczba operacji	operacje infrastrukturalne dotyczące odnowy, poprawy wyposażenia obiektów dziedzictwa kulturowego, usuwania barier architektonicznych
Niewystarczające wykorzystanie lokalnych potencjałów kulturowych w celu ożywienia gospodarczego, promocji terenu integracji mieszkańców	C.1. Poprawa atrakcyjności terenów oraz rozwój turystyki aktywnej na terenach LGD	P. 1.3. Promocja obszaru i organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym z zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego	W.P.1.3.Liczba projektów grantowych dot. imprez o charakterze kulturalnym	Liczba projektów grantowych	w ramach przedsięwzięcia łączone są działania podnoszące świadomość mieszkańców w zakresie wartości oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego oraz działania dostarczające mieszkańcom możliwości realnego angażowania się w ochronę i promocję tego dziedzictwa: wydarzenia, akcje, konkursy, publikacje, bazy wiedzy, działania edukacyjne, działania porządkujące lub przywracające wartość dziedzictwa realizowane z udziałem mieszkańców itp.
Potrzeba ożywienia gospodarczego Słaby potencjał lokalnych przedsiębiorców	C. 2. Rozwój aktywności społeczności lokalnej z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb	P. 2.1. Wsparcie inwestycyjne dla firm (w tym rozwój produktów lokalnych, pozarolniczych działalności gosp. , funkcji rekreacyjno-turystycznych)	W.P.2.1. Liczba operacji, polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Liczba wspartych przedsiębiorstw	działania wspierające powstawanie i rozwój firm oferujących produkty lokalne, oparte na tradycji i specyfice obszaru szczególnie nastawione na innowacje
Słaba przedsiębiorczość mieszkańców, Wysoki poziom bezrobocia osób wchodzących na rynek pracy oraz osób 50+	C. 2. Rozwój aktywności społeczności lokalnej z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb	P.2.2. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez podejmowanie działalności gospodarczej	W.P.2.2.Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	Liczba nowo utworzonych przedsiębiorstw	działania wspierające powstawanie i rozwój firm oferujących produkty lokalne, oparte na tradycji i specyfice obszaru szczególnie nastawione na innowacje

Wysoki poziom wykluczenia społecznego osób starszych	C. 3. Wsparcie rozwoju różnych grup społecznych (w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia celów LSR)	P.3.1. Rozwój usług w zakresie srebrnej gospodarki (w tym upowszechnianie cyfrowych rozwiązań umożliwiających dostęp do usług społecznych i rynkowych, w tym dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami)	W.P.3.1. (1)Liczba operacji dotyczących świadczenia usług w zakresie srebrnej gospodarki	liczba operacji	cele, przedsięwzięcia dedykowane ludziom młodym lub/ i seniorom działania podnoszące umiejętności korzystania z różnego rodzaju e-usług, pokonywanie barier mentalnych w korzystaniu z technologii cyfrowych, a także wdrażanie rozwiązań udostępniających różne usługi w formie cyfrowej (e-usługi) – np. lokalne konsultacje zdrowotne, lokalne alerty, monitoring zdrowia seniorów lub osób przewlekle chorych, usługi edukacyjne, dostęp do oferty kulturalnej, usługi administracyjne
			W.P.3.1. (2) Liczba projektów grantowych dot. upowszechniania rozwiązań cyfrowych umożliwiających dostęp do usług społecznych i rynkowych	Liczba projektów grantowych	
Niewystarczająca oferta edukacyjno-aktywizująca dla dzieci, dorosłych i seniorów Niska świadomość ekologiczna wśród mieszkańców	C. 3. Wsparcie rozwoju różnych grup społecznych (w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia celów LSR)	P. 3.2. Wsparcie inicjatyw wzmacniających integrację lokalną, a także kompetencje i umiejętności dzieci i młodzieży	W.P.3.2. Liczba projektów grantowych wspierających inicjatywy wzmacniające integrację lokalną, a także kompetencje i umiejętności dzieci i młodzieży	Liczba projektów grantowych	cele, przedsięwzięcia dedykowane ludziom młodym przedsięwzięcie zorientowane głównie na aktywizację mieszkańców, integrację społeczną i włączenie społeczne dzieci i młodzieży
Niski poziom integracji lokalnej społeczności	C. 3. Wsparcie rozwoju różnych grup społecznych (w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia celów LSR)	P.3.3. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury społecznej	W.P.3.3. Liczba operacji dotyczących rozwoju i poprawy dostępności infrastruktury społecznej	Liczba operacji	przedsięwzięcie zorientowane głównie na aktywizację mieszkańców, integrację społeczną i włączenie społeczne poprzez dostarczenie dostępu do odpowiedniej infrastruktury; mogą to być operacje infrastrukturalne dotyczące tworzenia miejsc spotkań, poprawy wyposażenia tych miejsc bądź, usuwania barier architektonicznych

ROZDZIAŁ 7. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW

7.1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych

Konieczność ustalenia przejrzystych i obiektywnych reguł oraz zasad funkcjonowania LGD, w szczególności procedur dotyczących zasad wyboru i oceny operacji, w ramach, których podmioty uczestniczące we wdrażaniu LSR będą mogły otrzymać wsparcie jest jednym z ważniejszych elementów prac związanych z realizacją LSR. Zapewnienie transparentności w tym zakresie zarówno dla jej członków, jak i potencjalnych beneficjentów zostało uznane za bardzo istotną kwestię dla przyszłego funkcjonowania partnerstwa.

Kluczowym celem procedur jest zapewnienie rzetelnego, sprawnego i maksymalnie transparentnego przebiegu całego procesu ubiegania się o dofinansowanie ze środków przeznaczonych na wdrażanie LSR, tj. od momentu złożenia wniosków w biurze LGD poprzez ocenę i wybór operacji, aż do momentu przekazania ich do dalszego procedowania Samorządowi Województwa Lubelskiego lub zawarcia umów z grantobiorcami i rozliczenia zadań – w przypadku projektów grantowych. Główne założenia procedur – oprócz przejrzystości - mają zapobiegać powstawaniu konfliktów interesów, a także zapewniać wnioskodawcom możliwość złożenia protestu/odwołania.

W procedurach określono sposób organizacji naborów wniosków, z podaniem trybu ogłaszania, czasu trwania naboru i miejsca składania wniosków. Przewidziano także podawanie do publicznej wiadomości wyników oceny w formie protokołów z posiedzeń Rady. Kryteria wyboru i oceny operacji zostaną ustalone przede wszystkim w takim zakresie, aby premiować przedsięwzięcia, które będą niwelować problemy wynikające z diagnozy obszaru i konsultacji społecznych oraz by wpływać na osiągnięcie zamierzonych celów i wskaźników produktu oraz rezultatu. Tworzenie kryteriów odbyło się przy udziale lokalnej społeczności i miało na celu ustalenie aspektów, które będą szczególnie premiowane w ramach oceny wniosków oraz będą zaspokajać potrzeby mieszkańców, poznane podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych na obszarze. Opracowane kryteria są ściśle powiązane z celem i grupami docelowymi, do których jest kierowane wsparcie, w zależności od rodzaju beneficjenta – z uwzględnieniem wyników diagnozy i analizy SWOT. Kryteria opracowano w sposób przejrzysty, mierzalny, pozwalający uniknąć sytuacji niepożądanych, polegających na subiektywnej ocenie, a przyznawanie punktów odbywać się będzie w formie zero-jedynkowej.

Przyjęte procedury są: zgodne z przepisami obowiązującymi dla RLKS, niedyskryminujące, przejrzyste, pozwalające uniknąć ryzyka konfliktu interesów (zawierają wzory deklaracji bezstronności oraz księgę interesów), przewidują zachowanie parytetu sektorowego, szczegółowo regulują sytuacje wyjątkowe w procesie oceny wniosków, zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w ramach danego naboru, określają tryb wniesienia protestu. Do wszystkich procedur opracowano również w formie załączników wzory uchwał, pism czy protokołów ułatwiających prace organów LGD oraz biura.

Opracowując procedury oceny i wyboru operacji, a także kryteria wyboru uwzględniono zasady horyzontalne odnoszące się do równości szans i braku dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, orientację seksualną, światopogląd bądź religię, a także zasadę zrównoważonego rozwoju.

Ogólna procedura aplikowania i obsługi wniosków o wsparcie w ramach wdrażania LSR wynika z zapisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności z późniejszymi zmianami. LGD ma możliwość ogłaszania konkursów na działania związane z „Wdrażaniem operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”. Na podstawie art. 33 rozporządzenia 2021/1060 następujące zadania są wykonywane na zasadzie wyłączności przez lokalne grupy działania: opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury i kryteriów wyboru, które pozwalają uniknąć konfliktu interesów i zapewniają, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru; przygotowywanie i publikowanie naborów wniosków;

wybór operacji i ustalanie kwoty wsparcia oraz przedstawianie wniosków podmiotowi odpowiedzialnemu za ostateczną weryfikację kwalifikowalności przed ich zatwierdzeniem.

W celu stworzenia sprawnego i czytelnego dla potencjalnych beneficjentów systemu przyznawania wsparcia z budżetu LSR, stosowany będzie następujący zestaw procedur: procedury wyboru i oceny operacji w ramach LSR oraz Regulamin Rady, procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji, procedury wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, niebudzący wątpliwości interpretacyjnych szczegółowy opis wyjaśniający ich znaczenie oraz sposób oceny wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów.

Procedury wyboru i oceny grantu w ramach projektów grantowych określają sposób organizacji naborów projektów grantowych, podanie trybu ogłoszenia, czasu trwania naboru i miejsca składania wniosków. Przewidziano podanie do publicznej wiadomości wyników oceny w formie protokołu. W procedurach ujęte są również kryteria oceny oraz wzory kart oceny oraz pozostałych dokumentów.

Kompletne lokalne kryteria wyboru zostaną ustanowione po podpisaniu umowy ramowej. Wówczas zostaną one doprecyzowane oraz będą ustanowione wagi punktowe. Jednakże już w czasie prac nad projektem LSR, podczas spotkań otwartych, konsultacji środowiskowych i warsztatów Zespołu Roboczego wypracowano ich podstawowe założenia. Kryteria wyboru operacji będą zgodne z wymogami PS dla WPR i Programu FEP. Są one bezpośrednio związane z diagnozą obszaru i mają przyczynić się osiągnięcia zapisanych w LSR wskaźników. Kryteria opierają się o rozpoznanie grup docelowych i uwzględnienie ich specyfiki.

LGD Inwestycyjna Wyżyna przygotowuje następujące procedury dotyczące czynności związanych z przeprowadzaniem naboru, oceny i wyboru wniosków o dofinansowanie operacji składanych przez podmioty inne niż LGD oraz realizacją projektów grantowych i operacji własnych LGD:

- ✓ procedura przeprowadzenia naborów wniosków i wyboru operacji, z wyłączeniem operacji własnych,
- ✓ procedura wyboru operacji własnych,
- ✓ procedura wyboru i oceny grantu w ramach projektów grantowych,
- ✓ procedura uchwalania i zmiany kryteriów wyboru operacji,
- ✓ procedurę dokonywania ewaluacji własnej.

Wszystkie powyższe procedury przygotowuje Biuro LGD, a zatwierdza Zarząd Stowarzyszenia, a następnie są one obligatoryjnie podawane do publicznej wiadomości, poprzez opublikowanie ich na stronie internetowej LGD (obowiązek publikacji dotyczy również zmian ww. procedur). Jawność procedur pozwala nie tylko na zachowanie transparentności w działaniu, ale również na lepsze zrozumienie przez potencjalnych wnioskodawców całego procesu ubiegania się o przyznanie pomocy ze środków LSR. Szczegółowe opisy przyjętych rozwiązań, w tym dotyczących organizacji całego procesu oceny, zapewniania parytetów w głosowaniach, zachowania bezstronności, dostępnej intensywności pomocy i maksymalnych kwot wsparcia, a także możliwościach złożenia protestu znajdują się w odrębnych dokumentach dot. poszczególnych procedur oraz w Regulaminie Rady.

7.2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów

Podstawową zasadą prawidłowości procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR jest stosowanie tych samych kryteriów i procedur w całym procesie wyboru w ramach danego naboru. Stosowanie kryteriów wyboru zmienionych w trakcie trwania danego naboru jest niedopuszczalne. Zmiana kryteriów wyboru przebiega zgodnie z „procedurami zmian w lokalnych kryteriach wyboru operacji” (dotyczy to również projektów grantowych). Główne założenia kryteriów wyboru operacji, podobnie jak sama LSR, są uchwalane przez Walne Zebranie Delegatów LGD,

natomiast ostateczny ich kształt i późniejsza aktualizacja należą do kompetencji Zarządu. Procedura zmiany lokalnych kryteriów została sformułowana już na etapie opracowania LSR, stwarzając gwarancję ewentualnego uruchomienia w przyszłości swoistego mechanizmu naprawczego w sytuacji, gdyby np. zaproponowane początkowo zestawy kryteriów selekcji nie przynosiły oczekiwanych rezultatów lub wręcz w niekorzystny sposób realizowały politykę wsparcia LGD zapisaną w LSR. Konieczność zmian kryteriów może wynikać w szczególności z następujących przyczyn: zmiany obowiązujących przepisów, rozporządzeń regulujących zagadnienia objęte LSR, uwag zgłoszonych przez Instytucję Wdrażającą, uwag zgłoszonych przez kontrolę, wniosków wynikających z praktycznego stosowania LSR i przeprowadzonej ewaluacji LSR. Organami upoważnionymi do zgłoszenia propozycji zmian są: Rada LGD, Zarząd LGD, Komisja Rewizyjna LGD, Członkowie / osoby fizyczne Stowarzyszenia LGD Inwestycyjna Wyżyna w liczbie reprezentującej 10% liczebności Stowarzyszenia, Członkowie/ osoby prawne w liczbie reprezentującej 25 % liczebności osób prawnych w Stowarzyszeniu. Za propozycje zmian kryteriów w LSR odpowiada Biuro LGD. Po uzyskaniu pozytywnych opinii Zarządu i Rady LGD, Biuro LGD formułuje ostateczną wersję zmian, która zostanie przedstawiona do akceptacji przez Zarząd.

Propozycja zmian podlega konsultacjom społecznym przez umieszczenie ich wraz z uzasadnieniem na stronie internetowej Lokalnej Grupy Działania Inwestycyjna Wyżyna (w terminie, co najmniej 30 dni przed terminem Zarządu). W uzasadnionych przypadkach dodatkowo informację o propozycji zmian będzie można zamieścić na profilu LGD na portalu społecznościowym, bądź rozesłać w formie e-mailingu do członków i delegatów LGD.

Po wstępnej konsultacji z Grupą Roboczą ds. opracowania LSR - kierując się założeniami: obiektywizmu, niedyskryminacji, przejrzystości i powiązania z diagnozą obszaru - ustanowiono w ramach konsultacji z Radą LGD nowy, kierunkowy zestaw kryteriów ogólnych - obligatoryjnych (jednolitych dla wszystkich planowanych w LSR przedsięwzięć) zawierający:

- a. stopień spójności i adekwatności opisu operacji z zakresem zaplanowanych zadań oraz budżetem,
- b. stopień nowatorstwa i innowacyjności operacji (w szczególności eko-innowacje oraz innowacje cyfrowe),
- c. partnerstwo w realizacji operacji,
- d. stopień partycypacji społecznej w przygotowaniu lub/i realizacji operacji,
- e. wzmocnienie potencjału grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR (osoby młode do 25 r.ż., seniorzy 60+) lub wzmocnienie potencjału organizacji, która zajmuje się takimi grupami,
- f. doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych,
- g. konsultację wniosku z Biurem LGD lub wniosek przygotowany przez Biuro (dotyczy operacji własnych),
- h. zakładana promocja operacji i jej potencjalny wpływ na wizerunek LGD i obszaru objętego LSR,
- i. czas realizacji operacji (z preferencją dla operacji trwających krócej).

oraz kryteriów specyficznych – używanych w ramach przedsięwzięć w ramach poszczególnych celów:

odpowiednio dla: C1.:

- a. obszar oddziaływania operacji (z preferencją dla większego oddziaływania),
- b. wpływ operacji na ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- c. operacja dotyczy obiektów zabytkowych poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim,
- d. operacja dotyczy działań związanych z muzeami, izbami pamięci/tradycji, miejscami pamięci,

odpowiednio dla C2. i C3:

- a. wpływ na rozwój lokalnego rynku pracy – tworzenie miejsc pracy,
- b. realizacja operacji spowoduje utworzenie nowego miejsca pracy dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji opisanych w LSR

oraz dodatkowo tylko dla C3.:

- a. operacja jest skierowana do grup osób w niekorzystnej sytuacji opisanych w LSR

Ponadto LGD zamierza wspierać aktywizację seniorów poprzez dodatkowe punkty w kryteriach za: Relacje międzypokoleniowe (w tym wykorzystywanie doświadczeń seniorów do edukacji młodych); Edukację młodych w zakresie potrzeb seniorów; Edukację ekologiczną i cyfrową seniorów.

Ostatecznie wszystkie kryteria wyboru operacji zostaną dopracowane zgodnie z wytycznymi i zatwierdzone przez Zarząd Stowarzyszenia, przed podpisaniem umowy ramowej. Podstawowym celem lokalnych kryteriów wyboru jest zwiększenie prawdopodobieństwa wyboru operacji, które w największym zakresie bezpośrednio przyczyniają się do osiągnięcia określonych w LSR celów poprzez osiąganie konkretnych wskaźników produktu i rezultatu. Kryteria przygotowywano z założeniem możliwej ich mierzalności i czytelnej metodologii lub w przypadku kryteriów jakościowych - szczegółowego opisu podejścia do ich oceny, niebudzącego wątpliwości co do sposobu przyznawania punktów.

LGD przewiduje osobny zestaw kryteriów wykorzystywany w procesie oceny i wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, składający się z następujących kryteriów:

- a. trafność diagnozy potrzeb społeczności lokalnej,
- b. trafność projektu z punktu widzenia realizacji LSR (tj. na ile zaplanowane działania zapewniają osiągnięcie wskaźników i celów LSR),
- c. stopień zaangażowania lokalnej społeczności w realizację operacji,
- d. zasięg oddziaływania operacji,
- e. trwałość efektów,
- f. aktywizacja mieszkańców,
- g. wielkość wkładu własnego,
- h. klarowność przedstawionego budżetu i jego adekwatność względem proponowanego zakresu grantu.

Wybór projektów do dofinansowania będzie odbywał się każdorazowo z zastosowaniem zasad horyzontalnych.

7.3. Innowacyjność w kryteriach

Z diagnozy i analizy obszaru LSR wynikało wskazanie, iż szansą na rozwój obszaru są innowacyjne rozwiązania. Innowacyjność została zatem uwzględniona w kryteriach wyboru operacji. Innowacyjność oznacza powstanie nowej usługi/produktu, dotychczas nieoferowanego na obszarze objętym LSR; zastosowanie nowych sposobów organizacji lub zarządzania, wcześniej niestosowanych na obszarze objętym LSR; nowatorskim wykorzystaniu lokalnych zasobów i surowców, wcześniej nie stosowanym na obszarze LSR; nowym sposobie zaangażowania lokalnej społeczności w proces rozwoju; upowszechnieniu lub wykorzystaniu nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych. Operacja innowacyjna to operacja nowatorska, niestandardowa, o eksperymentalnym charakterze, w nietypowy sposób podchodząca do lokalnych zasobów, tradycji, przyczyniająca się do pozytywnych zmian na obszarze. Preferuje się również wybór innowacyjnych operacji w obszarze ochrony środowiska czy przeciwdziałania zmianom klimatycznym, a także związanych ze zwalczaniem ubóstwa czy włączeniem społecznym. W ocenie innowacyjności jej kontekst terytorialny, a więc ocena czy operacja jest innowacyjna w skali gminy czy obszaru LSR, przekłada się na przyznaną liczbę punktów.

LGD planuje wprowadzić kryteria premiujące jak największą zgodność z zasadami 6R oraz zasadami dostępności. Zasady te pomagają nam dokonywać bardziej świadomych, uczciwych i satysfakcjonujących wyborów oraz uczyć bardziej świadomego i odpowiedzialnego podejścia do kwestii związanych z konsumpcją.

Są to zasady:

1. *Refuse (odmów)*, oznaczające rezygnację z użycia materiałów i innych produktów, które nie nadają się do ponownego użycia.
2. *Reduce (ogranicz)*, które polega na zmniejszaniu zużycia zasobów odnawialnych i nieodnawialnych oraz materiałów i substancji poprzez zastosowanie odpowiednich działań, np. technologicznych.

3. *Reuse (używaj ponownie)* odnosi się natomiast do ponownego używania produktów, zamiast ich wyrzucania i zastępowania nowymi.
4. *Recover (naprawiaj)* umożliwia odzyskiwanie surowców z odpadów, aby ponownie je wykorzystać; zasada ta oznacza wprowadzenie w ramach projektu takich rozwiązań, które umożliwiają naprawę i ponowne użycie produktów bez szkody dla jakości i bezpieczeństwa.
5. *Recycle (oddaj do recyklingu)* oznacza natomiast ponowne wykorzystanie surowców i produktów, w celu zmniejszenia ich negatywnego wpływu na środowisko.
6. *Rethink (zastanów się co możesz zrobić lepiej)*, jako ostatnia z zasad „6R”, odnosi się do ponownej analizy nawyków i tego, jaki jest ich wpływ na środowisko. W kontekście projektu zasada ta oznacza, że każdy, kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstanie odpadów powinien takie działania zaprojektować i zaplanować, aby zapobiec powstawaniu odpadów (lub w znacznym stopniu je ograniczyć).

Uwzględnienie powyższych zasad pomaga chronić środowisko i zapobiegać jego degradacji, a także zwiększa świadomość naszego wpływu na środowisko i pozwala działać przedsiębiorstwom i instytucjom w bardziej zrównoważony sposób.

Ilość przyznanych punktów byłaby zależna od ilości spełnionych zasad 6R. Kryteria zgodności z zasadami 6R będą przedmiotem dalszych konsultacji społecznych.

Stopień nowatorstwa i innowacyjności operacji będzie oceniany przez Radę w taki sposób, aby najwięcej punktów przyznawać operacjom i innowacyjnym i zarazem nowatorskim (sumowanie punktów za jeden i drugi aspekt). Jeśli operacja będzie innowacyjna, ale nie nowatorska otrzyma odpowiednio mniej punktów. W ramach kryterium premiowane będą projekty, w wyniku których zostanie wprowadzona innowacja produktowa bądź procesowa tj. projekty innowacyjne w skali firmy, obszaru LSR, kraju, oraz rozwiązania nieznanne i niestosowane dotychczas. Ocena spełnienia kryterium dokonywana będzie w oparciu o informacje przedstawione w dokumentacji projektu. Dla niektórych przedsięwzięć w LSR, LGD ustanowiło kryteria wyboru o charakterze dostępowym (zawężające możliwość uzyskania wsparcia), które pozwolą ukierunkować wsparcie na operacje najlepiej odpowiadające potrzebom obszaru LSR i najlepiej pasujące do zaplanowanych realizacji przedsięwzięć. W celu właściwego ukierunkowania pomocy, LGD zastosuje również kryteria wyboru premiujące. Niektóre z kryteriów premiujących będą zastosowane do wszystkich przedsięwzięć, inne do wybranych. Jednym z kryteriów wyboru będzie punktowanie operacji innowacyjnych w zakresie inicjatyw oddolnych skupiających się na pilotażach rozwiązań zmieniających sposób funkcjonowania społeczności lokalnej oraz punktowanie innowacyjnych rozwiązań w kierunku tworzenia nowych sposobów wykorzystania przestrzeni publicznych, innowacji poprzez tworzenie infrastruktury przystosowanej dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, innowacji w wykorzystaniu nowo powstałej infrastruktury oraz innowacyjnego rozwiązania bazującego na cyfryzacji, wprowadzanego w rozwijanych i zakładanych przedsiębiorstwach.

Partnerstwo w realizacji operacji również będzie jednym z ważniejszych, obligatoryjnych kryteriów w ocenie i wyborze operacji do dofinansowania. Każde partnerstwo projektowe będzie musiało być udokumentowane co najmniej w postaci listu intencyjnego o współpracy w ramach operacji oraz dodatkowo wykazane w budżecie/zestawieniu rzeczowo – finansowym. Partnerstwo w realizacji operacji rozumiane może być zarówno jako wkład finansowy, rzeczowy lub jako nieodpłatna praca własna partnera/ów (z tym, że nieodpłatna praca własna może stanowić nawet 100% wkładu własnego). Premiowane będą operacje z większą liczbą partnerów.

7.4. Informacja o realizacji projektów grantowych i operacji własnych

W projekcie grantowym LGD będzie udzielała grantów grantobiorcom na realizację zadań służących osiągnięciu celu tego projektu przez grantobiorców. W projektach grantowych cały proces naboru wniosków, ich oceny i wyboru, w tym również zawieranie umów z grantobiorcami oraz wypłata środków będzie realizowany na poziomie

LGD. Tabele poniżej prezentują opisy, wartości i przewidywany harmonogram realizacji projektów grantowych. LGD zamierza realizować granty w celu C1 i C3. związane ze wsparciem organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym z zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz rozwojem usług w zakresie srebrnej gospodarki (w tym upowszechnianie cyfrowych rozwiązań umożliwiających dostęp do usług społecznych i rynkowych, w tym dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami) i wsparciem inicjatyw wzmacniających integrację lokalną , kompetencje i umiejętności dzieci i młodzieży . Projekty grantowe będą przeznaczone przede wszystkim na realizację tzw. małych projektów, które nie będą miały możliwości uzyskania wsparcia w ramach ogłaszanych konkursów ze względu na swoją niewielką skalę finansową i minimalną wartość operacji przewidzianą w programie. Kolejnym obszarem tematycznym do realizacji projektów grantowych jest organizacja akcji, warsztatów itp. - działań związanych z zachowaniem tradycji i szeroko rozumianego dziedzictwa obszaru LGD. Zamierzamy w ramach tych projektów grantowych realizować np. warsztaty kulinarne czy inne dotyczące dziedzictwa obszaru. Organizacja różnego rodzaju akcji - włączająca mieszkańców z różnych grup wiekowych - pozwoli na odnowienie lub wzmocnienie więzi z obszarem objętym LSR i LGD jako animatorem obszaru. W ramach **operacji własnych LGD** zamierza realizować operacje związane np. z wydaniem publikacji nt. dziedzictwa obszaru LGD, upowszechniania cyfrowych rozwiązań dostępnych dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami. Wśród mieszkańców obszaru LGD są osoby, które posiadają szczególnie obszerną wiedzę m.in. historyczną dotyczącą obszaru. Dzięki realizacji operacji własnych będzie możliwe zachowanie tej wiedzy w formie publikacji dla młodszych pokoleń. Świadomi mieszkańcy obszaru LGD to tacy, którzy posiadają wiedzę i umiejętności w korzystaniu z nowych technologii obejmujących podstawowe usługi, jak również informacje historyczne, kulturalne o obszarze LGD. Wszelkiego rodzaju aplikacje na telefony umożliwiające dowiedzenie się ciekawych rzeczy na temat zabytków, czy znanych osób z obszaru LGD pozwolą na upowszechnianie tej wiedzy również wśród osób starszych. Realizując operację własną LGD będzie mogła np. oznaczyć ciekawe turystycznie miejsca związane na całym obszarze LGD. Realizacja operacji własnych będzie uzupełnieniem innych projektów w ramach danego przedsięwzięcia, w szczególności w razie konieczności uzupełnienia poziomu realizacji wskaźników. Z uwagi na szczupłość zasobów finansowych LGD w okresie programowania 2023-2029 nie przewiduje opracowywania ani wdrażania koncepcji inteligentnych wsi ze środków LSR.

ROZDZIAŁ 8. PLAN DZIAŁANIA

Przyjęty Plan działania (formularz nr 2) odzwierciedla planowany harmonogram realizacji wskaźników w poszczególnych latach. Przyjęto jako tzw. kamienie milowe wdrażania LSR – 31.12.2025 r. oraz 31.12.2027 r. Są to odpowiednio terminy przeprowadzenia ewaluacji mid-term i wdrażania wniosków z niej wynikających. Wszystkim celom oraz przedsięwzięciom przypisano wskaźniki, które najlepiej charakteryzują dany cel, czy przedsięwzięcie. W ramach Planu działania będą przeprowadzane konkursy, realizowane operacje własne, projekty grantowe. Plan działania nie zakłada kosztów związanych z aktywizacją i animacją. Plan działania opracowano na podstawie procesu partycypacyjnego. Obecny kształt Planu został wypracowany na spotkaniach Grupy roboczej ds. opracowania LSR, gdzie zaproponowano konkretne przedsięwzięcia. W czasie konsultacji z mieszkańcami: na 5 spotkaniach w każdej z gmin, spotkaniach grupy roboczej dyskutowano na temat określania celów, przedsięwzięć i wskaźników, a także określeniu grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz grupy osób w niekorzystnej sytuacji na obszarze LGD. Ponadto ostateczne konsultacje strategii obejmowały upublicznienie strategii na stronie internetowej LGD, umieszczenie informacji we wszystkich gminach. Mieszkańcy mogli składać uwagi i propozycje do zaplanowanego dokumentu.

Plan działania jest bezpośrednio powiązany z celami i przedsięwzięciami. Plan działania zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu dla określonych w strategii przedsięwzięć, co w konsekwencji przekłada się na osiągnięcie poszczególnych celów. Na rok 2029 przewidziano osiągnięcie 100 % realizacji wskaźników oraz przeprowadzenie ewaluacji ex-post, która pozwoli na ocenę wdrażania LSR. Wskaźniki będą realizowane etapowo, rok w którym będą zrealizowane poszczególne wskaźniki, a w związku z tym osiągnięte zostaną przedsięwzięcia i poszczególne cele przedstawia formularz 2: Plan działania.

Rozłożenie działań w czasie uwzględnia terminy zapisane obowiązujących aktach prawnych, jak i złożoność merytoryczną oraz formalną zaplanowanych operacji. Podstawą były przeprowadzone konsultacje z partnerami z różnych sektorów. LGD zdecydowała się na ogłoszenie pierwszego naboru wniosków we większości obszarów tematycznych w możliwie najbliższym terminie. Największe wyzwanie stanowi pierwszy „kamień milowy”, czyli koniec 2026. Dotyczy to zwłaszcza projektów konkursowych, bo ich wartość oznacza, że dotyczą operacji (tak inwestycyjnych, jak i miękkich) złożonych i rozciągniętych w czasie.

LGD Inwestycyjna Wyżyna zaplanowała różne formy wsparcia operacji. Konkursy otwarte dotyczą oczywiście działań gospodarczych, zarówno związanych z zakładaniem działalności gospodarczej jak i jej rozwijaniem w ramach już działających mikro i małych przedsiębiorstw. Planując ilość operacji, jak i wysokość wsparcia, konsultowano się ze środowiskiem lokalnych przedsiębiorców. Rekomendacje dla Zarządu w tej sprawie przygotował Zespół Roboczy. Konkursy obejmują też operacje dedykowane podmiotom z sektora finansów publicznych które są w stanie zrealizować droższe projekty niekomercyjne, złożone i rozciągnięte w czasie. Dotyczą one obiektów i terenów będących własnością podmiotów publicznych. Są pośród nich zaplanowane operacje o charakterze inwestycyjnym (np. ogólnodostępne obiekty rekreacyjne oraz ochronę i wzmocnienie bioróżnorodności), jak i projekty miękkie. Wybór takiej formy realizacji wynika ze stopnia komplikacji formalnej operacji (wymagających uzyskania odpowiednich pozwoleń i decyzji), ich rozciągnięcia w czasie, a także wysokich kosztów realizacji, a co także niezwykle ważne t zapewnienia trwałości operacji po zakończeniu jej realizacji.

Zaplanowano też projekty grantowe. Realizatorami tego typu operacji mają być organizacje pozarządowe. Dzięki wspólnym działaniom nie tylko zostaną przygotowane ciekawe operacje, odpowiadające potrzebom mniejszych grup mieszkańców, zwłaszcza z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji, ale zarazem zostanie wzmocniony potencjał organizacji, co z kolei przełoży się na wzrost kapitału społecznego.

ROZDZIAŁ 9. Plan finansowy LSR

Niniejsza Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność jest strategią jednofundusową, finansowaną w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach programu Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027. Przygotowując budżet kierowano się maksymalnymi progami finansowymi przewidywanymi dla LGD o liczbie ludności w przedziale do 49 999 mieszkańców.

Budżet przewidziany na realizację LSR wynosi 1 500 000,00 Euro. Podział środków oraz wskazanie funduszu znajduje się w Budżecie LSR (formularz nr 3). Jego szczegółowy podział na poszczególne przedsięwzięcia oraz okresy realizacji znajdują się w Planie wykorzystania budżetu LSR (formularz nr 4).

Cele, przedsięwzięcia i wskaźniki będą realizowane w ramach budżetu za pomocą kwot z poszczególnych przedsięwzięć: wdrażania LSR, projektów własnych, projektów grantowych. W ramach przedsięwzięć P1.3, P3.1. P3.2. zaplanowana jest realizacja projektów grantowych oraz projektów własnych. Ze względu na fakt horyzontalnego premiowania operacji realizowanych w partnerstwie zaplanowana jest realizacja projektów, w których wystąpi partnerstwo podmiotów z obszaru LGD w ramach wszystkich przedsięwzięć.

Wsparcie na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przysługuje tylko raz w okresie realizacji Planu Strategicznego. W przypadku uzyskania wsparcia na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej, wnioskodawca może ubiegać się o wsparcie na rozwijanie tych działalności nie wcześniej niż po upływie 2 lat od wypłaty płatności ostatecznej w ramach operacji realizowanej w ramach podejmowania/tworzenia tych działalności. Beneficjent realizujący operacje w zakresie inwestycji w infrastrukturę lub inwestycji produkcyjnych zobowiązuje się do zapewnienia trwałości inwestycji.

Operacja własna może być realizowana, gdy realizuje cele publiczne oraz niekomercyjne oraz jest niezbędna do osiągnięcia danego celu/przedsięwzięcia LSR. Wnioski o przyznanie pomocy na operacje własne zawierają opis znaczenia realizacji operacji dla LSR oraz uzasadnienie realizacji operacji przez LGD (m.in. wyjaśnienie, dlaczego operacja ta nie może być zrealizowana przez inne podmioty).

Wsparcie udzielane jest w formie dotacji w postaci ryczału w zakresie:

- ✓ podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne – do wysokości 150 tys. zł;
- ✓ projektów grantowych do wysokości 500 tys. zł,

W pozostałych przypadkach wdrażania LSR (w tym na operacje własne) wsparcie będzie miało formę dotacji w postaci refundacji kosztów kwalifikowalnych do wysokości 500 tys. zł.

W przypadku Wdrażania LSR intensywność wsparcia będzie wynosiła:

- ✓ do 65% kosztów kwalifikowalnych, z wyłączeniem operacji realizowanych w ramach rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych,
- ✓ do 100% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne w przypadku podmiotów innych niż jednostki sektora finansów publicznych,
- ✓ do 75% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne w przypadku jednostek sektora finansów publicznych, z czego pomoc finansowa z EFRROW wynosi maksymalnie 55% kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% kosztów kwalifikowalnych ze środków budżetu państwa.

Operacje sektora finansów publicznych będą mogły być finansowane ze środków Planu Strategicznego w ramach niniejszej LSR do limitu 40% tych środków.

Pomimo, iż LSR jest jednofunduszowa, to LGD mogą również ubiegać się o fundusze na realizację przedsięwzięć w ramach innych programów oraz podejmować działania informacyjne na obszarze o możliwości finansowania przedsięwzięć z innych źródeł zewnętrznych, zarówno w ramach środków europejskich, jak i krajowych, czy w ramach Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Funduszy Norweskich. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach wdrażania LSR będą finansowane bezpośrednio ze środków PS WPR na lata 2023–2027 w ramach EFRROW.

Wykorzystanie różnych źródeł finansowania pozwoli na osiągnięcie lepszych efektów w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć poprzez koordynację działań w ramach kilku programów. Niewątpliwie dywersyfikacja źródeł finansowania wywoła większy wpływ na obszar niż skorzystanie tylko z jednego programu. Wspieranie rozwoju kompetencji społecznych i gospodarczych będzie realizowane przez szereg zaplanowanych działań, które dotyczą różnych zdiagnozowanych problemów, wzajemnie się uzupełniają i w sposób synergiczny wpłyną na osiągnięcie celów założonych w LSR.

ROZDZIAŁ 10. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring to ciągły i systematyczny proces zbierania i analizowania danych ilościowych oraz jakościowych, który pozwala na ocenę aktualnego stanu wdrożenia LSR pod kątem jej realizacji zgodnie z założeniami, jakie zostały przyjęte przez LGD na etapie tworzenia strategii. Takie podejście powinno pozwolić na wczesne wykrywanie ewentualnych błędów - a co za tym idzie - reagować na wszelkie istotne zmiany mogące mieć wpływ na realizację LSR. Proces monitorowania postępu realizacji LSR może służyć różnym celom, tj. np. wyniki z analizy danych monitoringowych będą stanowiły materiał do wewnętrznej i zewnętrznej kontroli stopnia realizacji LSR oraz jej ewaluacji (oceny) w różnych momentach wdrażania. Wyniki działań monitoringowych będą wspierały proces decyzyjny przede wszystkim na poziomie Zarządu LGD, ale w skrajnych sytuacjach będą mogły być również użyte przez Samorząd Województwa do zaordynowania LGD działań korygująco-naprawczych.

Ewaluacja jest obiektywną oceną LSR na wszystkich jej etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Ewaluacja powinna dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji, pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesach decyzyjnych, czy to Zarządu LGD czy Walnego Zebrania Członków. Badania ewaluacyjne powinny m.in. przedstawić w jakim stopniu zostały zrealizowane poszczególne cele i przedsięwzięcia w LSR, jak realizacja LSR wpływa na zaplanowany rozwój obszaru LGD, jak funkcjonuje LGD, jak jest odbierana w społecznościach lokalnych, czy też na ile realizowane operacje niosą znamiona innowacji. Wyniki z ewaluacji (w zależności od rodzaju badania) służyć będą w szczególności: wstępnej ocenie efektywności wdrażania LSR (określenie czy założone cele i podjęte w celu jego realizacji zadania zmierzają w dobrym kierunku), ostatecznej ocenie realizacji LSR (poziomu zrealizowania zakładanych wskaźników, wpływu realizacji LSR na obszar LGD, w tym wpływu długofalowego).

LGD GP planuje przeprowadzić następujące ewaluacje:

1. ewaluację własną, bieżącą (on-going), która prowadzona będzie systematycznie w miarę potrzeb w trakcie wdrażania LSR, jednak w przeciwieństwie do innych – zaplanowanych ewaluacji np. mid-term czy ex-post nie będzie wskazany dokładny moment jej realizacji. Ewaluacja on-going przeprowadzana będzie np. w przypadku, gdy monitorowanie wskaźników ujawni odchylenia od założonych wartości. Jej efektem będzie identyfikacja bieżących barier w realizacji wskaźników/celów, dzięki czemu będą mogły być podjęte odpowiednie kroki służące usprawnieniu wdrażania,
2. ewaluację średniookresową (mid-term), która przeprowadzona będzie w trakcie wdrażania LSR, mniej więcej w połowie okresu, tj. pod koniec 2026 r. Jej efektem będzie wstępna ocena realizacji LSR po blisko 3 latach wdrażania (2024,2025,2026) oraz dostarczenie informacji w jakim tempie i kierunku ona zmierza. Pozwoli to - w momencie ujawnienia ewentualnych zagrożeń bądź problemów – na podjęcie odpowiednich kroków pozwalających na przywrócenie jej realizacji na właściwe tory,
3. ewaluację końcową (ex-post), która zostanie przeprowadzona w końcowej fazie realizacji LSR, tj. najprawdopodobniej w 2029 r. Podczas ewaluacji końcowej podda się ocenie w szczególności skuteczność i efektywność wdrażania LSR, jej trafność i użyteczność, a także stopień realizacji założonych celów oraz przeprowadzi się badanie długotrwałych efektów (oddziaływania) wdrażania LSR

na obszar LSR. Tego typu ewaluacja będzie stanowiła cenne źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnej LSR.

TABELA 13 PLANOWANE EWALUACJE LSR W CAŁYM OKRESIE WDRAŻANIA

Rodzaj ewaluacji	Czas i okres ewaluacji / ewaluator	Zakres ewaluacji	Sposób i źródła pozyskiwania danych
bieżąca (on-going)	na bieżąco w każdym roku Biuro i Zarząd LGD	– postęp rzeczowy i finansowy realizacji LSR (wskaźniki, budżet)	sprawozdania z realizacji operacji, ankiety, rejestr danych LGD, stan realizacji LSR
średniookresowa (mid-term)	koniec. 2026 r. podmiot zewnętrzny	– postęp rzeczowy i finansowy LSR (cele/wskaźniki/budżet) – funkcjonowanie organów LGD (Zarząd i Rada – głównie pod kątem stosowania kryteriów wyboru) – działalność Biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa – realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, jakość podejmowanych działań komunikacyjnych	wywiad z Kierownikiem Biura, ankiety monitorujące, ankiety z doradztwa, opinia organów LGD, rejestr danych LGD, stan realizacji LSR,
końcowa (ex-post)	I poł. 2029 r. podmiot zewnętrzny	– jakość działań na rzecz aktywizacji społeczności lokalnych, włączenia społecznego, zaangażowania grup szczególnie istotnych w LSR (młodsi, seniorzy) – działania LGD w zakresie wsparcia obszarów priorytetowych (przedsiębiorczość, usługi społeczne, turystyka, dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe) – stopień innowacyjności wspieranych operacji – realizacja projektów grantowych, operacji własnych i projektów współpracy.	

Wyniki prowadzonych ewaluacji będą każdorazowo przedkładane Zarządowi, Walnemu Zebraniu Członków Stowarzyszenia LGD. Dodatkowo wyniki ewaluacji mid-term i ex-post zostaną podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD.

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

Akty prawne:

1. Rozporządzenie (WE) 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,

- Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320);
2. Rozporządzenie (WE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, str. 487);
 3. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 zatwierdzony przez komisję Europejską w dniu 31.08.2022 r.;
 4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej;
 5. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.);
 6. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2022 r. poz. 2422 z późn. zm.);
 7. Ustawa z dnia 27 maja 2015 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej (Dz.U.2022.2068 t.j. z dnia 2022.10.10);
 8. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.);
 9. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261).

Dokumenty strategiczne i programowe regionalne:

1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego – Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.;
2. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030 – Załącznik do uchwały nr XXIV/406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 marca 2021 r.

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

Załącznik nr 1. Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1. Poprawa atrakcyjności terenów oraz rozwój turystyki aktywnej na terenach LGD	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
240 000	P.1.1.Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej obszaru jednoczesnym poszanowaniem warunków przyrodniczych	jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs w ramach PS WPR
180 000	P.1.2 Odnowa i wyposażenie obiektów dziedzictwa kulturowego	jednostki sektora finansów publicznych , organizacje pozarządowe,	Konkurs w ramach PS WPR
180 000	P. 1.3. Promocja obszaru i organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym z zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego	jednostki sektora finansów publicznych , organizacje pozarządowe,LGD	Projekt grantowy / operacja własna w ramach PS WPR
	Przedsięwzięcia w ramach C. 2. Rozwój aktywności społeczności lokalnej z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb		
225 000	P. 2.1. Wsparcie inwestycyjne dla firm (w tym rozwój produktów lokalnych, pozarolniczych działalności gospodarczych, funkcji rekreacyjno-turystycznych)	działający przedsiębiorcy, w tym NGO prowadzące działalność gospodarczą	Konkurs w ramach PS WPR
225 000	P.2.2. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez podejmowanie działalności gospodarczej	Mieszkańcy obszaru LGD chcący podjąć działalność gospodarczą	Konkurs w ramach PS WPR
	Przedsięwzięcia w ramach C. 3. Wsparcie rozwoju różnych grup społecznych (w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia celów LSR)		
157 500	P. 3.1. Rozwój usług w zakresie srebrnej gospodarki (w tym upowszechnianie cyfrowych rozwiązań umożliwiających dostęp	organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych	Projekt grantowy / operacja własna w ramach PS WPR

	do usług społecznych i rynkowych, w tym dla seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami)		
157 500	P. 3.2. Wsparcie inicjatyw wzmacniających integrację lokalną , kompetencje i umiejętności dzieci i młodzieży	organizacje pozarządowe	Projekt grantowy / operacja własna w ramach PS WPR
135 000	P. 3.3. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury społecznej	organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych	Konkurs w ramach PS WPR

Załącznik nr 2. PLAN DZIAŁANIA

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	zwa wskaźnika	Wartość z dnostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z dnostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z dnostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z dnostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z dnostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z dnostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Poprawa atrakcyjności terenów oraz rozwój turystyki aktywnej na terenach LGD													
Przedsięwzięcie P.1.1	P.1.1.1. (1)Liczba nowych obiektów dotyczących infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej , które otrzymały wsparcie	1	33,33%	1	66,66%	1	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR
	W.P.1.1. (2)Liczba zmodernizowanych obiektów dotyczących infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej , które otrzymały wsparcie	0	0,00 %	1	50,00%	1	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.2	W.P.1.2. Liczba obiektów/elementów dziedzictwa kulturowego, które otrzymały wsparcie	1	25,00%	2	75,00%	1	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.3	P.1.3.Liczba projektów konkursowych dot. imprez o charakterze kulturalnym	2	25,00%	4	75,00%	2	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.1.1	R.41- Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ilości wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	5000		10000		10000		0		0		0		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2	R.41- Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ilości wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR			4800		4800		0		0		0		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.3	R.41- Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ilości wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	4300		8600		4300		0		0		0		PS WPR
C.2.	Rozwój aktywności społeczności lokalnej z uwzględnieniem lokalnych zasobów i potrzeb													
Przedsięwzięcie P.2.1	W.P.2.1. Liczba operacji, polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0	0,00%	6	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.2	W.P.2.2.Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	0	0,00%	4	66,66%	2	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1	Wskaźnik 37: Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich -nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	0		6		0		0		0		0		PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.2.2	4.37: Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich -nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	0	X	4	X	0	X	0	X	0	X	0	X	PS WPR
C.3.	Wsparcie rozwoju różnych grup społecznych (w tym grup szczególnie istotnych z punktu widzenia celów LSR)													
Przedsięwzięcie P.3.1	W.P.3.1. (1) Liczba projektów grantowych dotyczących świadczenia usług w zakresie srebrowej gospodarki	1	20,00%	2	60,00%	2	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR
	W.P.3.1. (2) Liczba projektów grantowych dot. powszechniania rozwiązań cyfrowych umożliwiających dostęp do usług społecznych i rynkowych	0	0,00%	1	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.3.2	W.P.3.2. Liczba operacji wspierających inicjatywy wzmacniające integrację lokalną, a także kompetencje i umiejętności dzieci i młodzieży	1	20,00%	2	60,00%	2	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.3	W.P.3.3. Liczba operacji dotyczących rozwoju i poprawy dostępności infrastruktury społecznej	1	20,00%	2	60,00%	2	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	0	100,00%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.1	4.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	300	X	800	X	600	X	0	X	0	X	0	X	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.2	4.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi	400	X	800	X	800	X	0	X	0	X	0	X	PS WPR

	projektami włączenia społecznego												
Wskaźnik rezultatu W.3.3	R.41- Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ilości wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	800		1600		1600		0		0		0	

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 500 000	0	0	1 500 000
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362 500	0	0	362 500
Razem	1 862 500	0	0	1 862 500

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.

Załącznik nr 4. Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFROW	222750	14,85	1144500	76,30	1322250	88,15	1500000	100	1500000	100	1500000	100	1500000	100
EFS+	0	0	0	0			0	0	0	0	0	0	0	0
EFRR	0	0	0	0			0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	222750	14,85	1144500	76,30			1500000	100	1500000	100	1500000	100	1500000	100